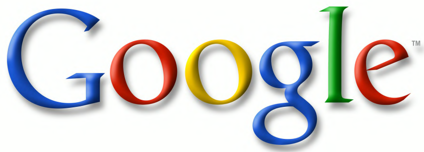

J Loptsøns

ast

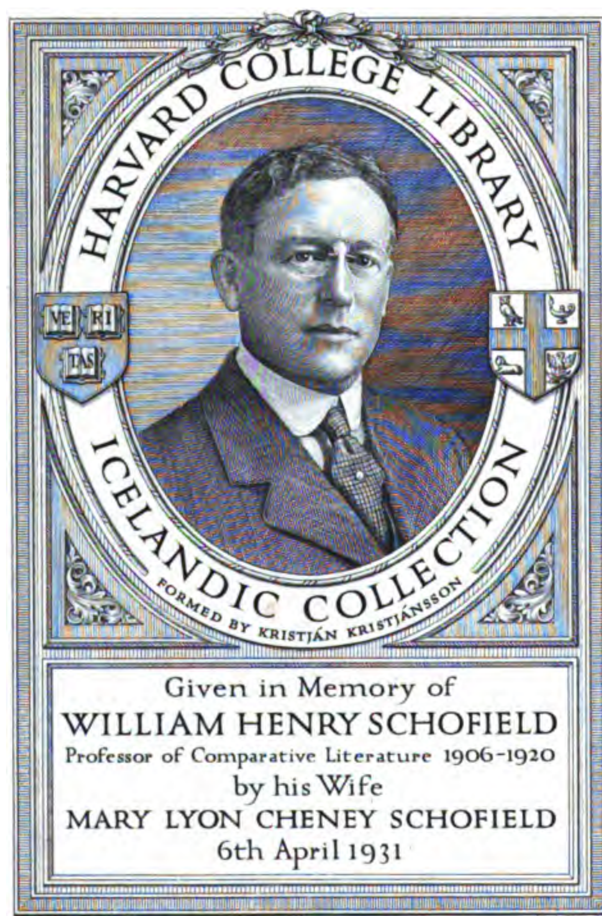
og

Th. Torfesens

Brev-Vexling

med Arne Magnussen m. fl.

HARVARD COLLEGE LIBRARY
VE RI TAS
ICELANDIC COLLECTION
FORMED BY KRISTJÁN KRISTJÁNSSON
Given in Memory of
WILLIAM HENRY SCHOFIELD
Professor of Comparative Literature 1906-1920
by his Wife
MARY LYON CHENEY SCHOFIELD
6th April 1931

Jon Loptsøns ENCOMIAST,

eller

en ubenævnt Forfatters

Lykønsknings-Vers

til ham,

indeholdende

en Fortegnelse og Tiids-Regning

over de Norske Enevolds-Konger

fra Harald Haarfager indtil Kong Sverrer,

med dansk Oversættelse og nogle Anmærkninger;

samt

Thormod Torfesens

Brev-Verling,

med adskillige Lærde, meest Arne Magnussen,

angaaende

den gamle Norske, og tildeels den øvrige

Nordiske Tiids-Regning,

fornemmelig

fra Harald Haarfager til Olaf den Helliges Død,

Oversat af det Islandske, og tildeels bragt i Udtog, med nogle Tillæg,

ved

John Erichsen

Conferenceraad, Deputeret i Rentekammeret, og Bibliothekarius
ved det store Kongelige Bibliothek.

Kiøbenhavn 1787,

Trykt paa Gyldendals Forlag, hos Johan Rudolph Thiele.

Til Læseren!

Det første af de Stykker, som her træde frem for Lyset, er: Jon Loptsøns Encomiast, eller det Vers, hvorved en Ubenævnt haver søgt at tilvende ham en særdeles Ære deraf, at han, som Kong Magnus Barfods Datter-Søn, var af den Norske Konge-Stamme, og dette ved at opregne alle de Norske Konger fra Harald Haarfager indtil Kong Sverrer, med enhvers Regierings-Aar, Dødsmaade, og Begravelses-Sted. Dette er lykkeligviis blevet Anledningen til, at vi endnu vide med fuldkommen Vished den Tiids-Regning, som een af vort gamle Nordens største Lærde, og første Historieskrivere, Jon Loptsøns Farfader Sæmund den frode, haver lagt til Grund i sin Norske Kongers Historie fra Harald Haarfager til Kong Magnus den Gode (see den 40de Strophe), som nu for længst er forkommen, paa de faa smaa Stykker nær, som andre Gamle have antegnet deraf og indført i deres Skrifter, af hvilke alle de der ere kiendelige, som hans, ere igien udtegnede og samlede i Sæmunds Levnet ved Sal. Arnas Magnæus, som nu med det første kommer ud tilligemed *Pars Mythologica Eddæ Sæmundi*, hvilken Commissionen for det Magnæanske Legatum udgiver. Derfor er det, at Indholdet af dette Vers, ei allene paaberaabes saa meget ofte under Navn af Sæmund den frodes Noregs Konúnga-Tal, i den Brev-Vexling om den gamle

 nor-

nordiske Tiids-Regning, som her udgior det andet Stykke, men bør og altid forstaaes, saavel i Torfæi som andre nyeres Skrifter, saa ofte de nævne eller sigte til hvad Sæmund haver tænkt derom, paa det allene nær, at et Par af de Udtoge af den Norske Historie, som haves fra de gamle Tiider, undertiden kaldes: Sæmund den frodes Noregs Konúnga-Tal, fordi de have lagt en Tiids-Regning til Grund, som man af denne Jon Loptsøns Encomiast kiender at være Sæmunds, hvorimod hine Udtoge selv ingenlunde ere dennes, men meget nyere Forfatteres Arbeider.

Saavidt er da dette Stykke, saa lidet som det er, i Sandhed at regne iblandt vore klassiske historiske, eller rettere sagt, chronologiske Skrifter, og er endog eet iblandt de ældste af disse; thi da det er bekiendt, at Jon Loptsøn døde 1197 (see F. Johannæi Hist. Eccl. Isl. Tom. I. p. 202), og den 81 og 82 Strophe tydelig viise, at Verset er ham overgivet i hans levende Live, saa hører det uimodsigelig til det 12te Aarhundrede; men hvor tidlig i samme, kan ikke bestemmes; thi vel viise den 77de og 78de Strophe, at Jon haver allerede været kommen i stor Anseelse, da dette skedde; men da han nød denne i en meget lang Tiid, (thi han opnaaede en høi Alder), saa er man endda temmelig uvis; dog skulde jeg være tilbøieligst til at henføre Verset, om ikke just til Begyndelsen af dette Tiidsrum, dog til dets første Deel, og det paa Grund af det Udtryk i den 81de Strophe: Sá er dögum optar fremst margnýtr, hvilket meget utvunget, og maaskee endnu allerrettest, kan oversættes: Den som meer end daglig tiltager i Anseelse ved at gavne mange.

Dette haver da været min almindelige og første Grund til at udgive dette Stykke, (thi derved bliver dog een mindre utrykt af

vore

vore gamle Skribenter); hvortil endnu kommer den, at det er eet iblandt de sieldneste af vore gamle Islandsk-Nordiske Skrifter, da det ingensteds vides at være bevaret, fra de gamle Tiider af, uden allene i den berømte Flatøebog eller *Codex Flateyensis* paa det større Kongelige Bibliothek (Col. 581 -82), hvorefter det haabes at skulle findes nøiagtigen aftrykt paa Skriverfeilene nær, samt at jeg ikke haver vildet sætte foran ved Texten den aldeles urigtige Titel eller Opskrift, som det haver der, nemlig: Hér hefr Noreghs Kónga-tal er SÆMUNDR FRÓÐI ordti. ɔ: Her begynder Norges Kongers Liste, som Sæmund den frode satte paa Vers. Min tredie og egentligste Grund til dets Udgivelse just paa dette Sted, skal jeg sige til Slutning af denne Fortale.

Poesien deri maae jeg tilstaae er ikkun maadelig, men det er Tiids-Regningen, og ikke hiin, som her er Hoved-Sagen. Det kan vel og tiene Versets Forfatter til nogen Undskyldning, at en blot Liste paa Konger, og Opregnelse af deres Regierings-Aar, Dødsmaade og Begravelses-Steder, ere vel med al Føie at regne iblandt de Æmner, der ere fast mindre end noget andet skikkede til at sætte en poetisk Aand ret i Bevægelse, eller engang at viise den. Oversættelsen haver jeg læmpet saa nær efter Ordene som mueligt, for at kunne deri des tydeliger udmærke Originalens Udtryk, ja endog for det meste beholdt dens Orden i hine, da denne ikke syntes at være i den Grad indviklet, at jo enhver kunde opløse og forstaae Meeningen, endog med liden Umage. At oversætte paa Vers, haver ingenlunde været min Hensigt, men hvor det af sig selv faldt sig saaledes, at Oversættelsen tillige udtrykkede Forfatterens Versart, haver jeg ikke vildet slette det ud; thi hvi skulde man ikke, naar man oversætter af een beslægtet Mundart i en an-

den (og anderledes kan jeg ikke ansee det Danske og Islandske Sprog) benytte alle de Fordeele, som disses indbyrdes Lighed naturligen frembyder?

Den Brev-Vexling om Tiids-Regningen, som her udgiør det andet Stykke, viiser sig selv at være blevenført i Anledning af Torfesens Arbeider, vel tildeels i den Danske Historie, for de tre Kongers, Gorm den Gamles, Harald Blaatands og Svend Tiugeskiægs Tider, men dog fornemmelig i den Norske, i Særdeleshed fra Begyndelsen af Kong Harald Haarfagers Regiering, og indtil Kong Olaf den Helliges Død at regne. Den hører saaledes egentligen til Torfesens Historia Norvegica og til hans saa kaldte Trifolium Historicum. Men da den fandtes alt for vidtløftig til at kunne indlemmes i den Underretning om disse hans Skrifter, der kunde passelig faae Sted i hans Levnetsbeskrivelse (hvilken nu udgives i Maaneds-Skriftet Minerva), ligesom den ikke heller kunde bringes i noget historisk Udtog, uden at alt for meget, endog af dens væsentlige Indhold, skulde tabes derved, saa er det blevet mig til et Slags Nødvendighed, at udgive den for sig selv. En nye og vigtig Grund fandt jeg ved at sammenligne den med Torfesens trykte Skrifter, saavidt disse, endog paa de Steder, hvor de i Særdeleshed handle om Tiids-Regningen, og deriblandt, saavel den over Kong Harald Haarfagers egne Leve- og Regierings-Aar, som over hans Efterkommeres indtil Aaret 1000 (Hist. Norv. T. II. p. 72-80), for det meste ikkun viise de endelige Slutninger og Udslage af hans Undersøgninger og Betragtninger over de Gamles Beretninger, tilligemed nogle, meget kortelig affattede Opregnelser af disses Meeninger derom, hvorimod denne Brev-Vexling, ligesaa udførlig som tydeligen udvikler Stykke for Stykke den heele Maade,

de, hvorpaa han haver anstillet disse hans Undersøgninger, og altsaa tillige hvorledes, og igiennem hvilke Veie, han tilsidst er kommen til hine Slutninger og Udslage. Brev-Verlingen er saaledes forekommen mig, ei allene som særdeles nyttig, men og tildeels som gandske nødvendig til at kunne fuldkommelig forstaae og dømme om hans Arbeide i denne Deel af Nordens gamle Historie, ligesom den og i lige Grad bær Vidne om den Redelighed der stedse haver veiledet ham deri, som om den udmærkede Umage og Fliid han haver anvendt derpaa. Men ikke det allene: De mange særdeles nøiagtige Underviisninger, som disse Breve indeholde, næsten om alle vore gamle klassiske Skribenters Fremgangsmaade i at bestemme Tiids-Regningen, og som jeg ikke veed at være hidindtil saa udførlig og sammenhængende bekiendtgiorte i nogen trykt Bog, synes mig endog at give saadanne Oplysninger derom, som kunde forskaffe dem, der i sin Tiid ville arbeide i vor gamle Historie, være sig ved at forfatte den selv af nye, eller ved at udgive vore gamle, endnu utrykte, historiske Skrifter med hosføiet Tiids-Regning (hvilken just er baade een af de vigtigste Poster, og tillige noget af det allerbesværligste ved det Slags Arbeide), meget brugbare Veiledninger, baade til ret at kiende, og til at benytte de mange Slags Tiids-Regninger, som her findes undersøgte, de adskillige Tiidsmærker, som her ere anviiste, ja endog til at udfinde nye, ved at tage til Mønster den Omgangsmaade med disse Ting, hvorpaa her forekomme saa mange Prøver. I alle disse Henseender syntes mig at denne Brev-Verling kunde ligesaavel fortiene at udgives i Trykken, som nogen anden af de hidindtil udgivne; og dette endnu saa meget meer, som det kan være uvist, om den Svaghed, som Torfesen faldt i 1706, og hvorved han mistede Hukommelsen saaledes, at denne aldrig siden fuldkommelig kom tilbage,

haver

haver tilladt ham endelig at rette alle Ting i den Norske Histories Tiids-Regning, efter de i denne Brev-Vexling opgivne Datis, inden han gandske overgav dens Udgivelse til Justitzraad Reitzer, saaledes som han selv havde fundet, om Leiligheden havde tilladt ham at udfærdige den. Men her er ikke Sted at undersøge den Sag. Torfesens Breve, som her ere lagte til Grund, findes ellers i hans Brev-Copiebøger, der forvares paa Universitetets Bibliothek iblandt det magnæanske Legati Haandskrifter, i 4 Bind i Fol. fra No. 282 til 285, dog ere ikkun nogle faa af Brevene med hans egen Haand, de fleste derimod ere med hans Haandskriveres Hænder, hvoraf det ogsaa kommer, at de ikke paa alle Steder ere frie for Skrivefeil, af hvilke jeg haver rettet saa mange, som jeg haver kundet opdage, uden vidtløftig Efterregning. Stiilen deri er hist og her noget vidtløftig, og tildeels noget indviklet, hvorfor jeg haver troet at kunne uden Paaanke tage mig den Frihed, at forkorte den noget, eller giøre den tydeligere, hvor saadant er forefundet, men hvor det ikke er, haver jeg oversat fra Ord til andet. Arnæ Magnæi Breve, som her ere brugte, ere samtlig hans egne Originaler, som nu ved en lykkelig Hændelse ere igien komne tilbage til forbemældte Legati haandskrevne Sager, hvortil de høre, efterat de næsten i en heel Mandsalder havde været borte. Til Slutning vil jeg anmærke, at naar noget skulde samles med denne Brev-Vexling, saa syntes det først beskrevne gamle Vers om den Norske Tiids-Regning bedst skikket til dette Valg, saavidt det kunde ansees som et Slags Text dertil, ligesom Brevene paa sin Side, som en Slags Forklaring derover, saa vidt de gaae.

I. En

I.

En ubenævnt Forfatters

Lykønsknings-Vers

til

Jon Loptsson,

indeholdende

Dennes Møderne Slægt,

i en Liste paa Kongerne i Norge

fra

Harald den Haarfagre

indtil

Kong Sverrer,

tildeels efter

Sæmund den Frodes

nu forkomne

Norske Kongers Historie.

Oversat med nogle Anmerkninger.

I.

Þat verdr skyllt,
Ef at skilum yrkia,
Greppum þeim
At þeir gledí fyrda,
Allra hellz,
Ef eru færi
Virdar þeir
Enn verit höfdu.

II.

Róa skal fyst
Fiarri reydi,
Oc koma þó nidr
Nær ádr lúki.
Þar haf ek hyggt
Hródri þessum
Ordum þeim
Eptir at nýiu.

1.

Det bliver en Skyldighed
Om vi skulle synge,
For Skaldene,
At de glæde brave Mænd;
Allerhelst,
Om der ere færre
Af det Slags Folk,
End der have været.

2.

Først skal roe
Langt fra sin Stade,
Men komme dog tilbage
Nær ved, før man slutter.
Deri haver jeg tænkt,
I dette Æreverß,
Disse Ord
Efter paa ny.

III.

Þar vil ek fyst,
Ef vitar hlýda
Minni mærd,
Til máls taka,
Hugprúdr
HALFDAN *svarti*
Erfui vörd
Atti fræknann.

3.

Der vil jeg først,
Hvis vise Mænd høre
Min Sang,
Til Maals tage, [1]
Husmild [2]
Halfdan den sorte
En Arving
Aatte [3] tapper.

IV.

Tók kappsamr
Vid Konúngs-nafni
HARALLDR brátt
Hinn *Hárfagri,*
Þá er HALFDAN
Hafdi drucknat
I Hængs
Hallar næfri.

4.

Tog hidsig [4]
Mod Konge-Navn
Harald snart
Den Haarfagre,
Da Halfdan
Havde druknet [5]
I Fiskens
Sals [6] Tag. [7]

V.

Ok er hann
Ilagidr
A herska
Hringariki.

5.

Og er han
Lagt i Jorden
Paa det stridbare
Ringerige. [8]

[1] Begynde. [2] ædelmodig. [3] eiede. [4] Stivsindet. [5] var druknet. [6] Vandet. [7] Isen. Han faldt igiennem Isen paa den ferske Søe Rønd, (see Sturles. Kh. Opl. 1 D. S. 73:4.) Hængr er en Han-Fisk, helst af Forelle- og Ørrede-Slægten; dens Haull (Sal, Gemak) er Søen, og dens Næfr, (d. e. Næver eller Tag) Isen. [8] Sturles. ib. p. 74.

En barnúngr
Burr HALFDANAR
Tók framlyndr
Vid födr-arfi.

Men barnung
Halfdans Søn
Tog fremlynet [1].
Mod sin Fadørs-Arv.

VI.

Eigi hann þat eitt
Eiga villdi,
Er hans lángfedr
Leifdu hanum;
Sva var ríkr
Ræsir *Sygna*
Ok ágiarn
Vid audgéfendr.

6.

Ikke han det eene [2]
Eie vilde,
Som hans Langfædre [3]
Levnede ham;
Saa var mægtig
Den Konge i Sogn
Og gierrig
Mod de Gavmilde. [4]

VII.

At allt land
Elfar á milli
Ok *Frammerkur*
Fylkir átti;
Nádi hann
Fyrir *Noregi*
Aullum fyst
Einn at ráda.

7.

Saa at hele Landet,
Elven [5] imellem
Og den yderste Skov [6]
Kongen aatte [7];
Naaede han
For Norge
Al [8] først
Eene at raade.

VIII.

Atti Gramr,
Sá er giafir veitti,

8.

Aatte Kongen,
Han som Gaver uddeelede,

Bar-

[1] ærekier. [2] allene. [3] Forfædre. [4] Kongerne. [5] Goth-Elven. [6] Finmarken.
[7] fik til Eie. [8] heel.

Barna mart
Þeir er bidu þroska;
Því kémr hvers
Til HARALLDS síþan
Skeylldúngs kyn
Ens *hararfagra.*

Mange Børn,
Som bede[1] Styrke;[2]
Thi[3] kommer[4] hver
Til Harald siden
Konges Slægt
Den Haarfagre.

IX.

Ræd *þriá vetr*
Þundar bediu
Siklingr snarr
Ok siautígi,
Adr enn Lofdúng
Lífi at ræna
Audlíngs kom
Einka dóttir.

9.

Raadde tre Vintre
Thunds Ægtefælle[5]
Kongen rask
Og halvfierdesindstive,
Førend (til) Kongen
Livet at berøve,
Den Riges kom
Eeneste Datter.[6]

X.

Þá var haugr
Eptir HARALLD vorpinn
Reisuligr
A *Rogalandi.*
Þess mun æ
Uppi lengi

10.

Da blev en Høi
Efter Harald kastet
Reiselig[7]
Paa Rogeland;[8]
Den mon stedse
Oppe[9] længe

Hilld-

[1] naaede. [2] fuld Vært, Alder, Magt. [3] derfor. [4] henføres. [5] Riget, Landet. Þundr er eet af Odins Navne, hans Bedia (af Bedr, en Dyne), betyder et Fruentimmer der søger Seng med ham, (Hustrue), det er Jorden efter Edda. Ved denne Omskrivelse forstaaes altsaa Kongeriget. [6] Hel, Dødens Gudinde eller den nordiske Proserpina, hvilken alle de hørde til, der døde paa deres Sotte Seng, ligesom Kong Harald. [7] anseelig forhøiet, ophøiet [8] Sturles. ib. p. 122. [9] i Berømmelse, Erindring.

Hilldings nafn	Herførers Navn
HALFDANS sunar.	Halfdans Søns.

XI.	11.
Tók EIREKR	Tog Erik
Vid Jöfrs nafni	Mod Konge-Navn
Blódaux brátt	Blodøxe snart
Sem búendr villdu;	Som de Boende[1] vilde;
Var vígsimr	Var stridbar
Vetr at landi	Vintere over Landet
EIREKR allz	Erik i alt
Einn ok fióra.	Een og fire.[2]

XII.	12.
Adr enn vinsæll	Indtil Vennesæl[3]
Vestan kæmi	Vesten[4] kom
Adalsteins	Adalstens
Einka *fóstri*,	Eneste Fòstre,[5]
Ok HAKON	Og Haagen
Hálfrar allrar	Halv al
Bródr sinn	Sin Broder
Beiddi erfdar.	Bad om Arven.

XIII.	13.
Enn EIREKR	Men Erik
Undan flýdi,	Bort[6] flyede[7]
Heiftargiarn	Hævngierrig
Og hans synir.	Og hans Sønner.

Kom

[1] Indbyggerne. [2] fem. [3] afholdt, elsket. [4] fra. [5] Foster-Søn. [6] derfra. [7] flygtede.

Kom hardrádr
Hersa mýgir
Aptr í land
Alldri sídan.

Kom Haardraad
Hersers Forjager[1]
Atter til Landet
Aldrig siden.

XIV.

Réd kappsamr
Fyrir Konúngdómi
HAKON einn
Hríd nockura.
Var *sex vetr*
Samt at landi
Tírar giarn
Ok *tuttugu*.

14.

Raadde kiek
For Kongedømmet
Haagèn eene
Nogen Tid.
Var sex Vintere
Samt[2] for Landet[3]
Kier af Roes[4]
Og tive.[5]

XV.

Hádi Gramr
Gunni á *Fitium*
Vid EIREKS
Erfi vördu,
Vard í hönd
Hilmir skotinn
Þá er fólkmeidr
Flótta knádi.

15.

Holdt Kongen
Slag paa Fitie
Mod Eriks
Arvinger,[6]
Blev i Haanden
Kongen skudt
Da Anføreren
Flugten forfulgte.[7]

XVI.

Þat hygg ek brátt
Til bana leiddi

16.

Det tænker jeg snart
Til Døden førde

Lítit

[1] Betvinger. [2] tilsammen. [3] førde Regieringen. [4] ærekier. [5] det er 26 Aar.
[6] Sønner. [7] forfulgte de Flygtende.

Lítit sár
Lofdúng snarann,
Þar ávallt
Er Vísir dó
Hella kend
Til HAKONAR.

Lidet Saar
Den snare[1] Konge,
Der er stedse
Hvor Kongen døde
En Hælde[2] opkaldt
Efter Haagen.[3]

XVII.

Enn í haug
Haudar lögdu
Siklíng þann
A *Sæheimi*;
Hurfu sva
Frá HARALLZ arfa
Fræknir menn
Flörui ræntum.

17.

Men i en Høi
Hadelænderne lagde
Den Konge
Paa Søeheim;
Vendte sig saa
Fra Haralds Arving
Tappre Mænd
Livet berøvet.

XVIII.

Þá hef ek heyrt,
At HARALLDR tæki
Uársæll
Jörd ok ríki;
Réd *Gráfelldr*
GUNNHILLDAR *sun*
Níu vetr
Fyrir *Noregi*.

18.

Da haver jeg hørt
At Harald tog
Uaarsæl[4]
Jord og Rige;
Raadede Graafeld
Gunnhilds Søn
Ni Vintere
For Norge.

[1] raske, hurtige. [2] flad Steen. [3] Sturles. ibid. pag. 159-60; dog lader det der, som Stenen havde allerede tilforn havt dette Navn; med mindre den først haver faaet det af Haagens Fødsel paa det samme Sted hvor han siden døde (ibid pag. 161), og altsaa dog af ham. [4] ikke hældig med gode Aar, god Tid i Landet, (see Sturles. ib. p. 184-85.)

XIX.

Adr enn GORMSSUN
Ok GULLHARALLDR
Nafna sinn
At nái gérdi,
Var Siklíngr
Sudr at *Hálsi*
Lífi ræntr
I *Limafirdi.*

19.

Indtil[1] Gormsen
Og Guldharald
Sin Navne[2]
Giorde til Liig,[3]
Blev Kongen
Sønder ved H[illegible]
Livet berøvet
I Limfiorden.

XX.

Tók hardrádr
Eptir HARALLD fallinn
HAKON *Jarl*
Vid hárs Vífi;
Sá réd Tiggi
Ok *tuttugu*
Þrettán vetr
Þundar bediu.

20.

Tog haardraad
Efter Harald falden
Haagen Jarl
Mod Haars Kone;[4]
Den Herre raadede
Og tive
Tretten[5] Vintere[6].
Thunds Kone.[7]

XXI.

Urdu ei gód
I *Gaulardal*
Æfilok
EIREKS Födr;

21.

Blev ikke godt
I Guldalen
Endeligt
Eriks Faders:

Pá

[1] Harald. [2] en Mand af samme eller lige Navn. [3] nedlagde, dræbte. [4] Riget, Landet. Hár er eet af Odins Navne, Vif, et Fruentimmer, Kone; Odins Kone er Jorden; forstaaes altsaa her Landet. [5] d. e. 33 Aar. [6] for. [7] Landet, som er forklaret tilforn S. 6. 5te Anm.

Þá er KARKR þræll
Knífi meitti
Hattar Stall
Af HAKONI.

Da Trællen Kark
Med Kniven skar
Hat-Stedet[1]
Af Haagen.

XXII.

Misti litt
Sú er lögum stýrdi
Recka kind
Rád hins bezta,
Þá er nordr
I *Noregi*
Kristinn mann
Til Konúngs tóku.

22.

Savnede[2] lidet
Den som Lovene styrede
Folkets Slægt
Den Bedstes Raad,
Da de nord
I Norge[3]
Christen Mand
Til Konge toge.

XXIII.

Ok OLAFR
Arfi TRYGGVA
Tók lid-driúgr
Löfnd ok þegna,
Hinn er *fim*
A fám vetrum
Lofda vinr
Lönd kristnadi.

23.

Og Olav
Tryggves Søn
Tog hielpsom
Land og Undersaatter,[4]
Hiin der fem
I faa Vintere
Ærværdige Mænds[5] Ven
Landene christnede.

XXIV.

Var OLAFR
Allz at landi

24.

Var[6] Olaf
I alt for[7] Landet

 fim

[1] Hovedet. [2] iffun. [3] i Trundhiem (Sturles. ib. p. 255). [4] Folk. [5] Kongers.
[6] regierede. [7] over.

Þá er [illegible]
[illegible],
[illegible]
Med [illegible]
Bark [illegible]
Bórum reidda.

Fra [illegible]
[illegible],[2]
[illegible][3]
[illegible]
Den Konge
[illegible][4] [illegible]

XXV.

Sú var [illegible]
Ormr [illegible]
[illegible]
[illegible] ok lengi.
[illegible]
[illegible]
Svaldrar vog
Síðan kallar.

25.

Det var [illegible]
[illegible][5] [illegible]
[illegible][4]
[illegible] og[5] lange.
Der [illegible]
Hvor [illegible]
Svolder [illegible]
Siden kaldet.[6]

XXVI.

[illegible]
[illegible]
[illegible] Jarl
[illegible] maní,

26.

[illegible]
[illegible]
Erik Jarl
For Yggs Qvinde,[7]

Adr

[1] Vinteren. Hadmia er en Orm, og Gells Stade, Træ; men Vinteren kaldes i Edda Ormens Stade, fordi Kulden dræber Ormen. [2] [illegible]. [3] meenes Kongens Hoved-Skib, kaldet Ormen den lange: Ordet, at beinda eller ridda, betyder at giøre et Skib [illegible], tomt, ledigt, for Forsvarere, alene at erobre det. [4] Slag. [5] vandte. [6] Snorre Sturlesøn l. c. p. 333, Olafs Saga, og flere, vise tvertimod, at i det mindste den Ø, ved hvilken Slaget stod, haver havt sit Navn, som de kalde Svolder, allerede tilforn; men om den dertil stødende Fiords eller Bugts Navn er opkommet af nye i Anledning af Slaget, maa man lade staae ved sit Værd. [7] Landet. Yggr er et

Adr enn Lofdúngr	Indtil denne Herre
Or landi fór	Af Landet foer
Vestr um haf	Vester over Havet
Sá er vini gæddi.	Den som Venner begavede.
XXVII.	27.
Þá var úfr	Da blev Drøvel
EIREKS skorinn	Eriks skaaren
Adr enn *Rom*-faur	Førend Reise til Rom
Ræsir hæfi;	Herren skulde begynde,
Ok blódrás	Og Blodløb
Til bana leiddi	Førde til Døden
Vitrann Jarl	Den viise Jarl
Vestr med *Englum*.	Vester hos Engellænderne.
XXVIII.	28.
Taldi lönd	Regnede Lande
Ok lausafé	Og Løsøre[1]
Sína eign	Sin Eiendom
SVEINN ok HAKON,	Svend og Haagen,
Ok *tva vetr*	Og to Vintere
At tali fyrda	Efter Folkes Tal[2]
EIREKS arf	Eriks Arv
Jarlar höfdo.	Jarlerne havde.[3]

 XXIX.

et af Odins Navne, og Man et Fruentimmer, som er underkastet en Mands Herskab eller Magt. Her ligger altsaa det samme Begreb om Jorden, som Odins Kone, til Grund, der er forklaret tilforn (see Side 6. og 10., 5te og 7de Anm.

[1] at være. [2] Tælning, Regning. [3] besádde.

Fim at eins
Fadmins galla,
Adr EIREKR
Med ofrlidi
Ræsi þann
Rómu beiddi.

Fem allene
Ormens Vanhæld,[1]
Indtil Erik
Med Overmagt
Den Konge
Krævede[2] til Feldtslag.

XXV.

Sú var allz ádr
Ormr ryddiz
Hrotta rid
hörd ok lengi.
Þar hefir aulld
Er OLAFR féll
Svaldrar vog
Sídan kallar.

25.

Det var med alle
Inden Ormen[3] blev ryddet
Sværdenes Uveir[4]
Haardt og[5] længe.
Der haver Folk
Hvor Olaf faldt
Svaldrar Vaag
Siden kaldet.[6]

XXVI.

Réd *tólf vetr*
Tíri göfgadr
EIREKR *Jarl*
Fyrir yggs mani,

26.

Raadede tolv Vintre
(Med) Roes beæret
Erik Jarl
For Yggs Qvinde,[7]

Adr

[1] Vinteren. Fadmin er en Orm, og Galli Skade, Bræk; men Vinteren kaldes i Edda Ormens Skade, saa vidt Kulden dræber Orme. [2] æskede, fordrede ud. [3] meenes Kongens Hoved-Skib, kaldet Ormen den lange; Ordet, at hrióda eller rióda, betyder at giøre et Skib ryddeligt, tomt, ledigt, for Forsvarere, altsaa at erobre det. [4] Slag. [5] varede. [6] Sturlesen l. c. p. 333, Olafs Saga, og flere, vise tvertimod, at i det mindste den Øe, ved hvilken Slaget stod, haver havt sit Navn, som de skrive Svolldr, allerede tilforn; men om den dertil stødende Fiords eller Viigs Navn er opkommet af nye i Anledning af Slaget, maae man lade staae ved sit Værd. [7] Landet. Yggr er et

Adr enn Lofdúngr
Or landi fór
Vestr um haf
Sá er vini gæddi.

XXVII.

Þá var úfr
Eireks skorinn
Adr enn *Rom*-faur
Ræsir hæfi;
Ok blódrás
Til bana leiddi
Vitrann Jarl
Vestr med *Englum*.

XXVIII.

Taldi lönd
Ok lausafé
Sína eign
Sveinn ok Hakon,
Ok *tva vetr*
At tali fyrda
Eireks arf
Jarlar höfdo.

Indtil denne Herre
Af Landet foer
Vester over Havet
Den som Venner begavede.

27.

Da blev Drøvel
Eriks skaaren
Førend Reise til Rom
Herren skulde begynde,
Og Blodløb
Førde til Døden
Den viise Jarl
Vester hos Engellænderne.

28.

Regnede Lande
Og Løsøre[1]
Sin Eiendom
Svend og Haagen,
Og to Vintere
Efter Folkes Tal[2]
Eriks Arv
Jarlerne havde.[3]

et af Odins Navne, og Man et Fruentimmer, som er underkastet en Mands Herskab eller Magt. Her ligger altsaa det samme Begreb om Jorden, som Odins Kone, til Grund, der er forklaret tilforn (see Side 6. og 10., 5te og 7de Anm.

[1] at være. [2] Tælning, Regning. [3] besadde.

XXIX.

Adr í land
Med lítinn her
Konúngmadr
Kæmi vestan;
Ok Olafr
Jarli mætti
I *Saudúngs*
Sundi midiu.

29.

Indtil til Landet
Med en liden Hær
En kongelig Mand
Kom fra Vesten,
Og Olaf
Jarlen mødte
I Saudungs
Sund i Midten.

XXX.

Vard Hakon þá
Hilmi at sveria
Eida þers
Er Olafr beiddi,
At fólksballdr
Flýia skylldi
Odul sín
Til alldrslita.

30.

Maatte Haagen da
Kongen sværge
Eed paa det
Som Olaf begierde,
At Folkets Anfører
Flygte skulde
Fra sine Odeler
Til hans Alders Slutning.

XXXI.

Baud Olafr
Austr, fyrir *Nesium*,
Snarpa sókn
Sveini Jarli.
Vard lidfár
Lönd at flýia
Sigri sviptr
Sonr Hakonar.

31.

Bød Olaf
I østen, for Næssene,
Et skarpt Angreb
Svend Jarl.
Maatte fattig paa Krigsfolk
Flygte af Lande
Seier berøvet
Sønnen af Haagen.

XXXII.

Feck loffæll
Lönd med *Rímum*
Olafr einn
Allt hinn *digri*;
Réd hródmögr
Haralz hins *grænska*
Fimtán vetr
Folldu grýttri.

32.

Fik lovsæl[1]
Lande hos Romerigerne
Olaf eene
Alt den digre;
Raadede berømmelig Affødning
Af Harald den grænske
Femten Vintere
For det stenede Land.[2]

XXXIII.

Bar kappsamr
Knutr hinn *ríki*
Biartann séim
Und bændr marga,
Spardi lítt
Vid lenda menn
Aud til þess
At þeir Jöfr vellti (*).

33.

Bar[3] hidsig
Knud den rige[4]
Lysende Guld
Under[5] mange Bønder,
Sparede lidet
Mod Lehnde Mænd[6]
Rigdom, til det,
At de Kongen skulde forraade.

XXXIV.

Reisti her
Hilmi á móti
Kynjadir vel
Kalfr ok Þórir,

34.

Opbøde Krigsfolk
Kongen imod
Vel Æt-baarne[7]
Kalf og Thorer,

Þar

(*) Saaledes skrives det virkelig i Originalen, men det rette er velti.

[1] hældig i at faae Roes. [2] Norge. [3] udøste. [4] mægtige. [5] Haanden iblandt. [6] de Kongelige norske Embedsmænd, Vasaller. [7] fornemme af Herkomst, Slægt.

Þar var felldr
Fylkir *Þrænda*
Sem *ſtadir*
Stikla heita.

Da blev fældet
Tronderneſ Konge
Der hvor Stader
Stikkels hede.

XXXV.

Þá bar raun
At Ræſir var
Kriſti kærr
Vid Konúng helgann.
Stendr í *Kriſts*
Kyrkiu midri
Heilagt ſkrín
Yfir HARALLZ arfa.

35.

Da fik man Erfaring[1]
At Kongen var
Chriſte kier
Ved den hellige Konge.
Staaer i Chriſts
Kirke i Midten
Helligt Skriin
Over Haralds Arving.

XXXVI.

Þá réd SVEINN
Sunr ALFIFU
Snáka ſtríd
Sex fyri landi.
Adr enn KNUTZ ſunr
Af Kóngdómi
Vinalauſs
Vard at flýia.

36.

Da raadede Svend
Søn af Alfife
Snoges Strid[2]
Sex for Landet,
Indtil Knuds Søn
Fra Kongedømmet
Venneløs
Nødtes til at flygte.

XXXVII.

[1] Prøve paa. [2] Vintere. Her er igien det ſamme Begreb om Vinteren ſom før, Side 12. 1te Anmerkn. Snákr er en Orm, Snog; Strid, Krig eller Fortræd; thi Vinteren fører Krig med Ormene, eller giør dem Fortræd.

XXXVII.

Kom ágætr
Austan or *Gaurdum*
Einka sun
OLAFS Konúngs.
Feck MAGNUS ok
Mikit ríki
Odalsjörd
Alla sína.

37.

Kom ypperlig
Østen fra Garde[1]
Eeneste Søn
Af Kong Olaf.
Fik Magnus og
Megen Magt
Odelsjord
Al den ham tilhørde.

XXXVIII.

Var tállaust
Tólf vetr Kóngr
Mönnum þarfr
MAGNUS *gódi*,
Adr í sórt
Sygna drottinn
Afreks-madr
Andar misti.

38.

Var uden Tant[2]
Tolv Vintere Konge
Mennesker nyttig
Magnus den gode,
Indtil i Sygdom
Sygnernes[3] Herre
En drabelig Mand
Mistede Livet.

XXXIX.

Var harmdaudr
Hverjum manni
Fylkir færdr
Þar hans fadir hvílir.
Sá var nordr
I *Noregi*

39.

Blev harmdød[4]
Af hver Mand
Kongen henført
Hvor hans Fader hviler.
Den blev nord
I Norge[5]

C *Kristz*

[1] Garderige. [2] kand og betyde sikkert, visselig. [3] Sogns Beboeres. [4] meget begrædt. [5] det er Trundhiem.

Kriſtz at *Kyrkiu*
Konúng-madr grafinn.

I Chriſt-Kirken
Kongelig Mand begraven.

XL.

Nú hefir ek talt
Tíu landreka
Þá er hverr var
Frá HARALLDI;
Inta ek ſva
Æfi þeirra,
Sem SÆMUNDR
Sagdi hinn *fródi*.

40.

Nu haver jeg taalt
Ti Lands-Beſtyrere
Af hvilke enhver var
Fra Harald;
Berettede jeg ſaaledes
Deres Alder [1]
Som Sæmund
Sagde den frode.[2]

XLI.

Þó er þeſs máls
Er ek mæla hygg,
Meiri lutr
Miklu eptir;
Nú ſkal því
Þadan af greida
Jöfra kyns
Er enn lifir.

41.

Dog ſtaaer af det Maal [3]
Som jeg (at) mælde tænker,
Mere [4] Deel
Meget tilbage;
Nu ſkal derfor [5]
Forklare om
Det af Konge-Slægten
Som endnu lever.

LXII.

Þat er mér ſagt,
At SIGURDR *Riſi*
HARALLDZ ſunr
Héti fordum;

42.

Det er mig ſagt [6]
At Sigurd Riſe
Haralds Søn
Hedd' i fordum Dage;

Var

[1] Regierings-Aar. [2] viiſe, lærde. [3] den Sag, Materie. [4] ſtørre. [5] videre. [6] berettet.

Var HALFDAN
HRÍSA arfi
Enn SIGURDR *Syrr*
Sonr HALFDANAR.

Var Halfdan
Hrises Søn
Men Sigurd Syr
(En) Søn af Halfdan.

XLIII.

Þá gat sun
SIGURDR ok ASTA,
Þann er HARALLZ
Heiti átti,
Sá réd einn
Allvitr Konúngr
Vídri folldu
Vetr tuttugu.

43.

Da avlede en Søn
Sigurd og Asta,
Hvilken Haralds
Navn eiede,
Den raadede eene
Al-viis [1] Konge
Det vide Land
Vintere tive.

XLIV.

Adr herför
Hilmir gérdi
Til *Englands*
Med ofstopa;
Felldu vestr
I vapn-Þrumu
Enskir menn
OLAFS bródr.

44.

Indtil Krigs-Tog
Kongen giorde
Til England
Med Overmod;
(Da) fældede for vesten
I Vaaben-Torden [2]
Engelske Mænd
Olafs Broder.

XLV.

Tók fridsamr
Til födrleifdar

45.

Tog fredsommelig
Mod Faders Arv

[1] meget viis. [2] Feldtslag.

Ok ársælt
Olafr *kyrri*,
Sá rædr Gramr
Grýttri folldu
Samfast *vetr* (*)
Siau ok *túttugu*.

Og aarsæl[1]
Olaf den kyrri,[2]
Den Konge raader
For det stenede Land
Samfast[3] Vintere
Syv og tive.

XLVI.

Kom of-brátt
Öndu at ræna
Mikil fótt
Magnus faudr,
Sá var enn
Audlíngr grafinn
Kristz at *Kyrkiu*
I *Kaupángi*.

46.

Kom alt for snart
Aanden[4] at berøve
Megen Sygdom
Magnus's Fader,
Denne blev endnu
Konge begraven
Christs i Kirke
I Kiøbingen.[5]

XLVII.

En Olafr
Atti hinn *kyrri*
Fræknann sun
Ok fiár-gódann.
Réd Magnus
Fyrir mani yggiar
Tíu vetr
At tali fyrda.

47.

Men Olaf
Aatte[6] den kyrre
En ferm Søn
Og fæe-god.[7]
Raadede Magnus
For Yggs Qvinde[8]
Ti Vintere
Efter Folkes Tælning.

(*) Originalen har her vestr, d. e. vesten, som er en aabenbar Skriverfeil.

[1] lykkelig med gode Aar, Tider. [2] stille. [3] i samlet Tids-Følge. [4] Livet. [5] Kiøbsteden, nemlig Trundhiem. [6] eiede. [7] gavmild. [8] Landet, det selvsamme Begreb, som alt er forklaret S. 12 og 13. 7de Anm.

XLVIII.

Frá ek *Berfættr*
Börn at átti
MAGNUS mörg
Þau er metord höfdu;
Voru þess
Þengils synir
Fremdar fliótr
Fim Konúngar.

48.

Jeg fortæller at Barfod
Børn eiede [1]
Magnus mange
De som Magt [2] havde,
Vare den
Konges Sønner [3]
Hurtig til drabelige Gierninger
Fem Konger.

XLIX.

Fór málsniallr
MAGNUS Konúngr
Til *Irlands*
Ungr at heria;
Vard ágærr
EYSTEINS fadir
Fleina-flaug
Felldr í þeirri.

49.

Drog Maalsnild [4]
Magnus Konge
Til Irland
Ung at stride,
Blev ypperlig
Oesteens Fader
Skuddenes=Flugt [5]
Fældet i samme.

L.

Þat er þá sagt
At saman rédi
Þiód-Konúngar
Þrír fyrir landi;
Þat hef ek heyrt (*)
At hafi varla

50.

Det bliver da sagt [6]
At (til) sammen raadede
Folke=Konger
Tre for (over) Landet.
Det haver jeg hørt
At neppe ere

(*) Originalen haver her heyr, som er blot en Skriverfeil.

[1] havde, avlede. [2] Værdighed. [3] der var. [4] veltalende. [5] Feldtslag. [6] berettet.

Fremri brædr
A folld komit.

Ypperligere Brødre
Paa Jorden[1] komne.

LI.

Vard OLAFR
Ungr enn gódi
Lofsæll fystr
Líf at missa;
Mátu þess
MAGNUS sunar
Skamma stund
Skatar nióta.

51.

Maatte Olaf
Ung den gode
Lovsæl[2] først
Livet miste;
Maatte den
Magnus's Søn[3]
En kort Tid
Folk nyde.[4]

LII.

Gérdi flest
Þat er Frama gegndi
Innaz landz
EYSTEINN Konúngr;
Unz hiartverkr
Hilmi 'fræknann
Beigda brátt
Til bana leiddi.

52.

Giorde fleest[5]
Det til Fremtarv sigtede
Indenlands[6]
Kong Oesteen;
Indtil Hierteverk[7]
Den tappre Konge
Mærkelig hastig
Til Bane leedte.[8]

LIII.

Þeir eru brædr
Bádir lagdir

53.

De Brødre ere
Begge lagte

Nordr

[1] i Landet. [2] priisværdig, hældig i at blive roest. [3] iffun. [4] godt af. [5] de fleste Ting. [6] for Landets indvortes Forfatning. [7] Sting. [8] Døden befordrede.

Nordr í grund
A *Nidar-backa*; (*)
Þar stendr hátt
I höfud-kyrkiu
Olafs Skrín
Yfir altari.

Nord i Jorden[1]
Ved Nidelvens Bredde;[2]
Der staaer høit
I Hoved-Kirken
Olafs Skriin
Over Alteret.

LIV.

En Sigurdr
Sínu lifdi
Þeirra lengz
Þriggia brædra,
Hinn er út
Til *Jórsala*
Frægstá faur
Fór or landi.

54.

Men Sigurd
Siden levede
Ulige længst
Af de tre Brødre,
Hiin som ud
Til Jerusalem
Den meest berømte Reise
Giorde af Landet.

LV.

Ræd ágætr
Ok *ellefu*
Sextán vetr
Sigurdr fyrir ríki,
Adr mannskæd
Mœra Drottins
Bana-sótt
Brygdi lífi.

55.

Raadede[3] ypperlig
Og elleve
Sexten Vintere[4]
Sigurd for[5] Riget
Indtil mandskadelig[6]
Morernes Herres
Bane-Sot
Brød Livet af.

LVI.

(*) Originalen haver her bacha, som vist er urigtig.

[1] d. e. begravne. [2] det er i Nideros eller Trundhiems Byr. [3] regierede. [4] det er 27 Aar. [5] over. [6] dræbende.

LVI.

Þess er austr
I *Oslo*-bæ
Lofdúngs lík
Lagt í kistu,
Ný grær jörd
Jöfrs beinum
At *Hallvards*
Hárri *Kyrkiu*.

56.

Den er øster
I Oslo-Bye
Konges Liig
Lagt i Kiste.
Nye Jord groer
Over Kongens Been
I Hallvards
Høie Kirke.

LVII.

En biltraudr
Bædi lifdi
Eptir SIGURD
Sonr ok dóttir;
Þess mun enn
Þöckum sídarr
Dóttir nefnd
Dæla Hilmis.

57.

Men skyndsom
Baade levede
Efter Sigurd
Søn og Datter;
Hans bliver endnu
Siden til Takke[1]
Datter nævnet
Den sædelige Konges.

LVIII.

Nú er helldr
Sva at halla tekr
Æfilok
Jöfra at telia.
Hét MAGNUS
Maugr SIGURDAR
Heiptargiarn
En HARALLDR bródir.

58.

Nu er næsten
Saa at det at hælde begynder
Endeligt
Kongernes at tælle.[2]
Hedd' Magnus
Sigurds Søn
Hævngierrig
Men Harald Broder.

[1] med taknemmelig Erindring. [2] fortælle, opregne.

LIX.

Þeir miög rógsamt
Ríki höfdu
Náir frændr
I *Noregi.*
Allt fór verr
Enn vera skyldi,
Þess gallt margr,
A medal þeirra.

59.

De meget uroligt[1]
Rige havde
Nærslægtede Frænder
I Norge.
Alt gik værr
End være skulde,[2]
Det undgialdt mange,
Imellem dem.

LX.

Unz MAGNUS
Misti beggia
Sæmdarlaust
Sigrs ok heilsu;
Þat veit hverr,
At HARALLDR *Gille*
Var samfast
Sex vetr Kóngr.

60.

Indtil Magnus
Mistede begge[3]
Uden Ære
Seier og Hilsen;[4]
Det veed enhver,
At Harald Gille
Var samfast
Sex Vinkere Konge.

LXI.

Adr enn Lofdúng
Af lífdögum
Tírarlaust
Tóku fyrdar.
Sá er at *Krists*
Kyrkiu jardadr

61.

Førend Kongen
Af Leve-Dage
Uden Ære[6]
Toge Folk.
Denne er Christs
I Kirke begraven

D

I *Biörg-*

[1] bagtalersk. [2] burde. [3] Deele. [4] Helbred, Legemets Førlighed. [5] i eet, en Række af Aar. [6] Berømmelse.

LVI.

Þess er austr
I *Oslo*-bæ
Lofdúngs lík
Lagt í kistu,
Ný grær jörd
Jöfrs beinum
At *Hallvards*
Hárri *Kyrkiu*.

56.

Den er øster
I Oslo-Bye
Konges Liig
Lagt i Kiste.
Nye Jord groer
Over Kongens Been
I Hallvards
Høie Kirke.

LVII.

En biltraudr
Bædi lifdi
Eptir SIGURD
Sonr ok dóttir;
Þess mun enn
Þöckum sídarr
Dóttir nefnd
Dæla Hilmis.

57.

Men skyndsom
Baade levede
Efter Sigurd
Søn og Datter;
Hans bliver endnu
Siden til Takke[1]
Datter nævnet
Den sædelige Konges.

LVIII.

Nú er helldr
Sva at halla tekr
Æfilok
Jöfra at telia.
Hét MAGNUS
Maugr SIGURDAR
Heiptargiarn
En HARALLDR bródir.

58.

Nu er næsten
Saa at det at hælde begynder
Endeligt
Kongernes at tælle.[2]
Hedd' Magnus
Sigurds Søn
Hævngierrig
Men Harald Broder.

LIX.

[1] med taknemmelig Erindring. [2] fortælle, opregne.

LIX.

Þeir miög rógsamt
Ríki höfdu
Náir frændr
I *Noregi.*
Allt fór verr
Enn vera skyldi,
Þess gallt margr,
A medal þeirra.

59.

De meget uroligt[1]
Rige havde
Nærslægtede Frænder
I Norge.
Alt gik værr
End være skulde,[2]
Det undgialdt mange,
Imellem dem.

LX.

Unz MAGNUS
Misti beggia
Sæmdarlaust
Sigrs ok heilsu;
Þat veit hverr,
At HARALLDR *Gille*
Var samfast
Sex vetr Kóngr.

60.

Indtil Magnus
Mistede begge[3]
Uden Ære
Seier og Hilsen;[4]
Det veed enhver,
At Harald Gille
Var samfast
Sex Vintere Konge.

LXI.

Adr enn Lofdúng
Af lífdögum
Tírarlaust
Tóku fyrdar.
Sá er at *Kristz*
Kyrkiu jardadr

61.

Førend Kongen
Af Leve-Dage
Uden Ære[6]
Toge Folk.
Denne er Christs
I Kirke begraven

D   I *Biörg-*

[1] bagtalersk. [2] burde. [3] Deele. [4] Helbred, Legemets Førlighed. [5] i eet, en Række af Aar. [6] Berømmelse.

I *Biörgin*	I Bergen
Bródir Jöfra.	Broder til Konger.
LXII.	62.
Frá ek landvörn	Beretter jeg at Landværn[1]
Eptir lidinn Ræsi	Efter den afledne Konge
Sygna Grams	Sognboernes Konges
At synir tæki,	Sønner paatoge sig.
Var EYSTEINN	Var Oesteen
INGA Bródir	Inges Broder
Sóknar snar	Snar i Anfald
En SIGURDR annar.	Men Sigurd den anden.
LXIII.	63.
Nádi frægt	Naaede berømmeligt
I fridi standa	I Fred bestaae
Þeygi lengr	Ikke længe
Þeirra ríki;	Deres Rige;
Þvíat þeir brædr	Thi de Brødre
Er brutu særi	Som brøde Eeder
Bana-spiót	Bane-Spyd
Báruz eptir.	Bare mod hverandre.[2]
LXIV.	64.
Var at saklaust	Det var ikke sagesløst[3]
Þá er SIGURD höfdu	Da de Sigurd havde
Frakinn mann	En ferm[4] Mand
Fiörvi ræntann,	Livet berøvet.

Sá

[1] Landets Bestyrelse. [2] dræbte hverandre. [3] uden Paaanke, Eftertale. [4] tapper.

Sá er í folld	Han blev i Jorden
Hiá fedr sínum	Hos sin Fader
Í *Biörgin*	I Bergen
Búinn at liggia.	Bestæd at ligge.

LXV.	65.
Var EYSTEINN	Blev Oesteen
Austan fiardar	Østen Fiorden[1]
Lífi ræntr	Livet berøvet
Af lidi INGA.	Af Inges Mænd.[2]
Nú er sá Gramr	Nu er den Konge
Grundu ausinn	Bedækket med Jord
Andar sparr	Uden Liv
Austr at *Forsi*.	Øster ved Fors.

LXVI.	66.
Stód einart	Stod bestandig
INGA ríki	Inges Rige
Atián vetr	Atten Vintere
Ok adra (*) *siau*;	Og andre syv;[3]
Unz HAKON	Indtil Haagen
Med herlidi	Med en Krigshær
Austr í *Vík*	Øster i Vigen
INGA felldi.	Inge fældede.[4]

 LXVII.

(*) Originalen haver egentlig adr, men det sidste a er sat til med en anden Haand.

[1] Foldefiorden (see Sturles. Tom. III. pag. 375). [2] Krigsfolk. [3] d. e. 25 Aar. [4] nedlagde.

LXVII.

Sá er gunndiarfr
Gramr í *Oslo*
Haudri hulldr
At höfud-kyrkiu,
En HAKON
Hlaut at ráda
Litla stund
Landi ok þegnum.

67.

Den er i Krig dristig
Konge i Oslo
Med Jord bedækket[1]
I Hoved-Kirken;
Men Haagen
Maatte kun[2] raade
En liden Stund
Land og Undersaatter.

LXVIII.

Þvíat ERLINGR
Atti enn *skakki*
Vænann sun
Ok velborinn;
Gáfu landzfólk
Eptir lidinn INGA
Konongs-nafn
KRISTINAR burr.

68.

Thi Erling
Eiede[3] den skakke[4]
En vænn[5] Søn
Og velbaaren;
Gav Landsfolket
Efter afleden Inge,
Konge-Navn
Christines Søn.

LXIX.

Ok MAGNUS
A *Mæri* nordr
Fremdar-giarn
Felldi HAKON;
Sá var vinsæll
Vígdu molldu

69.

Og Magnus
Nord paa Møre
Begierlig efter Ære
Fældede Haagen;
Denne vennesæle[6]
Med viet Muld

Ræsir

[1] begraven. [2] fik kun Lov til at. [3] havde. [4] skieve. [5] smuk, anseelig. [6] elskede.

Ræsir huldr
I *Romsdali.*

Konge blev skiult[1]
I Romsdalen.

LXX.

Var sókndiarfr
Sun KRISTINAR
Siautián vetr
I samt Konúngr;
Unz ágætr
Austr í *Sogni*
Frækinn Gramr
Felldi SVERRER.

70.

Var diærv[2] i Krig[3]
Christines Søn
Sytten Vintere
I samlet Række[4] Konge;
Indtil (ham) den Ypperlige
Øster i Sogn
Den tappre Konge
Fældede Sverrer.

LXXI.

Nú er gunndiarfs
I Grauf lagit.
MAGNUS lík
I *Musteri*
A *Biörgin*, þar er
Búit gulli
Stendr skrautgiört
Skrín SUNNIFU.

71.

Nu er den tappres
I Graven lagt
Magnus's Liig
I Musteret
I Bergen, hvor
Beslaget med Guld
Staaer prægtigen giort
Sunnefes Skriin

LXXII.

Nú er þat sýnt
At SVERRER rædr
Ognar aurr
Einn fyrir ríki

72.

Nu er det viist[5]
At Sverrer raader
Overmaade gavmild[6]
Eene for det Rige[7]

 Er

[1] begraven. [2] dristig. [3] Angreb. [4] eet. [5] bekiendt. [6] kan og betyde dristig i Krig; ja rig paa Forskrækkelser. [7] d. e. det hele Rige.

Aullu því
Er átt hefir.
HARALLZ kyn
HALFDANS sunar.

Alt det
Som eiet haver
Haralds Slægt
Halfdans Søns.

LXXIII.

Þó skal ek enn
Þockum fleira
Frá *Berfæts*
Börnum segia,
Audlíngs þess
Er alldrigi
Elld né Járn
Ottaz hafdi.

73.

Dog skal jeg end
Til Velbehag[1] mere
Om Barfods
Børn fortælle,
Den Konges
Som aldrig
Ild eller Jern
Havde frygtet.

LXXIV.

Hét ein Döglíngs
Dóttir ÞÓRA,
Sú var gift
Göfgum manni,
Allra hellz sú
Er JÓN fæddi
Var sonsæl
Systir Jöfra.

74.

Hedd' een Kongens
Datter Thora,
Hun var givt
Med en ædel Mand,
I sær denne
Som fødde Jon
Var Sønnesæl[2]
Søster til Konger.[3]

[1] med Erkiendtlighed. [2] lykkelig med Sønner. [3] Meeningen er, at Thora, Kong Magnus Barfods naturlige Datter, blev givt med Lopt, Sæmund den frodes Søn til Odde, og blev ved ham Moder til den ypperlige Mand Jon Loptson hvilken dette Vers er tilegnet. (See FINNI JOHANNÆI Hist. Eccl. Isl. Tom. I. pag. 201.

LXXV.

Kom rádvönd
Ræsis dóttir
Til *Næfrlands*
Nykra borgar,
Göfuglynd
Gódrar tídar
Allra hellz
Islendingum.

75.

Kom sædelig
Konges Datter
Til Næverlands
Nikre-Borg[1]
Ædelmodig
Og til god Lykke
Allerhelst
For Islænderne.

LXXVI.

Þvíat hugrackr
Honum at fylgdi
Einka sonr
Jöfra systur;
Hiarta-prúdr
Sá er hefir alla
Yta vinr
Ordlof fira.

76.

Thi uforfærdet
Hannem fulgte[2]
Den eeneste Søn
Af Kongernes Søster;
Ædelmodig
Den som haver alle
Menneskeven
Brave Folkes Berømmelse.[3]

LXXVII.

Þat er ok víst
At Jóns verda

77.

Det er og vist
At Jons bliver

Met-

[1] det er Island. Grunden til Omskrivelsen er denne: Nikr, paa Dansk Nøkken eller Nøkken betyder en Vandhest, et Udyr, dog sædvanlig helst tillagt de ferske Vande, men ikke Haver. Nøkkens Borg eller Tilhold betyder Vandet eller Søen, dens Næver eller Tag er Isen, og saaledes den hele Omskrivning, Nikre-Borgs-Nævers-Land, det samme som Island. [2] nedstammede fra ham. [3] at forstaae Jon Loptson.

Metord mest
Mistar-runna (*)
Einardlyndz
Þar' er eiguz vid
Merkis mènn
Málum skipta.

Æren størst
Af alle Mænd
(Den) Aabenhiertiges
Da der skulle
Mærkelige Mænd
Afgiøre Sager indbyrdes.

LXXVIII.

Nú vill kappi
Vid Konúngs frænda
Afreks-madr
Eingi deila;
Giftu driúgr
Sem glikt er
Verdr vinsæll
Vella deilir.

78.

Nu vil med Stivhed
Mod Kongens Frænde
Tapper Mand
Ingen trætte;
(Thi) Lykke-drøj
Som rimeligt er
Bliver den elskede
Guldets Uddeeler.[1]

LXXIX.

Þótti aurr
Ok Usínkall
Fadir hans
Flestum mönnum.

79

Ansaaes for ferm
Og ukarrig
Hans Fader
Af de fleste Mænd.

Visli

(*) Mist er eet af Valkyriernes Navne, og runnr er en Busk. Mistar-runnr er altsaa en Krigsmand, fordi Edda tillader at opfylde det Slags Mandfolke-Navngivelser med andre, tagne af alle Slags Træer.

[1] Her sigtes især til, at Jon Loptson, som den Islandske Historie ellers udviiser med mange Exempler, da han besad Godhed og Ædelmodighed i lige Grad, som Anseelse og Myndighed, lod sig jevnlig bruge saavel i Landets offentlige som i Folkets private Sager, og giorde gierne Udslaget deri saaledes, at det geraadede til almindelig Fornøielse og Nytte, og var altsaa i sin Tid en af de meest gavnende Mænd i Island. (See F. Johannæi Hist. Eccl. Isl. loc. cit.

Vissi Loptr	Vidste Lopt
Undir lofi skýia	Under Skyernes Hvælving.
Uvin sinn	Sin Uven
Eingann fæddann.	Ingen født.

LXXX.	80.
En Sæmundr	Men Sæmund
Sína vissi	Sin vidste
Sigfussonr	Sigfusson
Snilli jafnan,	Viisdom stedse,
Fadir Lopts	Lopts Fader
Sá er firum þótti	Den Folk holdt for
Haufuds-madr	En Hovdings-Mand [1]
Vid hluti alla.	I alle Ting.

LXXXI.	8
Þat hefir ætt	Det haver
Oddaveria	Oddeværiernes Slægt [2]
Jöfra-kyns	Af Kongeligt Blod
Alla prídda	Alle prydet, [3]
Dóttur son	Kong Magnus's
Sá er dögum optar	Datter Søn
Fremst margnýtr	Den der ofter end Dagene [4]
Magnus Konongs.	Forfremmes, paa mange Maader nyttig.

LXXXII.	82.
Nefnda ek ádr	Nævnede jeg før
Nær þriátígi.	Næsten tredive

E Tigna

[1] kan og betyde Hovedmand, Forgangsmand, den Fornemste. [2] saaledes kaldtes Sæmund den frodes Slægt, af deres Hovedgaard Odde i Rangaaevalle-Syssel, som nu er en Præstegaard. [3] ziret. [4] ere mange til.

Tigna menn
Tíri gædda
Þrætulaust,
En þeir eru
JÓNS ættar
Allir Jöfrar.

Med Ære beklædte Mænd
Begavede med Berømmelse
Uden Modsigelse,
Men de ere
Af Jons Slægt
Alle de Konger.

LXXXIII.

Nú bid ek Krist
At Konúngs-spialli
Hafi þat allt
Er hann æskir sér,
Giftu-driúgr
Af Gudi siálfum
Allann alldr,
Ok unadz nióti.

83.

Nu beder jeg Christ
At Kongernes Staldbroder
Maae have[1] alt det
Som han ønsker sig,
Lykke-drøj[2]
Af Gud selv
Al sin Alder,
Og nyde Fornøielse.

[1] bekomme. [2] lyksalig.

o

II.

Thormod Torvesens
Brev-Verling,

om

de meest omtvistede Punkter i den gamle Norske,

samt tillige tildeels den øvrige

nordiske Tids-Regning,

ført

med adskillige Lærde,

men dog fornemmelig

med

Arnas Magnussen.

Oversat af det Islandske og tildeels bragt i Udtog, med nogle Tillæg.

Det første, nogenledes sammenhængende, som jeg haver fundet af fornævnte Brev-Vexling om den gamle norske Tids-Regning, er Arne Magnussens Brev til Torfæus af 3 Apr. 1690, hvor han iblandt andet udlader sig saaledes:

Om Harald Haarfagers Alder, er der først Are den frode, som tydelig siger (Pag. 4.), at Harald er død eet eller to Aar efterat Hrafn Hængson var bleven Laugmand. Men han blev det 930, som Are noksom viser, og alle andre bifalde. Nu siger Are Pag. 2. at Harald er død 80 Aar gammel. Er han da, efter hans Regning, fød 851 eller 852; det første bestyrker det sidste Kap. i Magus-Saga; det andet, nemlig 852, Olaf Tryggvesøns Saga, som siger: at Ingolf og Hiorleif ere dragne til Island, i Haralds 13de Regierings-Aar, og at det er skeet to Aar efter Slaget i Hafursfiord, Aar 874. Nu lægge Snorre og Olafs-Saga 3 Aar meere til Haralds Alder, end Are, hvoraf jeg danner mig denne Tids-Regning for Harald. 852 er han fød; 862 er Halfdan den sorte død (mig synes *Compendium* siger) om Foraaret. Er da Harald kommen til Regieringen 862, 10 Aar gammel, ligesom Snorre og Olafs-Saga sige. I dette Aar og det efterfølgende 863, fører han Krig mod Hake Gan-

dalsson, Gudbrand rc.; 864 frier han til Gyde, skiønt Snorre ikke sætter Aaret precise (*Compendium* siger, om jeg erindrer ret, at han da var 12 Aar). Paa det samme Aar indfalder Slaget i Størdalen, Hrollaugs Grevedømme rc.; 865 Slaget ved Solskiel, Hundthiofs Fald rc.; 866 Arnvids og Audbiorns Fald; 867 Haagens og Atle Jarls; 868 Haralds Slag med Gaute, og Vermelands Indtagelse. Siden sattes Aarstallene til 872, som er Slaget i Hafursfiord, hvilket stemmer overeens med alt det forbemeldte. Snorre og Olafs-Saga sige, at Harald førde Krig i 10 Aar for at undertvinge Norge, det er fra 862 til 872. 902 var Harald 50 Aar gammel, og giorde Erik til Overkonge over hans Brødre; 922 var han 70 Aar gammel; da blev Haagen Adelsteensfostre fød; 932 var Harald 80 Aar gammel, og satte Erik paa det kongelige Sæde; 935 døde Harald Haarfager, efter Snorre og Olafs-Saga.

Naar Haagen Adelsteensfostre er kommen til England er ikke aldeles vist. Kong Adelsteen i England kom til Regieringen 924; i det samme Aar synes han at have sendt Harald Sværdet, men Aaret efter blev Hauk sendt med Haagen. Aaret efterat Harald Haarfager var død, nemlig 936, kom Haagen til Norge og var da 15 Aar gammel; 937 rømmede Erik Landet. Siden regierede Haagen 26 Aar efter Snorres Sigende; er han da ihielslagen 963. Alt dette stemmer overeens med Sæmund den frodes Noregs Konúnga-tal; men Are frode synes at have anseet Haagen for at være først slagen, enten 960 eller 961, hvilket stemmer overeens, baade dermed, at Harald, efter hans Mening, er død 932, og at Harald Graafeld haver regieret 15 Aar, som Snorre paaberaaber sig af Are (som dog ikke er rigtigt), om han skal være slagen 976, som jeg meener.

Alle

Alle sige, at Harald Graafeld er falden; da Olaf Tryggveson var 7 Aar gammel; nu er han ufeilbarlig fød 969 (thi hvad Odd Munk svadser om hans Alder, agter jeg for intet); er han da 1 Aar gammel 970, og 7 Aar 976. Med dette stemmer Landnáma P. 175, som siger, at den store Dyrtid haver været 80 Aar efter Graafelds Fald, og at det haver været den Vinter, som Isleif blev indviet til Biskop, nemlig 1056. Item, at Graafeld er dræbt i det samme Aar som Brester og Beiner sige alle Olafs-Sager; deraf oplyses meget hvad Aar han blev dræbt.

Sigmund Brestisson af Færøe var 9 Aar gammel, da hans Fader blev dræbt; 12 Aar, den Tid han kom til Thorkel; 18 Aar den Tid han drog derfra; og 27 Aar om Høsten for Slaget med Jomsvikingerne. Den visseste Tidsregning om ham er denne: 976 er han 9 Aar gammel, og mister sin Fader; 979 er han 12 Aar, og kommer til Thorkel Torrefrost; 985 er han 18 Aar, og drager fra Thorkel til Haagen Jarl, er der 4 Aar, til 989, da han reiser hiem til Færøe; 990 reiser han til Norge, da Haagen Jarl giver sin Afsigt om hans Faders Drab; 991 reiser han til Færøe og igien til Norge; 992 gifter han sig og drager til Færøe; 994 er han 27 Aar og reiser da til Norge om Høsten. Midt om Vinteren derefter komme Jomsvikingerne til Norge, og slaaes med Haagen Jarl, nemlig Aaret 995, det samme, som han blev dræbt i. Saaledes forener altsammen sig derhen, at Harald Graafeld er bleven dræbt 976, og saaledes haver da Harald ikkun regieret 13 Aar efter rigtig Regning. Sæmund frode siger i sit Noregs Konúnga-tal, at han haver regieret 9 Aar, men Haagen Jarl 35, at forstaae fra Sigurd Jarls Drab. Han regner da Sigurd at være dræbt førend de andre, og maaskee før end Haagen Adelsteens-fostre. Han har meent Harald Graafeld at være slagen 972, og Haagen,

dalsson, Gudbrand ꝛc.; 864 frier han til Gyde, skiønt Snorre ikke sætter Aaret præcise (*Compendium* siger, om jeg erindrer ret, at han da var 12 Aar). Paa det samme Aar indfalder Slaget i Størdalen, Hrollaugs Grevedømme ꝛc.; 865 Slaget ved Solskiel, Hundthiofs Fald ꝛc.; 866 Arnvids og Audbiørns Fald; 867 Haagens og Atle Jarls; 868 Haralds Slag med Gaute, og Vermelands Indtagelse. Siden sattes Aarstallene til 872, som er Slaget i Hafursfiord, hvilket stemmer overeens med alt det forbemældte. Snorre og Olafs-Saga sige, at Harald førde Krig i 10 Aar for at undertvinge Norge, det er fra 862 til 872. 902 var Harald 50 Aar gammel, og giorde Erik til Overkonge over hans Brødre; 922 var han 70 Aar gammel; da blev Haagen Adelsteensfostre fød; 932 var Harald 80 Aar gammel, og satte Erik paa det kongelige Sæde; 935 døde Harald Haarfager, efter Snorre og Olafs-Saga.

Naar Haagen Adelsteensfostre er kommen til England er ikke aldeles vist. Kong Adelsteen i England kom til Regieringen 924; i det samme Aar synes han at have sendt Harald Sværdet, men Aaret efter blev Hauk sendt med Haagen. Aaret efterat Harald Haarfager var død, nemlig 936, kom Haagen til Norge og var da 15 Aar gammel; 937 rømmede Erik Landet. Siden regierede Haagen 26 Aar efter Snorres Sigende; er han da ihielslagen 963. Alt dette stemmer overeens med Sæmund den frodes Noregs Konúnga-tal; men Are frode synes at have anseet Haagen for at være første slagen, enten 960 eller 961, hvilket stemmer overeens, baade dermed, at Harald, efter hans Mening, er død 932, og at Harald Graafeld haver regieret 15 Aar, som Snorre paaberaaber sig af Are (som dog ikke er rigtigt), om han skal være slagen 976, som jeg meener.

Alle sige, at Harald Graafeld er falden, da Olaf Tryggvesøn var 7 Aar gammel; nu er han ufeilbarlig fød 969 (thi hvad Odd Munk svadser om hans Alder, agter jeg for intet); er han da 1 Aar gammel 970, og 7 Aar 976. Med dette stemmer Landnáma P. 175, som siger, at den store Dyrtid haver været 80 Aar efter Graafelds Fald, og at det haver været den Vinter, som Isleif blev indviet til Biskop, nemlig 1056. Item, at Graafeld er dræbt i det samme Aar som Brester og Beiner sige alle Olafs-Sager; deraf oplyses meget hvad Aar han blev dræbt.

Sigmund Brestisson af Færøe var 9 Aar gammel, da hans Fader blev dræbt; 12 Aar, den Tid han kom til Thorkel; 18 Aar den Tid han drog derfra; og 27 Aar om Høsten for Slaget med Jomsvikingerne. Den visseste Tidsregning om ham er denne: 976 er han 9 Aar gammel, og mister sin Fader; 979 er han 12 Aar, og kommer til Thorkel Torrefrost; 985 er han 18 Aar, og drager fra Thorkel til Haagen Jarl, er der 4 Aar, til 989, da han reiser hiem til Færøe; 990 reiser han til Norge, da Haagen Jarl giver sin Affigt om hans Faders Drab; 991 reiser han til Færøe og igien til Norge; 992 gifter han sig og drager til Færøe; 994 er han 27 Aar og reiser da til Norge om Høsten. Midt om Vinteren derefter komme Jomsvikingerne til Norge, og slaaes med Haagen Jarl, nemlig Aaret 995, det samme, som han blev dræbt i. Saaledes forener altsammen sig derhen, at Harald Graafeld er bleven dræbt 976, og saaledes haver da Harald ikkun regieret 13 Aar efter rigtig Regning. Sæmund frode siger i sit Noregs Konúnga-tal, at han haver regieret 9 Aar, men Haagen Jarl 35, at forstaae fra Sigurd Jarls Drab. Han regner da Sigurd at være dræbt førend de andre, og maaskee før end Haagen Adelsteens-fostre. Han har meent Harald Graafeld at være slagen 972, og Haagen,

gen Jarl 995, som og er ret; og deraf maae det komme, at Flatøebogen og andre ansætte den Mængde Aar til Haagen Jarls Regiering, som ikke kan bestaae; thi Haagen har i alt været Jarl just i 30 Aar efter vore andre Antiqviteter.

P. S. Om Harald Graafelds Alder kan jeg intet finde, hverken hvor gammel han har været, da han blev slagen, eller naar han er fød.

Herpaa haver Torfæus den 4de August næst efter, svaret som følger:

De siger: "at jeg behøver at forandre Tids-Regningen i min "Orknøers Historie, fordi jeg haver grundet den paa Haralds "Graafelds Sager, eller paa hans Drab, som jeg holder for at være skeet "eet Aar førend De, nemlig 975, paa den Grund, at Olaf Tryggvesøn "haver været 7 Aar gammel, da han (Harald) blev slagen. Men De sætter "som vist, at Olaf er fød 969, da dog de fleste eller alle Aarbøger "sætte hans Fødsel i det foregaaende Aar. Det andet Fundament er "Uaaret, 80 Aar efter, da Biskop Jsleif blev indviet, 1056; men dog "meener jeg at vore Chronologi tage Feil af eet Aar. Det tredie Argument er Sigmund Brestissøns Saga, som siger at Sigmund var "9 Aar gammel den Tid Harald Graafeld døde, men han, saavelsom "Brester og Beiner, døde i det samme Aar, men deres Alder bygges "paa Aaret 976." Derpaa svares: De, der have skrevet Historien, have selv ansat Alderen efter denne Forudsætning; men Graafelds Død er ikke ansat efter deres Alder, og derfor kan intet synderligt Beviis uddrages deraf. Det samme er at sige om Uaaret, det er udregnet efter den samme Forudsætning. Men om De havde holdt Harald for at være dræbt 975, da havde De sat 81, og altsaa 1 Aar imellem Bispens Indvielse. Nu siger Præsten Are i Olaf Tryggvesøns Saga, som det tydelig paaberaabes, at Harald Graafeld er bleven dræbt 15 Aar efter

Haa-

Haagen Adelsteensfostres Død, og 13 Aar efter Sigurd Hlade-Jarls, da havde Haagen Jarl regieret 13 Aar i Trundhiem. Dersom nu, efter Eders Beregning, Haagen Adelsteensfostre regierede 26 Aar, fra den Tid Erik Blodøxe forlod Landet, som I holder for at være skeet 937, da vil Haagen være død 963.

I ansætter kun 13 Aar, som I selv antager efter eget Behag, til Haralds Regiering. Men dertil svares baade a posteriori og priori. Det er en Grundregel for alle vore Skribenter, og ligesaa for det *Compendium*, som jeg kalder Fagurskinna, at Danmark blev omvendt til Christendommen i det 13 Aar fra Harald Graafelds Død; men det vil være skeet 988 og ikke senere; thi Adamus Bremensis siger, at han er død i Erkebiskop Adaldags Tid; men denne siger han at være død V Cal. Maii 988, og tager derfor feil af den Regning, som andre have, ved at gaae den urigtigen efter; thi det kan beviises af Adamus selv, at Adaldag døde 990, og det have vore Aarbøger fulgt, og vil dog Adaldag være død det samme Aar om Foraaret, som Harald om Høsten, hvilket kan sees af Sammenhængen, naar man giver nøie Agt derpaa. Hvor faaer han nu, i eet Aar, Tid til at lade indføre den christelige Troe i Norge, og ødelægge det, med alt det Væsen, om Danmark skal have antaget den christelige Troe Aaret 999. I det Aar finde vi og (skiønt det er urigtig dateret) et Brev, udgivet af Otto III, om nogle Bispedømmer i Danmark 15 Cal. Apr. Anni efter Lindenbrog 988; Hvitfeld og Pontanus 987; Men alle sige: Anno Ottonis III regnantis qvinto: men det bliver Aar 999; thi baade Carion, Marianus Scotus, Sigebergtus Gemblacensis og Phrygio sige, at han kom til Regieringen 994; men han kunde ikke udgive Privilegia, førend Krigen var overstaaet. Saaledes staae der nu 13 Aar fra Haralds Graafelds Død, og sluttes uryggelig ved Aaret 88 i samme Seculo.

Nu kommer vi til at bevise dette a priori, det er af Harald Haarfagers Fødsel, hvortil I tager Grunden af Are frode, som mælder Harald at være død eet eller to Aar (denne ærlige Mand haver ikke villet sætte som vist hvad han ikke vidste) efterat Hrafn Hængsøn blev Laugmand Aar 930. Jeg erkiender denne Grund; thi jeg formoder ikke, at enten Snorre eller nogen anden haver vidst dette bædre end Are. Hertil lægger I, efter hans Meening, at han haver levet i 80 Aar, trækker saa dem fra, og saa vil han blive fød 851 eller Aaret efter. Det første bestyrker I af det sidste Kapitel i Magnus-Saga, som er kun lidet paalidelig, og nu ikke tilstede; det sidste af O. Tryggvesøns-Saga og dens bagvendte Regning, som siger, at Ingolf foer til Island i Haralds 13 Regierings Aar, og at det var to Aar efter Slaget i Hafursfiord, nemlig Aar 874. Drager I 13 Aar derfra, saa vil han være kommen til Regieringen Aaret 861 og fød 851. Nu lægge andre 3 Aar til Haralds Alder; deraf giører I Eder en Tids-Regning, og lader Fødsels-Aaret staae; men tillægger ham de 3 Aar efterat han var død, men fra den Tiid levede han aldrig op igien saavidt man kan vide; men hans Døds-Aar er Are kommen temmelig nær, og det oplyses af Hrafns Laugmands-Embede, at han døde een eller to Vintere derefter; men at Hrafns Laugmands-Embede haver taget sin Begyndelse i Aaret 930, det forklarer Are ikke videre, end at det haver været 60 Vintere efter Kong Jatmunds Drab; han holder ellers Jatmund for at være dræbt i Aaret 870; men *Chronologi* ere ikke enige om det Aar. Bromton siger, at nogle holde det for 866, andre 870 12 Cal. Decembr. eller 20 Novembr. Simon Dunelmensis holder dermed, men sætter, at det er skeet die dominica indictione 2. *Chronologia Augustinensis* Ind. 3; *Polydorus Virgilius* Aar 871. Men naar man seer ret efter; er det skeet 869; thi der stemmer feria og Maanedsdagen. Nu sætter jeg dog forud, at Are haver regnet fra 870, og at Harald er

død

død 2 Aar efter Laugmand Hrafn, og drager derfra 83 Aar, da bliver Harald, efter den Tids-Regning, der staaer bag ved den trykte Norske Kongers Krønike, fød i Aaret 849; men andre, som holde ham for at være død een Vinter efter Hrafns Laugmandsdømme, sætte 848. Jeg derimod holder mig til Langfedga-tal, som ligeledes er gammelt, og tilholder, at han er fød i Aaret 850, kommen til Regieringen i Aaret 860, og død 938; holder Slag med Hake 861, med Gudbrand 862, frier da til Gyde, og er, efter *Compendio*, 12 Vintere gammel, om Julen midt om Vinteren, da han drog over Fieldet til Trundhiem. Her haver I min Meening; tager dog imod Rettelse. Slaget i Hafursfiord staaer 872, men om Ingolfs Reise ere Meeningerne ulige.

Dette haver Arnas Magnæus besvaret den ~~16. August~~ 10/9 næst efter, paa følgende Maade:

Nu komme vi til Tids-Regningen i Hans Færøers Historie. Han henfører Brestis Drab til Aaret 975; vel! jeg siger ikke derimod, at det jo er rimeligt nok, at Harald Graafeld kan være dræbt 975, og visselig haver Are været af den Tanke; thi han haver holdt Haagen Adelsteensfostre for at være dræbt 960, og Sigurd Jarl 962. Men at det Aarstal stemmer ikke overeens med Sigmund Brestissøns Levnets-Beskrivelse, det paastaaer jeg; thi der sættes eet Aar i den, hvis man skal følge dette. Olafs-Saga, som er den eeneste, der haver denne Levnets-Beskrivelse, hælder ligeledes til 976; omendskiønt den undertiden afviger derfra paa adskillig Maade, og følger hiint, saa er den dog gandske forfattet efter denne Grund-Regel. Det samme er at sige om Sigmunds Alder; det kan og maae være, at den er tilsat efter en vis antagen Beregning eller Forudsætning; men mig synes dog den Vei ei at være den nærmeste, at forkaste den gandske; allerhelst da der ellers

kommer til at fattes eet Aar i Handlingerne; men Olafs=Saga er paa mange Steder stridig mod sig selv. Den giver noksom tilkiende, at Haagen den gode er bleven dræbt 963 (at forstaae efter dens Regning ovenfra), og Graafeld angiver den at være dræbt baade 975 og 976, og siger dog, at han haver regieret i 15 Aar; dette staaer meget ilde med hinanden; men den, der har rapset den sammen, haver ikke agtet paa, at Are og Snorre, som tillægge Graafeld disse 15 Aars Tiid, have regnet Haralds Alder anderledes; han (Forfatteren af Olafs=Saga) derimod haver taget sit Stykke af hver, saa at intet hænger sammen. Om Olaf Tryggvesons Fødsel kan man intet andet slutte af Snorre, end at han er fød 969; Olafs=Saga sætter det og med fulde Ord; conferantur actus cujusque anni & ætas apposita, og vil vel alt det stemme overeens; han er døbt 994 efter hans Alder i Olafs=Saga, nemlig 25 Aar, hvormed de Engelske stemme overeens; men Aarbøgerne synes mig ikke meget at lide paa; med mindre noget andet og vissere følger dermed; der ere og tvertimod andre Annaler, iique antiquissimi, i *Resenii* Bibliothek, der have Aaret 969; og jeg veed ingen apodicticam objectionem, som kan omstøde det. Dog kan den det uagtet vel være til. Men det er ikke saa stor Skade for den norske Historie, om Harald Graafeld er bleven dræbt 975, at det jo kan rettelig bestaae; allene at mig synes, at det ikke passer sig ret med Beinis og Brestis Drab, uden at det skal fattes eet Aar i Sigmunds Levnet. Men vil man følge Ares Tids=Regning, da maae man med det samme, enten forkorte Harald Haarfagers eller Graafelds Alder. *Compendium* (det er Udtog af den norske Historie, men af de gamle), som her er, hvormed det andet uden Tvivl er ligelydende, siger, at Danmark er bleven omvendt til den christne Troe i Haagens 13de Regierings Aar; det forstaaer jeg saaledes: Aaret 976 er det første af Haagens Regiering; 977 det andet, og saa fremd.; thi jeg anseer det at være meget forskielligt, enten jeg

siger:

siger: da 13 Vintere vare forløbne fra Graafelds Drab, eller: i det 13de Aar. Herom haver jeg paa et andet Sted anmærket nogle loca, som ere for vidtløftige her at indføre; dette kan og ikke gielde for fulde, hvilket som er, da jeg ikke erindrer at have seet Grunden til denne Tids-Regning hos nogen anden. Vel henføre Snorre og Olafs-Saga Graafelds Drab til 976, (hvilket er klart af Opregnelsen af Olaf Tryggvesons Alders-Aar) og Danmarks Christendom til 988; men i hvilket Aar af Haagens Regiering det haver været, derom udlade de sig ikke; at jeg ikke skal tale om den Grund om Christendommens Indførsel i Danmark, som vore tillægge Otto den Tredie, hvilken ikke vel kan bevises selv at have ført Krig i Danmark. Min Patron (*) haver ladet sig fuldkommelig overbeviise af de Fremmede, at Otto den Første haver omvendt Harald i Aaret 948; men Grundene dertil haver jeg nu ikke Tid til at efterfee; og at Otto den Anden haver ført Krig i Danmark, og nedbrudt Dannevirke i Aaret 974, er saa vist af *Schafnaburgensi* og *Dithmaro*, antiquissimis scriptoribus, at jeg ikke tør tænke, mindre tale noget derimod. Og haver Haagen da været hos Kong Harald, og forsvaret Virket, hvoraf der er tagen Anledning i de Vers ham til Ære, som Vellekla haver derom, og som henføres af Snorre og andre til Aaret 988. Det vil altsaa blive i de Aar, som Are siger at Haagen Jarl og Gunnhilds Sønner have maattet vexelviis rømme Landet (Norge) for hverandre, saa at jeg er bleven reent forvirret i Haagen Jarls Levnet, og veed ikke, hvorhen man skal vende sig. Dette haver og Flatøes Aarbog lugtet, saavelsom en anden; thi de sætte Danmark at være omvendt 949. Hvad enten man skal følge Snorre, der, som jeg meener, tilligemed Langfedga-tal, henfører Harald Haarfagers Regierings Begyndelse til 860, eller og Are og Olafs-Saga,

 som

(*) Thomas Bartholin den yngere; thi Arnas Magnæus var den Tid i hans Huus som hans amanuensis.

som pege paa (861) 862, derom vil jeg ikke være vidtløftig, endskiønt jeg holder meere af Ares Regning, i Hensigt til Begyndelsen af Haralds Regiering; jeg vil blot viise, at Snorres Regning stemmer vel med Aaret 976. Harald regierer 73 Aar, død, som jeg meener, efter Snorres Regning, 933; Erik 2 Aar, gier 935; Haagen 26, er 961; Harald Graafeld 15, dræbt 976. Men om Are er vissere om Haralds Død, end om hans Regierings Begyndelse, lader jeg usagt. Hrafns Laugmands-Embede kan ikke forrykkes fra Aaret 930, enten man vil regne oven- eller nedenfra, men Characterismen om Edmunds Drab, og andet deslige, er ikke i lige Grad at troe; saadant kan man see hos *Theodoricum* om Olaf den Helliges Drab. Det af *Breviario* Nidrosiensi er antegnet hos Ham (Torfæus) selv, *Wormii* Monum. p. 507, om Kong Olafs Død, & sexcenta alia. De fleste Engelske, nemlig *Dunelmensis*, *Westmonasteriensis*, *Vignorniensis*, *Hoveden*, *Chronologia Anglo-Saxonica*, og *Bromton* tildeels, henføre Jatmunds Drab til 870; *Polydorus* haver ingen paa sin Side, som ellers ofte. Slaget i Hafursfiord, som skedde i Haralds 20de Aar, eller da han var 20 Aar gammel, haver Snorre henført til 870, Olafs-Saga lige efter sin Regning ovenfra, til 872, og derfra gaaer jeg meget nødig. Men at Harald haver friet til Gyde den Tid han var 10 Aar gammel (i hans første Regierings-Aar), ikke 12, som *Compendium* siger, kan man see deraf, at han i 12 Aar førde Krig om Riget, det er indtil Aaret 870 efter Snorre, 872 efter Olafs-Saga. Men han var 20 Aar gammel da hans Haar blev skaaret, siger Snorre, og andre samtykke det. Det *Compendium*, saavidt jeg haver seet det an, og kan slutte af dette, som er her i Bibliotheket, er ikke af stort Værd; men at Snorre er stegen høiere op med Haralds Alder, end Are, er foraarsaget deraf, at han haver ei syntes at kunne forkorte Graafelds Alder, men dog vist fundet de 3 Aar ved Harald Haarfagers, som Are havde udeladt. Men forkorter man den (nemlig Harald

rald Haarfagers Alder) og holder sig til Ares og Olafs-Sages Begyndelse 862, da er det hele klart, og stemmer da det om Ingolfs Reise til Island efter Olafs-Saga overeens dermed. Snorre synes og ikke meget nøiagtig i Haralds Alder, i det han siger, at Færøerne ere blevne fundne og bebygte under de Uroligheder, da Harald banede sig Vei til Enevolds-Magten, men Islands første Opfindelse af Naddodd kan ikke sættes længere ned end til 860, men derimod meget vel stige høiere op, og vare da Færøerne overalt bekiendte. Aarbøgerne sætte, at Harald er fedt 848, fordi de lade ham døe 931 efter Ares uvisse Regning; men siden svæve de imellem adskillige Slags Beregninger, og lade ham have regieret 73 Aar. Men at han skulde være fød 849 findes ingensteds, uden i Worms Krønike, og er der taget af ARNGRIMI Supplemento historiæ Norvegicæ, som ikke duer, men han haver udgivet det, som meget mere, for vist, uagtet det var uvist, og det paa den Grund, at Harald skulde være død 932 og have regieret 73 Aar.

I et andet Brev af ~~selvsamme~~ 6/8 Dato, bestemmer han disse Ting endnu nærmere, og forklarer sig end yderligere saaledes:

Den Tids-Regning over Sigmund Brestissøn og Harald Haarfager, som jeg skrev i mit sidste Brev, er urigtig, som jeg nu siden haver seet, og falder altsaa nu saaledes at skrive om Sigmund, efter min Beregning: Han er fød 967; 976 er han 9 Aar gammel, mister sin Fader, og bliver solgt til Hrafn; 977 er han 10 Aar gammel, og løsgiven af Hrafn; 979, 12 Aar gammel, kommer han til Thorkel Torrefrost; 985, 18 Aar gammel, drager han fra Thorkel til Haagen Jarl; 986 slaaes han med Randver; 987 blev han antagen iblandt Haagens Hofmænd, Thorkel erklæret fri, og Sigmund giør Søerøver-Tog til Sverrige, og slaaes med Vandil; 988 haver

haver han at bestille med Harald Járnhaus; 989 er han 22 Aar gammel, drager til Færøe, og dræber Össur; 990 reiser Sigmund til Norge, men Thrand giør Vendereise; 991 gaaer Sigmund igien til Færøe, faaer en tredie Deel af Bøderne for hans Faders Drab, drager til Norge, gifter sig med Thurid Megen-Ekkiu, og farer med hende til Færøe om Høsten; 993 farer Sigmund til Norge, er hos Haagen Jarl om Vinteren, og i Slaget mod Jomsvikingerne efter Julen 994. Det haver altid ført mig i Vildfarelse, at jeg haver henført Slaget med Jomsvikingerne til Begyndelsen af Aaret 995, men det er urigtigt, da det ei kan slaae feil, at dette Slag haver staaet ved Begyndelsen af Aaret 994. Dette om Sigmund meener jeg skal staae fast.

Om Harald Haarfager er saa stor Forvirring, at jeg ikke veed at reede mig derudaf: naar jeg efterseer Sæmund frodes Konge-Liste, som staaer i Flatøebogen, finder jeg der denne Tids-Regning. Harald Haarfager bliver Konge 852, regierer 73 Aar, døer 925; Erik Blodøx regierer 2 Aar efter sin Fader, og bliver landflygtig 927; Haagen den gode regierer 26 Aar, falder 953; Harald Graafeld 9 Aar, falder 962; Haagen Jarl 33 Aar, dræbt 995; Olaf Tryggveson 5 Aar, døer 1000. Denne Regning om Harald følger *Compendium Chronici Norv.* som er her i Academiets Bibliothek, og adskillige deslige Ting hos Ham (Torfæus) selv, som sige: at der fra Harald Haarfagers Død, og til Begyndelsen af Harald Haardraades Regiering, (som disse *Compendia* tilligemed Sæmund i fornævnte Konge-Liste, henføre til 1047) ere forløbne 122 Vintere. Den samme Regning om Begyndelsen af Harald Haarfagers Regiering, mælder og *Theodoricus*, at Islænderne havde lært ham, og er hans Regning denne: Harald Haarfager bliver Konge 852, regierer 70 Aar, døer 922; Erik Blodøx regierer 3 Aar, men forlader Landet 925; Haagen den gode regierer 25

Aar,

Aar, døer 950; Harald Graafeld 12 Aar, døer 962 (ligesom Sæmund siger); Haagen Jarl 30, døer 992; Olaf Tryggvesøn 5 Aar, døer 997; Erik Jarl regierer 15 Aar, men forlader Landet 1012; Haagen Erikson regierer 2 Aar, og bliver fanget af Olaf den Hellige 1014; Olaf den Hellige regierer 15 Aar, og døer efter *Theodorici* Regning 1029. Men da fornævnte *Compendia* berette, at Kong Harald og Keiser Otto have holdt Slag med hinanden i Haagen Jarls 13de Regierings-Aar (hvilket Slag efter alles Regning falder paa Aaret 988), er deraf at slutte, at Harald Graafeld er død 976, hvilket ogsaa de fleste sætte; men Haagen Adelsteensfostre er efter deres Regning, dræbt 953, da de, ligesom alle andre, lade ham have regieret 26 Aar, og Erik Blodøxe 2 Aar; vil da Harald Graafeld have regieret 23 Aar, med mindre disse *Compendiers* Tids-Regning (hvilket og synes troeligere) er sammenrapset af mange, og at den Compilator ikke haver agtet paa, at de i sig selv vare modstridige; thi det findes ingensteds, at Graafeld haver været saa længe ved Regieringen. Snorre Sturleson synes at stemme overeens med Långfedga-tal deri, at Harald Haarfager er kommen til Regieringen 860, haver regieret 73 Aar, og er død 933; at Erik haver regieret 2 Aar, og er dragen af Landet 935; Haagen Adelsteensfostre 26 Aar, død 961; Graafeld 15, død 976. Haagen synes Snorre at tillægge 19 Aar, saa at han skulde være død, (som og er vist) 995. Are frode i det *Chronico Norvegiæ*, som han haver skrevet, haver ansat Begyndelsen af Haralds Regiering til 862, hans Regierings-Aar til 70, hans Død til 932. Hvis han nu haver regnet 2 Aar for Erik Blodøxe, ligesom andre, og 26 for Haagen, da vil Haagen blive slagen 960, hvilket Olafs-Sages forvirrede Forfatter synes at have fulgt, i det han først tydeligen regner Harald at være kommen til Regieringen 862, have regieret 73 Aar, og følgelig at være død 935: Erik at have regieret 2 Aar, og Haagen 26, og følgelig at være død 963, og

 siger

siger dog siden, at Sigurd Jarl er bleven dræbt 2 Vintere efter Haagens Fald, og at Haagen Jarl haver da været 25 Aar gammel, men 58, da han blev dræbt, 995, og at der vare forløbne 33 Aar fra Sigurds Drab til Haagen Jarls Fald; saa at Sigurd vil da være bleven brændt 962. N. B. Flatøebogen siger: at den 13de Vinter af Harald Haarfagers Rigiering, haver været 864 efter Christi Fødsel; der have alle andre Olafs-Sager 874, som og er rettere, og som Flatøebogen selv udviiser, i det den siger, at Christi benævnte Aar 864 haver været 4 Vintere efter den hellige Edmunds Fald, som skedde 870.

Harald Graafeld tillægger Are frode 15 Aar, og bliver han da, efter den forrige Regning, ihielslagen 975, hvoraf følger, at Are haver holdet for, at Haagen Jarl haver regieret 20 Aar, da han ufeilbarlig er bleven dræbt 995 om Høsten. Den der haver giort den Tids-Regning, der staaer i den Beretning om Halfdan den sorte, som findes i Flatøebogen, synes at have fulgt flere, indbyrdes ulige, Grundsætninger; thi hans Regning er: at Harald er bleven Konge 862, haver regieret 73 Aar, og er død 935; Erik regieret 1 Aar (og det det andet, da der var Ufred imellem Haagen og ham), og er dragen af Landet 937; Haagen 26, død 963; Harald Graafeld 12, død 975; Haagen Jarl 20, død 995. Men at vore Aarbøger henføre Begyndelsen af Haralds Regiering til Aaret 858, er kommet deraf, at de have regnet opefter fra Aaret 995, for Haagen Jarl 20 Aar, for Harald Graafeld 15, Haagen 26, Erik 2, og Harald Haarfager 73. Men begge Dele kunne ikke bestaae; thi de, der tillægge Harald Haarfager saa mange Aar, korte dem enten fra Harald Graafeld eller fra Haagen Jarl. Den allergalneste er Munken Oddr; han siger, at der ere forløbne 148 Aar fra Begyndelsen af Harald Haarfagers Regiering til Aaret 996 (det Aar nemlig, da han beretter at Olaf Tryggvesøn er dragen vester

over

over Havet); vil da Harald Haarfager være kommen til Regieringen 848. Harald Graafeld beretter Landnáma-Saga p. 175 at være dræbt 976, hvormed Olaf Tryggvesøns-Saga stemmer overeens, i det den siger, at Olaf Tryggvesøn haver været 7 Vintere gammel den Tid Harald blev dræbt (der haver Flatøebogen, uden Tvivl ved en blot Skriverfeil, 8 Vintere); dog er den endnu eengang stridig med sig selv, i det den, efter den forrige Regning over Begyndelsen af Harald Haarfagers Regierings-Aar, giver at forstaae, at Haagen Adelsteensfostre er bleven dræbt Aar 963, og tillægger dog Graafeld 15 Aar, samt siger, at han blev dræbt 976. Hvad man nu skal vælge af alt dette, derom lader jeg Ham (Torfæus), som den kyndigste Dommer jeg kiender, selv dømme, og indstiller allene, om det ikke kan være uden Fare, at ansætte, at Harald Haarfager er fød 852, bleven Konge 862, og død 935; Erik giort landflygtig 937; Haagen den gode dræbt 963; Harald Graafeld regieret 12 Aar, men bleven dræbt 976, og Haagen Jarl at have regieret 19 Aar og være bleven dræbt 995, da Aarstallet om Islands Bebyggelse, som saa bestandig bindes i Olafs-Saga til Kong Haralds 6te og 13de Regierings-Aar, falder ellers hen. Men hvad Kongens *Compendium* siger, at Harald haver, da han var 12 Aar gammel, giort Løvtet om at skiære sit Haar og at forhverve Enevolds-Magten, seer jeg nu at være den arrigste Løgn, og den megen Snak som der staaer, er, om jeg erindrer den ret, indflikket og udtrukken af Sn. Sturlesøns Ord. Derfor bliver, efter foranførte Grunde, denne Tids-Regning rettere: 862 Harald Haarfagers Regierings Begyndelse, Hakes, Gandalfs, Gudbrands &c. Fald, Frieriet til Gyde, Seier over Gryting, Slaget i Størdalen, Hrollaug giort til Jarl, Harald i Trundhiem den Vinter som endte Aaret, neml. Aaret 862 og begyndte 863. 863 Slaget ved Solskiel, Gunnthiofs og Nockves Fald og Harald i Trundhiem Vinteren efter 863-864. 864 Kongernes

Arnvids og Audbiorns Fald, Harald i Trundhiem om Vinteren 864 = 865. 865 Jarlernes Haagens og Atles Fald, Harald tvang Indbyggerne af Vigen, drog til Tønsberg om Vinteren, og holdt den gandske ud til Skibs. 866 Haralds Slag med Götherne og Vermeland indtaget. Derpaa sattes Aarstallene i Snorre og Olafs=Saga indtil 872, som jeg holder for at være det Aar, da Slaget i Hafursfiord stod, som Olafs=Saga sætter; men Snorre synes at ville lade alt dette skee 2 Aar før, end ethvert staaer her, nemlig i Følge hans Grundregel 860, som før er anført. Men Harald førde ikke Krig for at undertvinge Norge uden i 10 Aar, og lod skiære sit Haar efter Slaget i Hafursfiord. Deraf sees, at Haralds Løvte bør henføres til det samme Aar, som hans Regierings Begyndelse.

Da jeg nu er bleven varm i disse chronologiske Betænkninger, saa tilføier jeg Aarstallet af Olaf den Helliges Saga, for at spare Umage. Han er fød 995; besteeg Krigs=Skibe 12 Aar gammel 1007, plyndrede Sverrige og tog Brandskat af Gothland; 1008 plyndrede han Oesel, foer til England, &c. London indtagen; 1009 brændt Canterbyrgi, Slag i Nhiamóðu; 1012 døde Adalrad, Olaf forlod England, Slag i Hringsfiord; 1013 kom Adalrads Sønner til Normandie, Hrane sendt til England; 1014 kom Olaf den Hellige med Adalrads Sønner til England, Olaf til Norge, Haagen Jarl fangen; 1015 Næsse=Slaget; 1016 Olaf antagen til Konge, forbedrede Haagen den godes Lov, kom svenske Sendebud til Norge; Olaf sendte Bud til Island om Christen=Retten; satte Christen=Ret i Norge; Eilif gautske dræbt; Anlæg giort til Sarpsborg; 1017 Hroe den skialges Drab, Olafs og Rognvald Jarls Møde, Hialte Skieggeson til Norge, Biorn sendt til Sverrige, Hrærek blindet, døde Sigurd Syr; 1018 Thorgnys Anmodning til Kongen af Sverrige om Fred, Hræ-

Hrærek kom til Island og Sighvat til Gothland, og kom tilbage; 1019 Rognvald og Astrid til Norge, Olaf fik Astrid, Jarisleif Ingigerd, Aunund Jacob antagen til Konge, Olaf den Sønskes og Olaf den Helliges Forlig, Thorkel Fostre kom til Norge; 1020. Offring i Trundhiem, Thorkel Fostre til Norge efter Einar Rangmunns Drab; 1021 Jarlerne Thorfinn og Bruse til Norge; 1022 døde Olaf Sønske, Heidsævisting stiftet; 1024 Magnus den gode fød, Asmund Grankelsøn fik Forlehning, Selsbanes Drab, Thorkel Nefiolfsøn til Island om Skat, Gille af Færøe til Norge, Kong Olafs Folk til Færøe efter Skat; 1025 Steen Skaptesen til Norge, Olafs Folk til Færøe efter Skat, Knud den riges Sendebud til Norge, Olafs Tilbud til Ønund Konge af Sverrige, Knuds Tilbud til Ønund; 1026 Thorer Hund og Karle til Biarmeland, Kongernes Olafs og Ønunds Møde, Thoralf af Dimon dræbt, Geller til Island; 1027 Karl den mørske til Færøe, Kong Olafs Krigstog til Danmark, Geller til Norge; 1028 Thorer Olvissøns og Erling Skialgsøns Drab; 1029 Kong Olaf af Landet, Haagen Jarl til England og døde; 1030 Svend Alfifesøn til Norge, Olaf den Helliges Fald — Jeg beder lade efterse i *Origin. Norveg.* om Attils Søn, som var en Sønnesøn af Halfdan den gamle, hedde Visill eller Virsill; item om Dag, Fader til Gregorius, har stiftet Gymsøe-Kloster, at efterse i alle Exemplaribus *Chronicorum Norvegicorum*; det staaer i den trykte Norske Krønike Pag. 470, med findes ikke i noget af de Exemplarer som ere her.

Saavidt Arnæ Magnæi Breve, som jeg haver seet, om denne Sag; thi mere end det, som her er indført, findes ikke deriblandt, endskiønt hans Brev-Vexling med Torfæus haver vedvaret indtil over 1700.

Men for at Læseren kan have for sig, samlet paa eet Sted, alt hvad der endnu vides at være i Behold af Arnæ Magnæi Arbeider i den nordiske Tids-Regning, der ere bragte nogenledes paa reent, føier jeg hertil hvad derom findes, i hans endnu utrykte Anmerkninger til Are frodes Islendinga-Bók, efter den særdeles nøiagtige Afskrivt deraf, som forrige *Stipendiarius Magnæanus*, siden Sysselmand, Erlend Olavsen haver i sin Tid taget af hans egenhændige Original, og som nu haver faaet Plads iblandt de haandskrevne Bøger i det store Kongel. Bibliothek. Dette er i Særdeleshed:

I.

CHRONOLOGIA HARALDI PULCHRICOMI ET INSEQVENTIUM NORVEGIÆ REGUM.

Haraldi majores, qvorum nomina *noster* (Arius multiscius) recensuit, qvamvis nulli se superiori parerent, reguli magis qvam reges fuere, utpote pauculis tantum Norvegiæ territoriis dominantes. Tales in *S. Olai Vita* Smá-Konúngar ɔ: *exigui reges*, v. *reguli*, in eadem *S. Olai*, *Ani Sagittarii*, & *Rolfi Gotricii Vitis* Fylkis-Konúngar ɔ: *territoriorum reges*, ac in *Haqvini Grandævi Vita* Nes-Konúngar ɔ: *promontoriorum reges*, apud *Snorronem* Héraz-Konúngar ɔ: *territoriorum reges* dicuntur; qvorum plures appellationes, *Stephanius* Not. in *Saxonem* p. 101, & *Verelius* Not. in *Hist. Gotrici* & *Rolfovis* p. 87 depromunt, sed qvæ partim apud antiqvos non occurrunt, partim non nisi in tributarios qvadrant. Illum Norvegiæ statum polyarchicum, ab *Haraldo Pulchricomo* in monarchiam redactum, fuse perseqvitur *Snarro* in Vitis Regum Norvegicorum, & paucis complectitur *S. Olai Vita*, cujus hæc sunt verba.

Haralldr

Haralldr hinn *Hárfagri* var Konúngr yfir öllum Noregi lánga æfi; en áþr voru þar margir Konúngar. ſumir höfþo eitt fylki til forráþa. en ſumir nocqvoro meira. en alla þá tók *Haralldr* Konúngr af ríki. ſumir fello. ſumir flýþo land fyrir honum. en ſumir léto af Konúng-dómi. oc náþi engi maþr at bera Konúngs nafn nema hann einn.

Haraldus Pulchricomus *totius Norvegiæ Rex longo tempore fuit, prius vero multi Reges ibi (ſimul) erant, qvorum qvidam uni ſaltem territorio, qvidam aliqvanto majori ditioni, præfuerunt. Hos omnes Rex* Haraldus *regno exuit; qvidam ceciderunt; alii metu illius e Norvegia aufugerunt; nonnulli regium imperium depoſuerunt; nemini-qve præter illum ſolum Regis titulum uſurpare licuit.*

Hæc *S. Olai Vita*, cui iisdem propemodum verbis conſentit *Olai Tryggvonii Vita* & brevior adhuc *Theodoricus* Hiſt. Norveg. Cap. I. *Hic*, de *Haraldo* loqvitur, *primum expulit omnes Regulos & ſolus obtinuit Regnum totius Norvegiae. Haraldi* autem *Pulchricomi* æram non uno modo tradunt antiqvi, qvæ ut indagari poſſit, ab inferiori ordiendum eſt. *Theodoricus* Hiſt. ſuæ Norveg. Cap. XIX *S. Olaum* Regem, poſt qvindecim annorum imperium, anno 1029 occiſum eſſe tradit, ac ante eum ordine retrogrado regnaſſe *Svenonem* atqve *Haqvinum* Comites duobus annis, & *Ericum* Comitem 15 annis; qva ratione *S. Olaus* regnare cœpit 1014; *Sveno* & *Haqvinus* 1012; Comes *Ericus* 997, qvi & annus, ex *Theodorici* mente, *Olai Tryggvonii* regnum finiit, qvem alias anno 1000 regnare deſiiſſe unanimi conſenſu referunt omnes Islandorum annales, qvi illius meminerunt. Dicti *Olai* regnum *Theodoricus*, *Snorro*, *Olai Tryggvonii Vita*, *S. Olai Vita*, *Sæmundus* apud Hiſtoriæ ſuæ *Epitomatorem*, *Prolegomena ad Vitam S. Olai* in Codice Flateyenſi, & *Oddus Monachus*, qvinqve annis computant, cujus regni primordia ſecundum *Theodoricum* in ann. 992, ſecundum reliqvos omnes in ann. 995 incidunt. *Haqvini* Comiti

mitis imperium apud *Theodoricum* 30 anni, apud *Sæmundum*, uti illius Historiæ *Epitomator* & *Oddus Monachus* superius citatus nobis suggerunt, triginta tres constituunt, unde secundum utrumqve ann. 962 regnum adiit. Novemdecim tantum annos ei tacite assignat *Olai Tryggvonii Vita*, ubi *Haraldum Grafeldum* anno, qvo *Breflerus* Færeyensis cecidit, occisum esse ait, *Olao Tryggvonio* septimum ætatis annum agente, qvi, ut ex toto historiæ contextu liqvet, ipsissimus est Annus Christi 976, quamvis eadem historia alio loco proximè præcedentem, ut mox dicetur, proferat, sibi ipsi more solito contraria. Dicto Anno 976 *Haraldum Grafeldum* occubuisse, ac *Haqvinum* Comitem regnare cœpisse, nec minus asserit *Liber Origg. Islandic.* p. 175, ubi hinc ad *Isleifi* Episcopi consecrationem (qvæ absqve dubio in annum 1056 incidit) annos numerat octoginta. In qvem etiam annum cædem sæpe dicti *Grafeldi*, & *Haqvini* Comitis regni initia referunt *Genealogia Regum Norvegiæ*, & *Series Regum Norvegiæ* (bina sunt historiæ Norvegicæ compendia) uti ex illis indubie colligitur; qvam & mentem *Snorroni* fuisse puto, etiamsi is nullum certum annorum numerum *Haqvino* adscribat. Viginti Annis dictum *Haqvinum* solum regnasse volunt *Prolegom. ad S. Olai Vitam*; adeo ut 975 ad sceptra ascenderit, qvi & *Aræ Multiscii* in sua Hist. Norveg. calculus fuisse videtur. Ubi enim *Oddus Monachus* eum imperio *Haqvini* 33 annos dedisse ait, ipse errasse videtur, eo deceptus, qvod *Aras*, uti ex *Snorronis* loco discimus *Haqvinum* ditionem paternam, partem scilicet Norvegiæ, tredecim annis ante cædem *Grafeldi* tenuisse tradiderit, ac itaqve, si superior valeat conjectura, 33 annis, nempe ante & post *Grafeldi* necem, in totum regnasse; qvam supputationem *Prolegomena* antedicta disertis verbis præ se ferunt, & *Olai Tryggvonii Vita*, a se ipsa, ut supra monui, dissentiens presse seqvitur, ubi *Haqvinum* Comitem, a patris sui *Sigurdi* nece, 33 annis regnasse ait, tredecim nempe, vivo adhuc *Grafeldo*, & viginti post illius cædem; secundum qvem computum, dictæ historiæ alias parum convenientem, ann. 975 regna-

regnare cœpit. *Haraldo Grafeldo* 12 annos *Theodoricus*, novem *Sæmundus*, 15 *Snorro*, & apud eundem *Aras Multiscius*, ac 12 *Prolegomena ad S. Olai Vitam* assignant; adeo ut, ex *Theodorici* calculo, 950, *Sæmun*. 953, *Snorronis* 961, *Aræ* 960, *Prolegomenorum* 963 Rex factus sit. *Olai Tryggvonii Vita* & prædicta *Compendia* de ætate *Grafeldi* sibi non satis constant. *Compendia* qvidem *Haraldum Pulchricomum* anno 925, uti mox uberius monstrabo, mortuum esse volunt, post qvem *Ericum* duobus, & deinde *Haqvinum Adelstani* Alumnum 26 annis regnum tenuisse perhibent; qva ratione annus cædis *Haqvini*, qvi est regni *Grafeldi* primus, fit Christi 953, unde ad annum 976, qvo, ut supra monui, Comes *Haqvinus* secundum illa regnare cœpit, & *Grafeldus* obiit, anni sunt 23, qvot *Grafeldo* nemo, qvod sciam, unqvam attribuit. Causa autem cur *Haqvinus Adalst. Alumn.* tanto temporis intervallo ab *Haqvino* Comite separatur, est, qvod dicta *Compendia*, in *Haraldi Pulchricomi*, *Erici*, & *Haqvini* Regum annis computandis, *Sæmundi* Calculum, sibi per omnia conformem, in *Haqvini* vero Comitis, *Aram* & *Snorronem*, a *Sæmundi* chronologia multum diversos, secuta fuerint, nulla annorum *Grafeldi* habita ratione, qvippe qvorum numerum plenis verbis nusqvam profitentur. *Olai* vero *Tryggvonii Vita Grafeldum* 15 annis sedisse ait, qvem, ut superius dictum, 975 & 976 obiisse sibi ipsi discors tradit, non minus in regni illius initiis fluctuans, qvæ, uti mox tetigi, in annum cædis *Haqvini Adelstani Alumni* incidunt. Cecidisse autem *Haqvinum* ann. 963, si a superiori calculus instituatur, dicta historia clare indigitat, uti inferius elucescet; qvæ tamen sibi parum cohærens, ubi comitis *Haqvini* necem, ann. 995 perpetratam, memorat, illum 25 annorum, patrem *Sigurdum* amisisse ait, ac ab illius cæde 33 annis cum Comitis titulo regnasse, obiisseqve annos natum qvinqvaginta octo; *Sigurdum* vero Comitem biennio post necem Regis *Haqvini* cecidisse ex *Aræ Multiscii* testimoniis certum est, qvem & calculum *Snorro* ac dicta *Olai Tr. Vita* approbant. His collatis, annus ætatis *Haqvini* comitis 25, & cædes

Sigurdi, in annum 962 (qvi secundum priorem supputationem 965 occisus est), *Haqvini Adelstani Alumni* mors, & initia Regni *Grafeldiani* in annum 960 cadunt, regni vero *Haqvini* Comitis primordia in ann 975 uti supra memoratum; qvæ omnia ex *Aræ Multiscii* calculo, superius prolato, mutuata esse, luce magis radiat, cui 15 anni *Grafeldo* adscripti bene qvadrant, cum altera illa computatio, dictæ historiæ magis conveniens, *Haqvini* scilicet necem ad 963 & *Grafeldi* ad 976 referens, non nisi 13 annos admittat. *Haqvinum Adelstani Alumnum*, *Grafeldo* proxime superiorem, 15 annis regnasse, & per conseqvens 925 regnum adiisse *Theodoricus* tradit, qvem 26 annis post profligatum fratrem *Ericum* Norvegiæ præfuisse asserunt *Sæmundus*, *Snorro*, *Olai Tryggvonii Vita*, bina *Compendia* antedicta, & *Prolegom. ad Vitam S. Olai*, qvod & *Aram Multiscium* in sua Hist. Norveg. statuisse verisimile est; qva ratione *Erici* fuga & *Haqvini* imperii initia, secundum *Sæmundum* & *Compendia* in annum 927, *Snorronem*, 935 *Prolegomena* atqve *Olai Tryggvonii Vitæ* saniorem calculum 937, ac secundum *Aram*, eumqve, in propriæ supputationis eversionem, imitantem *Olai Tr. Vitam* in annum 934 referuntur. *Ericum* triennio sedisse asserit *Theodoricus*, cujus ergo imperium cœpit 922; qvinqve annis regnasse tradunt *Sæmundus* apud suum *Epitomatorem*, & *Egilli Scallagrimii Vita*, qvorum tres priores cum patre pulchricomo regnasse intelligendum est; triennio enim ante obitum patris, illius consensu, solium ascendit, testantibus id *Snorrone*, *Olai Tr. Vita*, dictis binis *Compendiis*, *Egilli Vita*, *S. Olai Vita* & pluribus, qvorum tamen qvatuor priores dictum triennium non *Erici*, sed *Pulchricomi* imperio vendicant, ac biennio tantum post mortuum patrem regnasse *Ericum* perhibent, illum scilicet annum ei adscribentes, qvo cum fratre *Haqvino Adelstani Alumno* de Norvegiæ Regno certavit, qvem *S. Olai Vita Haqvino* assignat, eumqve 27 annis regnasse ait, qvod eodem recidit. *Prolegomena* vero antedicta illum minus recte negligunt, ac *Ericum* toti Norvegiæ uno anno præfuisse tradunt,

dunt, cui fi alter ille addatur, mors *Haraldi Pulchricomi* & *Erici* folius regni initia, fecundum dicta *Prolegomena* & *Olai Trygg. Vitam* in annum 935 incidunt, fecundum *Snorronem* 933, ac fecundum *Samundi* calculum 925, qvem prædicta *Compendia* feqvi fuperius attuli, qvamvis id ab iis minus accurate fiat, cum afferant, a morte *Pulchricomi* ad initium regni *Haraldi Sigurdi* (qvod in ann. 1046 cadit) annos effluxiffe centum viginti duos; qva ratione, fi iis cum ftricte agatur, *Haraldi* obitus in annum 924 refertur. Qvales lapfus cum in dictis *Compendiis* fæpius occurrant, illorum auctores *Sæmundi* calculum nihilominus hic fectari voluiffe, minus dubium evadit. Qvot annos *Erico* in fua Hiftoria adfcripferit *Aro Multifcius* antiqvitates filent. Duobus vel tribus annis regnum ejus computaffe ex eo colligitur, qvod *Haraldum Pulchricomum* 931 vel 932 obiiffe qvafi fluctuans afferat; qvod fi *Olai Tryggu. Vitæ* calculum, de *Haraldi* ætate, mox ftabiliendum, feqvi libeat, annus ætatis ejus octogefimus, qvem Vitæ ultimum fuiffe *Aras* credidit, in annum 932 cadit, ac ea ratione *Erico* bini tantum anni cedunt, tres vero, fi *Haraldus* 931 mortuus ftatuatur, qvam fententiam Germani cujusdam præftigiatoris nomine *Magi* fabulofiffima alias *Vita* fovet, ubi ait ita.

Enn fva vífar á í Annálum, at *Karl* Keifari tók ríki í Saxlandi í þann tíma, er *Haralldr* hinn *Hárfagri* fkipti ríki med fonum fínum, oc *Karl* ftýrþi fínu ríki í VII ár oc XX, oc hann væri fvikinn oc innkaftaþr af *Herberto*; oc fva fegir: at þrim vetrum eptir fráfall *Karls* Keifara kæmi *Ulfliótr* meþ Lög til Islanz. Þá var *Eirikr*

Indicant Annales Carolum *Imperatorem in Germania regnare coepiffe cum* Haraldus Pulchricomus *regnum (Norvegiæ) inter filios fuos divideret, regnumqve fuum viginti feptem annis rexiffe, donec ab* Heriberto *proditiofe in carcerem conjiceretur. Diciturqve* Ulfliotum, *triennio poft mortem* Caroli *Imperatoris, leges in Islandiam invexiffe; tum Rex* Ericus

Blod-

Konúngr *Blódöx* orþinn Yfir-Konúngr brædra sinna allra; þrim vetrum siþar andaþiz *Haralldr* hinn *Hárfagri*; einum vetri áþr tóc *Hrafn Hængsson* lögsögn á Islandi.

Blodöx (ɔ: *cognatorum interfector*) *super omnes suos fratres regimen acceperat. Post tres abinde annos obiit* Haraldus Pulchricomus; *uno autem prius anno* Hrafnus Hængi *filius nomophylacis officium in Islandia susceperat.*

Binæ hic personæ confunduntur: *Carolus* scilicet Crassus, Germaniæ Imperator, *Ludovici* Germaniæ Regis filius, anno secundum *Sigebertum, Reginonem, Frisingensem,* & *Herm. Contractum* 831, secundum alios aliter, imperium nactus, mortuusqve in paupertate ann. 888, testibus *Mariano Scoto*, *Schafnaburgensi, Reginone, Frisingensi* & *Contracto* prædictis; ac *Carolus* simplex, *Ludovici Balbi*, Franciæ Regis filius; hic anno 898, uti in prædicto loco recte supputatur, Franciæ, non Germaniæ, regnum adeptus est, ex *Reginonis*, *Odoranni*, & plurium testimoniis, cujus regni annus 27, & carceres ab *Heriberto* Comite *Veromandensi* ei injecti, ex adducti loci sententia incidunt in ann. 925, qvamvis 25 tantum annos regnasse, ac anno 923 carceri inclusum esse rectius tradant *Chronicon Magnum Belgicum*, & *Odorannus*. Captivitatem illius *Regino* & *Sigebertus* ad annum 924 referunt, annoqve 925 in custodia mortuum esse *Regino* scribit, *Flodoardo* contrarius; qvi ad ann. 929 eum supervixisse innuit. Sed hæc in transitu. Annis 925 triennium adjectum 928 parit, qvorum ultimo *Ulfliotus* leges in Islandiam attulisse hic scribitur; his iterum addito triennio, *Haraldum* anno Christi 931 decessisse, calculus evincit. Atqve ita ad *Pulchricomi* ætatem tandem ventum est, cujus illustrandæ gratia singula tam prolixe annotavi. Illum 73 annis regnasse *Snorro* asseverat, qvo 860 ad rerum summam pervenisse fatetur consentiente his verbis *Serie Regum Septentrionalium*.

Hann (*Haralldr*) var fyrstr einvalldz-Konúngr yfir Noregi, þá liþit var frá holldgan Guþs sonar DCCC oc LX ára, á fyrsta ári Sólar-alldar, en á sétta ári Túnglalldar, en af upphafi gömlu alldar CCL oc I (*corrige III*) ár. Þetta var upphaf ríkis *Haralldz Hárfagra*, þá var hann X vetra.

Haraldus *primus in Norvegia monarcha fuit, cum ab incarnatione filii Dei anni effluxissent octingenti sexaginta, Cycli Solaris anno primo, lunaris vero sexto, ab initio autem Cycli magni Paschalis ducentesimo qvinqvagesimo tertio. Hæc fuere initia regni* Haraldi Pulchricomi, *cum decem annorum esset.*

Septuaginta tribus annis *Haraldi* imperium similiter metiuntur *Prolegomena ad S. Olai Vitam*, qvo 862 regnare cæpisse innuunt. Totidem etiam annis *Haraldum* regnasse memorant *S. Olai Regis* & *Egilli Scallagrimii Vitæ*. Qvibus in regni *Haraldiani* annis numerandis ad ungvem consentiens *Olai Tryggvonii Vita* idem cum *Prolegomenis* antedictis regni ejus principium statuit insigni loco, qvi hic omnino legi meretur.

Þat var á sétta ári ríkis *Haralldz* Konúngs hins *Hárfagra*, er menn (*Ingólfr* oc *Hiörleifr*) fóru at leita Islandz; en siau vetrum siþarr fóro þeir *Hiörleifr* at byggia landit, sem nú var sagt: þat var á þrettánda ári Konúng-dóms *Haralldz* hinns *Hárfagra*. Þá hafþi hann verit tva vetr einvalldz Konúngr at Noregi, siþan *Hafrsfiarþar* orosta var. Þat var fiórum vetrum eptir fall *Eatmundar* Konúngs á Englandi ens

Annus erat regni Haraldi *Regis* Pulchricomi *sextus, cum* Ingolfus & Hiörleifus *Islandiam primo qværerent, septem vero abinde annis terram illam incolere cæperunt, uti nunc dictum est; hæc autem gesta sunt annô regni* Haraldi Pulchricomi *decimo tertio, cum post pugnam* Hafursfiordensem *Norvegiæ monarcha biennio fuisset, anno scilicet a cæde Sancti* Edmundi *Angliæ Regis quarto. Tum à mundi hujus principio anni*

helga; þá var liþit frá upphafi heims þessa sex þúsundir vetra siautígir oc þrír vetr, en frá holldgan vors Drottins *Jhesu Kristi* DCCC Lxx oc IV vetr.

anni effluxerant sexies mille septuaginta tres, ab incarnatione vero Domini nostri Jesu Christi *octingenti septuaginta qvatuor*.

Variare primo intuitu videtur *Liber Origg. Islandic.* qví hanc rem ita enarrat.

Sumar þat er þeir *Ingólfr* fóru at byggia Island, hafþi *Haralldr Hárfagri* verit tólf ár Konúngr at Noregi. Þá var lidit frá upphafi þessa heims VI þúsundir vetra oc LXXIII vetr, en frá holdgan Drottins DCCC ár og LXXIIII vetr.

Æstate qva Ingolfus *cum sociis Islandiam inhabitare cœpit* Haraldus Pulchricomus *duodecim annis Norvegiæ Rex fuerat. Tum elapsi erant ab hujus mundi principio anni* 6073, *ab incarnatione vero Domini octingenti septuaginta qvatuor*.

Sed facile hæc conciliantur. *Halfdanum Haraldi Pulchricomi* patrem vernali tempore, cum glacies solis calore liqvefieri inciperet (mense Martio ut videtur) aqvis submersum esse *Snorro* & *Geneal. Regum Norv.* perhibent, cui mox *Haraldum* successisse ex *Prolegomenis ad S. Olai Vitam* docemur. *Ingolfum* autem mense Majo, aut posterius, in Islandiam abiisse irrefragabilis conjectura est. Annus itaqve Christi 862, qvo *Halfdano* mortuo, *Haraldus* sufficiebatur, *Olai Tryggvonii Vitæ* est regni ejus primus, 863 secundus, qvi, ex *Libri Orig. Island.* sententia, primum regni *Haraldiani* annum explevit, 864 secundum, & sic deinceps, usque ad anni 874 mensem Majum, qvi in regni *Haraldi* annum 13 ineuntem cadit, duodecimo ejus anno, nuper ad finem perducto. Ultra mox progrederer, nisi ætatem mundi, his locis assertam, scrupulum qvibusdam injicere posse præviderem, qvippe qvam improbasse conspicio Virum Reverendum

Theo-

Theodorum Thorlacium Scalholtinæ in Islandia diœcesis antistitem, allatum locum in dicto *Orig. Islandic.* Libro, cura sua typis impresso, ad Calendarii vulgaris (communiter *Almanak*) computum immutantem 4841 pro 6073 (ↄ: annus 1 Christi, secundum hunc calculum, est mundi 3968) substituendo. Sed nulla opus erat correctione; cum heic non vera mundi ætas, tot eruditorum calamis anxie qvæsita, sed veterum Chronologorum auctoritas jure reqviratur. Novum autem non esse, a mundi exordio ad Christi nativitatem annos 5199 numerare, qvot hic prodeunt, ex *Eusebio* dispalescit, qvi in procemio Libri secundi Chronicorum Canonum ab *Adamo* ad diluvium annos numerat 2242, a diluvio ad nativitatem *Abrahami* 942. Et in ipso Chronico Canone ab *Abrahamo* ad nativitatem Christi annos 2015 colligit. Idem calculus Venerabili *Bedæ* innotuit, cujus in libro de Temporibus Capite ultimo, Dominus natus esse dicitur completis ab *Adam* annis juxta qvosdam 5199, qvamvis ipse dicto libro de Temporibus, de Compuri ratione, de Temporum ratione, & de sex ætatibus mundi, in diversa alias abeat. Hæc qvoqve supputatio Ecclesiæ Romanæ qvam placuerit, *Martyrologium Romanum* testatur, ubi ad VIII Kal. Januarii filium Dei anno mundi *qvinqvies millesimo centesimo nonagesimo nono* natum esse annotatur. Non multum attinet nostros coacervare, ut sunt *Annales Regii*, & *Flateyenses*, qvi concordes in principio sui ad Christi nativitatem annos similiter numerant 5199, ac in rei fundamentum *Hieronymum*, *Eusebii* nempe interpretem, *Bedam*, *Historiam Scholasticam*, & Ecclesiæ auctoritatem ablegant.

Sed nunc iterum ad *Pulchricomum*. Illum 70 annis regnasse *Aras Multiscius* perhibet, qvi ab annis 931 vel 932 (qvos morti ejus, uti supra dictum est, assignat), retro numerati, regni illius primordia in annum 861 vel 862 determinant. Consentit fere *Catalogus Imperatorum Occidentis*, qvi *Haraldum* circa ann. Christi 862 regnare cæpisse ait, ac itaqve

eun-

eundem cum auctoribus superius allegatis calculum seqvitur, verba hæc sunt.

Karla Magnús ríkti á tíma *Leonis*, þrettán ár, einn mánaþ oc fióra daga. Þá var lidit frá holldgan Guþs átta hundrud oc tvö ár; hann var Konúngr oc Keisari fióruígir oc sex ár. Nær' LX vetra síþar tók Konúng-dóm *Haralldr Hárfagri* í Noregi.

Carolus Magnus *regnavit tempore* Leonis, *tredecim annos, unum mensem & qvatuor Dies. Tum ab incarnatione Domini effluxerant anni octingenti duo. Erat ille Rex & Imperator quadraginta sex annis. Post sexaginta prope annos* Har. Pulchricomus *regnum in Norvegia adeptus est.*

Altius *Haraldiani* regni initia evehit *Theodoricus*, qvi regnum ejus 70 annis similiter metitur, ac anno 852 ad regnum pervenisse, sibi ipsi concors, fatetur, si librarii veteris vel recentioris errorem demas, qvi hoc loco pro *octingentesimo* (qvod *Theodoricum* scripsisse certum est) pessime nobis oggessit *millesimo*. Septuaginta tribus annis *Haralldum* regnasse *Sæmundus*, apud prædictum suum *Epitomatorem*, asserit, qva ratione annus Christi 852 regnum ejus inchoavit. Istum *Sæmundi* & *Theodorici* calculum prædicta *Compendia, Haraldi* imperium 73 annis similiter computantia, seqvi voluisse certum est, etiamsi unus, uti supra tetigi, annus illis desit. *Sæmundi* calculus nec minus in *Codice Flateyensi* apparere videtur, ubi in *Olai Tr. Vita* annum regni *Haraldi* 13 in annum mundi 6063 & Christi 864 incidisse ait. Cum vero reliqvi temporum characteres hic recensiti officiant, librarii error hic, absqve dubio, irrepsit, unaqve annorum decas utroqve loco omissa esse videtur, ut cum superius allato convenire debeat. Altius adhuc ascendit *Oddus Monachus*, qvi Regni *Haraldiani* initia ad annum 848 refert, ubi ait: ab initiis regni *Pulchricomi* ad annum regni *Olai Tr.* secundum (qvi omnium fere consensu est Christi 996), effluxisse 148 annos

nos. Decennio inferiorem *Haraldi* æram depromunt *Annales Regii, Flateyenſes,* & *chartacei*, nec non Chronologia chronico Norvegico a *Wormio* annexa, qvi conſtanti conſenſu, mixto autem Chronologorum fundamento, Norvegicas res ita ſupputant.

Pulchricomus regnare cœpit ann.	858
Sedit annis	73
obiit	931
Ericus ſedit annis	3
ceſſit regno	934
Haqvinus regnavit annis	26
occiſus	960
Haraldus Grafeldus ſedit annis	15
occubuit	975
Haqvinus Comes Norveg. præfuit ann.	20
occiſus	995

Magis adhuc variam computandi rationem confundunt *Annales Scalholtini* & *Reſeniani*. Illi qvidem *Haraldum Pulchricomum* anno 862 regnum adiiſſe memorant, omiſſoqve obitus ejus anno, qvi & *Erici* regnum inchoavit, *Haqvinum Adelſtani Alumnum* ad ſceptrum perveniſſe tradunt anno 934, qvæ ex *Aræ Multiſcii* calculo mutuata ſunt; *Haqvinum* anno 961 occiſum eſſe, ac *Grafeldum* poſt 15 annorum imperium ann. 976 occubuiſſe, *Haqvinum* deinde Comitem 19 annis ſediſſe & 995 occiſum eſſe, ex *Snorronis* mente perhibent. Hi vero *Pulchricomum* anno 862 ad ſceptra aſcendiſſe ſimiliter ex *Aræ* ſententia loqvuntur, qvem anno 933 (librarii erratum eſſe videtur pro 932) deceſſiſſe tradunt. Neglectis deinde *Erici* annis, & *Haqvini* initiis, hunc anno 961, *Grafeldum* 976, & *Haqvinum* Comitem anno 995 regnare deſiiſſe produnt, qvam Chronotaxin ex *Aræ* & *Snorronis* computo conſarcinatum eſſe ex ſuperioribus patet.

eundem cum auctoribus superius allegatis calculum seqvitur, verba hæc sunt.

Karla Magnús ríkti á tíma *Leonis*, þrettán ár, einn mánaþ oc fióra daga. Þá var lidit frá hollðgan Guþs átta hundrud oc tvö ár; hann var Konúngr oc Keisari fióruigir oc sex ár. Nær' LX vetra síþar tók Konúng-dóm *Haralldr Hárfagri* í Noregi.

Carolus Magnus *regnavit tempore* Leonis, *tredecim annos, unum mensem & qvatuor Dies. Tum ab incarnatione Domini effluxerant anni octingenti duo. Erat ille Rex & Imperator quadraginta sex annis. Post sexaginta prope annos* Har. Pulchricomus *regnum in Norvegia adeptus est.*

Altius *Haraldiani* regni initia evehit *Theodoricus*, qvi regnum ejus 70 annis similiter metitur, ac anno 852 ad regnum pervenisse, sibi ipsi concors, fatetur, si librarii veteris vel recentioris errorem demas, qvi hoc loco pro *octingentesimo* (qvod *Theodoricum* scripsisse certum est) pessime nobis oggessit *millesimo*. Septuaginta tribus annis *Haralldum* regnasse *Sæmundus*, apud prædictum suum *Epitomatorem*, asserit, qva ratione annus Christi 852 regnum ejus inchoavit. Istum *Sæmundi* & *Theodorici* calculum prædicta *Compendia*, *Haraldi* imperium 73 annis similiter computantia, seqvi voluisse certum est, etiamsi unus, uti supra tetigi, annus illis desit. *Sæmundi* calculus nec minus in *Codice Flateyensi* apparere videtur, ubi in *Olai Tr. Vita* annum regni *Haraldi* 13 in annum mundi 6063 & Christi 864 incidisse ait. Cum vero reliqvi temporum characteres hic recensiti officiant, librarii error hic, absqve dubio, irrepsit, unaqve annorum decas utroqve loco omissa esse videtur, ut cum superius allato convenire debeat. Altius adhuc ascendit *Oddus Monachus*, qvi Regni *Haraldiani* initia ad annum 848 refert, ubi ait: ab initiis regni *Pulchricomi* ad annum regni *Olai Tr.* secundum (qvi omnium fere consensu est Christi 996), effluxisse 148 annos

nos. Decennio inferiorem *Haraldi* æram depromunt *Annales Regii*, *Flateyenses*, & *chartacei*, nec non Chronologia chronico Norvegico a *Wormio* annexa, qvi constanti consensu, mixto autem Chronologorum fundamento, Norvegicas res ita supputant.

Pulchricomus regnare cœpit ann.	858
Sedit annis	73
obiit	931
Ericus sedit annis	3
cessit regno	934
Haqvinus regnavit annis	26
occisus	960
Haraldus Grafeldus sedit annis	15
occubuit	975
Haqvinus Comes Norveg. præfuit ann.	20
occisus	995

Magis adhuc variam computandi rationem confundunt *Annales Scalholtini* & *Reseniani*. Illi qvidem *Haraldum Pulchricomum* anno 862 regnum adiisse memorant, omissoqve obitus ejus anno, qvi & *Erici* regnum inchoavit, *Haqvinum Adelstani Alumnum* ad sceptrum pervenisse tradunt anno 934, qvæ ex *Aræ Multiscii* calculo mutuata sunt; *Haqvinum* anno 961 occisum esse, ac *Grafeldum* post 15 annorum imperium ann. 976 occubuisse, *Haqvinum* deinde Comitem 19 annis sedisse & 995 occisum esse, ex *Snorronis* mente perhibent. Hi vero *Pulchricomum* anno 862 ad sceptra ascendisse similiter ex *Aræ* sententia loqvuntur, qvem anno 933 (librarii erratum esse videtur pro 932) decessisse tradunt. Neglectis deinde *Erici* annis, & *Haqvini* initiis, hunc anno 961, *Grafeldum* 976, & *Haqvinum* Comitem anno 995 regnare desiisse produnt, qvam Chronotaxin ex *Aræ* & *Snorronis* computo consarcinatum esse ex superioribus patet.

Rerum Norvegicarum Chronographiam a *Svaningio* in Chronologia Danica depromtam, heic inserere nolo, cum is sua ex *Wormii* computo ad Chronicon Norvegicum desumpserit, qvamvis interdum, nescio qvo consilio, ab eo recesserit. Idem dicendum est de Computo isto, qvem *Jonas Ramus* Norvegiæ suæ antiqvæ subjunxit, qvippe eidem fundamento superstructo. Nec multum attinet *Arngrimi* lapsus chronologicos heic recensere.

II.

Om
Tids-Punkten af Islands Bebyggelse,
i Sammenhæng med
Harald Haarfagers Alder,
er Arnæ Magnæi efterladte Anmærkning denne:

Haraldum Pulchricomum decem natum annos ad regni gubernacula ascendisse nos docet *Snorro Sturlæus* Chron. Norv p. 39. ut & *Olai Tryggv. Vita*, consentientibus uno ore *Annalibus Islandicis* &, auctore nostro (*Ario Multiscio*). Qvo autem Epochæ Christianæ anno natus sit, aut ad dignitatem Regiam pervenerit, valde discrepant qvi de ea re scripserunt. *Series* qvidem *Regum Septentrionalium*, qvam nonnulli Landfedga tal vocant, non contemnendæ antiqvitatis scriptum, anno 850 natum esse, ac 860 Regia dignitate insignitum, verbis supra p. 61 adductis asserit.

Annales vero *Islandici*, qvotqvot videre contigit, nativitatem *Haraldi* non ad annum Christi 846. ut in *Commentario de Islandia* scribit accuratissimus alias *Arngrimus*, nec 849, uti *Joh. Svaningio* in *Chronol. Dan.* placuit, sed ad annum 852 unanimi consensu referunt, Regni initia ad ann.

862 (*Svaningius* & *Arngrimus* memorati habent 858) adstipulantibus *Ario* ac binis qvas inspexi membranis *Vitam Regis Olai Tryggvonii* complexis, qvæ una cum *Libro Origin. Island.* annum 13 regni *Haraldi* in annum mundi conditi 6073, Christi 874 incidisse asserunt, uti integer locus supra p. 61 62 citatus ostendit. Dissentit autem *Cod. Reg.* vulgo *Flateyensis* nuncupatus, qvi annum regni *Haraldi Pulchricomi* 13 asserit fuisse Christi 864 mundiqve, conditi 6063, qva ratione initium regni *Haraldi* ad annum 852 refertur, nisi mendum in Codicem irrepsisse, unumqve numerum denarium omissum esse, statuendum sit, cui repugnare videtur, qvod anni mundi una etiam decade pauciores hic recenseantur, qvam in ceteris exemplaribus. Qvicqvid sit, *Codicis Flateyensis* calculo non parum suffragatur omnibus hisce vetustior *Theodoricus Monachus Nidrosiensis* paullo accuratius inspectus, qvi Historiæ suæ Norvegicæ Caput primum ita orditur: *Anno ab incarnatione Domini millesimo qvinqvagesimo secundo regnavit Haraldus Pulchrecomatus.* Hic pro *octingentesimo* corruptissime legitur *millesimo*, sola librarii, veteris aut recentioris incuria, pro DCCC forte M substituentis, nulla vero boni auctoris culpa, utpote qvi eodem capite inferius asserit *Haraldum* 70 annis regnasse, ac postqvam singulis abinde regibus annos regni adscripserat, *S. Olaum* anno 1029 cæsum esse scribit; qvam propriæ traditionis contrarietatem sanæ mentis historicum commisisse, a verisimili multum abludit. Sed jam de habitatæ Islandiæ initiis (*). Allegatus nuper *Theodoricus* operis citati Cap. 3. (tradit) Islandiam anno regni *Haraldi* 9, Christi scilicet 860, ex ipsius auctoris, a mendo antedicto purgati, calculo a Norvegis inventam esse, annoqve inseqvente, regni nempe *Haraldi* 10, Christi 861 *Ingolfum* eo familiam transtulisse. *Ingulfi* primum in Islandiam adventum *Islandici* qvidam, qvos inspexi, *Annales*, ex antiqvo, ut opinor, exemplari in Charta exarati, ad annum 870 referunt, qvales *Arngrimus Crymog.* p. 20. *Specim. Island.* p. 4. & *Anat. Blefk.* p. m. 38. secutus

 esse

(*) Vide *Olafs-Sögu Tryggvas.* in recensu Imperatorum.

esse videtur; antedicti vero *Annales Scalholtini*, suffragante *Olai Tryggv. Vita*, ad annum Christi 867 (*Sturlúnga S* ad 868), regni *Haraldi* sextum, ubi *noster* (*Arius Multiscius*) ætatis illius annum 16 ponit, unde *Haraldum Pulchricomum* circa anni 852 initia natum esse non obscure colligitur, regemqve factum ante initium Martii anni 862 (ante cujus mensis initia Norvegos se alto dedisse non est verisimile) ætatis scilicet suæ ineunte anno undecimo, qvi, cum nondum fuerit completus, in annorum numero omittitur, *Haraldus*qve decem annorum, puta integrorum, ad rerum gubernacula ascendisse dicitur. Familiam autem suam *Ingulfum* eo transtulisse Anno Christi 870 statuit *Auctor noster* (*Arius Multiscius*), uti ex Capitum 1, 2 & 3 circa finem collatione non obscure colligitur, qvod antedicti *Annales Chartacei* anno 875 actum esse minus recte asserunt. Antiqvissimi autem *Annales* in Bibliotheca *Resenii*, qvorum antea mentio facta, citatiqve *Annales Scalholtini* anno Christi 874 hæc contigisse tradunt.

III.

Om
Kong Olaf den Helliges Alders- og Døds-Aar,
da Arnæ Magnæi endelige Udslag paa foranførte Sted, er blevet følgende:

"*Olavus Haraldi* filius, cognomine *Crassus*, ac post mortem *sanctus* dic-
"tus, natus est anno Christi 995, restantibus *Vita ipsius* & *Annalibus Re-*
"*senianis*. Anno 997 baptistatus est, compatris officium præstante *Olao*
"*Tryggvino* Norvegiæ Rege. Anno deinde 1007 piratica cœpit exercitia
"qvibus per *Daniam*, *Gothiam*, *Sveciam*, *Finnlandiam*, *Oseliam*, *Frisiam*,
"*Galliam*, *Angliam*, incubuit, usqve in annum Christi 1014 (aliis minus
"recte

"recte 1013) qvo in Norvegiam rediit. Anno proximo 1015, cum
"maximo Norvegorum robore pugnans victor solium regale ascendit.
"Cum vero subditos severius tractare videretur, in eorum offensam incidit,
"adeo ut anno 1029 e Norvegia fugere necesse haberet. Anno 1030 re-
"diens, in agro Stiklastadensi cum plurimis suorum cæsus est, qvemad-
"modum de anno necis ejus concordes asserunt auctor noster (*Arius Mul-*
"*tiscius*), *Mathæus Westmonasteriensis*, *Rogerus de Hoveden*, *Simon Dunel-*
"*mensis*, *Radulfus de Diceto*, *Florentius Wigorniensis*, & omnes Islando-
"rum *Annales*. Diem cædis addit *Olai Vita*, conveniens penitus *Snorro-*
"*nis Chronico Norveg.* ubi ait: **Olafr Konúngr fell Midvikudaginn hinn**
"**fiórda Kal. Augusti** ɔ: *Rex Olavus cecidit, die mercurii qvarto Calend.*
"*Augusti.* De anno discrepans in die mensis consentit *Theodoricus* mona-
"chus Histor. Norveg. Cap. 19 ita scribens: *Occubuit autem beatus Ola-*
"*vus quarto Cal. Augusti, qvod tunc erat qvarta feria, anno ab incarna-*
"*tione Domini millesimo vicecismo nono.* Aliter adhuc *membrana* qvædam
"Biblioth. Acad. Havn. sub titulo: *Chronicon Danorum & præcipue Sia-*
"*landiæ*, qvæ de Sancti *Olavi* cæde ita tradit Resp. Dan. pag. 140.
"MXXVIII *Sanctus Olavus Rex Normannorum in Stiklasiath martyrizatus*
"*est.* Sanctum *Olaum* occubuisse *in Calendis Augusti feria qvarta millesimo*
"*& XXVIII anno ab incarnatione Domini*, similiter asserit *Breviarium Ar-*
"*husiense*; ab eruditissimo *Wormio* Monument. Dan. p. 507 allegatum. Er-
"rare autem tres hosce ultimos historicos, ac sibi ipsi contrarios esse, ex se-
"qventibus patefiet. *S. Olaum* die 29 Jul. cæsum esse, tam certum est,
"ut dubitari neqveat, cum *Vita ipsius Snorroqve* id ipsum tradant, *fasti-*
"*qve* insuper *Danici*, ab eruditissimo antiqvitatum vindice *Wormio* in lucem
"editi p. 113 dicto diei festum illius adscribant, necnon sæpedicta dies
"in Svecia *S. Olao* dicata fuerit ac dicta *festum duplex*, teste, in Præfati-
"one ad *S. Olai* historiam Rythmicam, *Joh. Hadorphio*; adde, qvod in Is-
"landia rusticus vix inveniatur, qvi sæpedictum diem Julii 29 Olafs-

 "messu

"meßu fyrri ɔ: *Sancti Olai festum prius*, nominare non norit, ad differentiam "scilicet diei 3 Augusti, qvi iisdem communiter dicitur Olafs-meßa "síðari ɔ: *Sancti Olai festum posterius*, eo qvod *St. Olai* corpus eo die "effossum, ac in templum D. Clementis Nidrosiense translatum sit, uti "*Vita illius* hæc fusius perseqvitur. Sæpedictum autem cædis *S. Olavi* "diem in feriam qvartam incidisse, indubie asserunt *Snorro* & *S. Olavi* "*Vita*, qvod in prædictis annis, ultimo tantum, sc. 1030, contigit, utpote "qvo dominic. lit. erat D. Paschatisqve festum in diem Martii 29 incidit "unde Aprilis diem 26, Maii 31, Junii 28, & Julii 26, dies fuisse domi- "nicos facile computatur. Anno vero 1029 Dominicalis E. Paschatos "festum in 6 Aprilis incidit, ac itaqve dies 29 Julii in hebdomadis feri- "am tertiam. Et anno 1028, qvi Dominic. habuit G F, qvo & Calen- "dæ Augusti non in feriam qvartam f. diem Mercurii, sed in feriam qvin- "tam vel diem Jovis incidebant, dies 14 Aprilis erat feria prima Pascha- "tos, unde dictum Julii diem 29, in diem Lunæ incidisse certum est."

Hertil komme følgende Antegnelser, som Magnæus haver efterladt paa løse Sedler:

Obs. I. Martyrii S. *Olai* meminere: *Adamus Bremensis*, *Albertus Stad.* *Chronicon. Sialand.* *Pseudo-Erici Pomerani Chronicon* 1028. Breviaria: *Nidros. Roskild.* 345 b. *Arhusiense* apud *Worm.* 1028 4 Cal. Augusti. fer. 4. *Slesvicense* apud *Cypræum* 1028 4 Cal. Aug. *Passionale Lubecense* 1028 feria 6 in Aug.

Obs. II. Breviarium *Lundense*, *Martyrologium Romanum*, *Fast. Danici* 4 Cal. Augusti.

Obs. III. Martyrium *S. Olai* ad annum 1028 refert *Eyrbyggia-Saga* in calce, collata cum *Laxdælá-Sögu*.

OBS. IV. *Jens Maartensens Chron. Pontanus* ex eodem *Slangerupii Chronico*, *Meursius* Lib. III, *Robertus Denyaldus* 1028. *Theodoricus Monachus* 1029 &c. contra omnem legitimum computum.

Alt dette viser, at Arnas Magnæus er bleven ved den gangbare Islandske Regning i Henſigt til Kong Olaf den Helliges Døds-Aar.

De tilforn anførte Arnæ Magnæi Breve, haver Torfæus paa ſin Side ikke manglet udførligen at begegne i adſkillige af ſine, og da førſt i et af 2 October. 1690, hvor det hedder:

Nu er at ſvare Eder paa Beregningen over den rette Tids-Punkt af Harald Haarfagers Fødſel, Regiering og Enevolds-Magt. Men derom forudſætter jeg denne Grundregel: Det kan ikke haves af Skribenternes Regning, thi de have virkelig ikke vidſt deraf. Beviis: thi ingen af dem kommer overeens med den anden, og nogle ikke engang med ſig ſelv. Til Ex.: *Theodoricus Monachus* anſætter hans Regierings Begyndelſe, ſom I ſkriver, 852; men om I eftertæller alle hans Aar, indtil Olaf den Helliges Død, ſom han henfører til 1029, da blive det 175 Aar; ſubtraher dem, ſaa falder Haralds Regierings Begyndelſe paa 854. Sæmund frode indbefatter alle diſſe Kongers Regierings-Aar i Tallet 180; men derſom I ſubtraherer dem fra Olaf den Helliges Døds-Aar, ſom viſt er 1030; jeg tager det Aar, thi det er ufeilbart: da kommer Harald til Regieringen 850, men fødes 840. *Compendium Chronicorum*, (ſom jeg kalder Fagrſkinna) kommer det ſamme nærmerſt, i de 122 Aar, ſom det melder at være forløbne, fra Harald Haarfagers Død, indtil Begyndelſen af Kong Harald den Haardraades Regiering, ſom falder paa Aaret 1046; derſom I ſubtraherer de 122 Aar herfra, vil Harald være død 924; tager igien derfra hans 73

Re-

Regierings=Aar, saa kommer han til Regieringen 851, og fødes 841. Munken Oddur, med hans 148 Aar, fra Begyndelsen af Haralds Re-
996 giering indtil Aaret 966, som han vil at Olaf Tryggvesøn reiste ud, giør Aaret 848 til Haralds Regierings Begyndelse, og Fødsels=Aaret 838. Jeg vil holde *Theodoricus Monachus* til gode, endskiønt han heri haver ladet sig underrette af Islænderne, hvorfor han og roser dem for deres Kyndighed, efterdi de ikke have underrettet ham om, hvad den Konge hedde, som opfødde Kong Haagen Adelsteensfostre i England, hvilken han kalder Hallstanum, eller noget mere om de Omstændigheder, thi hvis han havde efterseet hans *Synchronismum,* at han nemlig kom til Regieringen 925, og havde Haagen hos sig indtil han var 15 Aar, samt sendte ham til Norge andet Aar efterat hans Fader var død, da havde han vel indseet, at dette kunne ikke bestaae. Men Adelsteensfostres Navnet og Saxonis Vidnesbyrd, om det endog ikke var andet til, udvise *Synchronismum.* Det eene Beviis kaster alle disse Herrer, endskiønt det ere store Navne, gandske overende. Saaledes er det da beviist, at disse have intet vidst om Haralds Alder.

Nu kommer jeg til Are Præst den frode; han stemmer ikke heller med sig selv. Han siger i Begyndelsen: at Island blev bebygt i den Tiid, da Ivar, Regner Lodbroks Søn, lod dræbe Kong Edmund den Hellige; men at det er skeet 870, da Kong Harald Haarfager var 16 Vintere gammel. Derefter vilde Harald været fød 854, kommet til Regieringen 864, og dette er om Ingolfs første Reise til Island, og det følger Landnáma og Arngrim. Nu siger han, under Laugmand Hrafn, at han er død 60 Aar efter den Hellige Edmunds Lidelse, det er 930, men at Harald Haarfager er død, eet eller to Aar derefter, og haver regieret 70 Aar, men levet 80. Hvis I subtraherer dem fra 931 eller 932, da vil Begyndelses=Aaret af Haralds Regiering blive, enten

862 eller 861, hans Fødsel 852 eller 851; han (Are) er altsaa forskiellig fra sig selv om 2 eller 3 Aar. Den Regnemester, som staaer i Harald Haarfagers Levnet i Flatøebogen, beregner Aarens Tal, fra Begyndelsen af hans Regiering (jeg kaster Halfdan den sortes Aar bort) til Enden af Kong Olaf Tryggvesøns Regiering, nemlig Aaret 1000, for 137 Aar; disse, subtraherede fra 1000, lade Harald være kommen til Regieringen 863, fød 853. Landnáma Kap. 6 siger: at det andet Aar efter Slaget i Hafursfiord, er det 13de i Haralds Regiering; da vil han være kommen til Regieringen 861, haver siddet stille det første Aar, eller (som I vil ikke høre, men kommer dog dertil) overvundet Naboe-Kongerne inden han giorde Løvtet, og regnes saaledes de 10 Aar fra den Tid til Slaget i Hafursfiord, Aar 872; men hvis det skal tilstaaes, da maae Harald Graafeld være bleven dræbt Aar 977. Med alt dette haver man nu havt Møie nok for at være lige nær. I ville nu, af alt dette, giere Eder selv en Beregning, alleene for at conservere Beretningen om Islands Bebyggelse, at nemlig Ingolf haver beseet det i Kong Haralds 6te Regierings-Aar, som bliver efter Eders Regning 868, og begyndt at bebygge det i det 13de Aar af hans Regiering, men det vil blive, efter Eders Ansætning (der antager ham til Konge 862) Aaret 815 (*), og altsaa det 3ie efter Slaget i Hafursfiord, men ikke det andet; og denne er den første Uleilighed. Den anden er, at I tillægger Haagen Jarls Regiering 19 Aar, som har intet Vidnesbyrd for sig; at jeg ikke skal tale om andet, og ligesaalidet om de 13 Aar, som *Compendia* mælde at være forløbne fra Harald Graafelds Død, indtil Otto omvendte Danmark, da han dog skal være dræbt 976; thi de blive da 12. Dog dømme vi begge ikke saa let om deres (de Gamles) Troeværdighed i mange Ting. Saaledes slutter jeg da: at vi efter ingen af disse kunne faae noget vist Aar, naar Harald er fød.

(*) Saaledes staaer i Copiebogen, men skal uden Tvivl være 875.

Jeg giver derfor en anden Regel: Begyndelsen af Haralds Livs, Regierings, og Enevolds-Magtes Aar, maae tages af visse Hypotheser, og disse igien af betydelige Tildragelser, som ere skedde. Jeg antager især 3de saadanne: Islands Bebyggelse, Edmunds Drab og Slaget i Hafursfiord. Are siger: at Ingolf drog første gang til Island den Tiid Edmund blev dræbt; det kunde Ingolf vide, og denne Beretning saaledes være kommen fra ham; Aaret derimod haver han glemt; Are haver og ikke vidst mere derom, end at han har læst, og holdt det for at være Aar 870. Men enten det er det Aar, eller et andet, da staaer det dog fast, at Ingolf drog først til Island det selvsamme Aar. Andre skrive 866; hvis saa var, og det var det 6te af Haralds Regiering, saa stoed Landnáma sig, thi 7 Aar derefter vilde blive 874; men da det er skeet 20 Novembr. die Dominica, da vil det falde paa Aaret 869; thi omendskiønt Ingolf da var kommen til Island om Høsten, da fik han dog strax at vide, den Tiid han kom igien, at det var skeet, medens han havde været i Island; derfor er dette Ingolfs rette Aar. Faa Aar derefter, siger Are, drog Ingolf hen, for at bebygge Island; alle sige, at det var 2 Aar efter Slaget i Hafursfiord, men 7 Aar kunne ikke regnes for faa. Til at faae at vide Slaget i Hafursfiord, tager jeg denne Hypothese: Aar 869, da Ingolf for til Island, sagde Are at Harald havde været 16 Aar; Sæmund, samtidig med ham, og saa meget større, som han haver censureret hans Skrift, lægger 3 Aar baade til hans Liv og Regiering; det kunde han vel have udspurgt; dem lægger jeg nu hertil; da haver han, Aar 869, været 19 Vintere gammel, og da vil han blive fød 850, og være kommen til Regieringen 860. Nu sige baade Krønikerne og Flatøebogen, og det med klare Ord, at han undertvang alt det, som var frafaldet, førend han friede til Gyde, og *Compendium* sætter, at det haver taget en to Aars Tiid, og siger Sted og Dag, da Løvtet blev giort paa Hadeland, den

den Tid han var 12 Aar gammel; men det er en gandske tilstrækkelig, og dog lykkelig Forretning for to Aar, at faae dette giort; og da skedde Løvtet Aar 863, og da drog han over Dofrefield. Nu anvendte han 10 Aar paa at undertvinge Norge, da staaer Slaget i Hafursfiord 872. Snorre siger: at hans Haar var ikke blevet skaaret eller klippet i 10 Aar, den Tiid Rognvald skar det; deraf sees: at 10 Aar ginge hen, fra den Tiid han giorde Løvtet; thi tilforn skar han det. Egils-Saga er den eeneste, som siger, at han haver giort det høitidelige Løvte, den Tiid han tog Arv efter hans Fader, og haver da strax begyndt at bekrige Naboe-Kongerne, og undertvunget Oplandene; men den Skribent har meent, at det haver været af det Slags Løvter, der pleiede at skee ved Arvegilderne, og veed intet om Gyde; men jeg maae bede ham vige for Snorre, og alle dem, der bekræfte hans Udsagn. Nu slaaer det aldrig feil, at Islænderne have vidst, naar Ingolf begyndte at bebygge Island efter Slaget i Hafursfiord, nemlig at det var 2 Aar, i Aaret 874; dette bifalder Snorre.

Saaledes kan jeg ikke bæder bevise Tiids-Punkten for Haralds Liv, Regiering og Enevolds-Magt, eller Islands Bebyggelse, end af disse Grunde: 1) at Ingolf foer til Island den Tiid Edmund blev dræbt, da vidste man Tallet paa eller Alderen af Haralds Aar og Regiering. 2) Vidste man hvor længe han førde Krigen, for at vinde Riget. 3) Hvor gammel han blev, skiønt man ei vidste den rette Maade at beregne det paa; og 4) Vidste man naar, eller hvor længe efter Slaget i Hafursfiord, han foer til Island. Nu er Landnáma (Kap. 4.) herimod, som siger, at Ingolf og Hiorleif have strax efter Hersteins Fald, forligt sig med Fader og Søn, Atle Jarl og Hasteen, og siden udrustet Skib, og reist for at søge Island; vi stemme i den heele Beregning; thi I lader Harald være kommen til Regieringen 862, og der-

 fra

fra regne I hans 10 Aar. Jeg lader ham have undertvunget Oplandene fra 860 til 862, og regner saa mine 10 Aar derfra, ligesom I; men I haver forseet i det, at I tager Aarene, ligesom Krønikerne regne dem, og agter ikke paa, at de glemme eet Aars Regning, men sige dog begge, at Harald haver været 4 Vintere i Trundhiem førend han drog til Vigen. Da ere enten de Bedrifter i Trundhiem, og indtil Hrollaug blev Jarl, 2 Aars Forretning, og ikke adskilte, eller Egils-Saga, og den med denne overeensstemmende Flatøebog, have det rettere end Krønikerne; thi de sige: at han, da han havde bragt Fiordefylke i Orden, drog til Sogn, og derfra til Trundhiem, og sad der om Vinteren; den Høst kom Thorolf Qveldulfsson og Bard fra Helgeland til ham; og der have vi den 4de Vinter. Saaledes bliver det den 5te Vinter, som han var i Vigen, som er Aaret 866, ikke, som I sætter, den 5te, Atle Jarls Fald. Jeg haver fulgt Krønikerne, lader ham være reist lige fra Fiordene til Vigen, men regner dog hans Ophold i Trundhiem for 4 Aar, og holder det første Aars Bedrifter for at være udigererede, og haver derfor fordeelt dem paa to Aar, men det vil jeg rette efter Egils-Saga og Flatøebogen, som viise os det Aar, og dets Bedrifter. Nu om Atle Jarl er bleven dræbt 866, og Ingolf foer til Island medens han endnu levede, da vil det ikke være skeet 869 da Edmund blev dræbt; men hvis Edmund er bleven dræbt 866, som *Bromton* siger at mange holde for, da salveres alle phænomena, som Astronomi sige. Men der bliver intet af; thi han er ihielslagen 12 Cal. Decembr. som er 20 Novembr., paa en Søndag, men det falder paa Aaret 869, da er B Søndags-Bogstav. Vil da Ingolf være reist for at søge Island, 3 Aar efter Atle Jarls Død. Denne Knude kan jeg ikke løse, men meener alleene, at denne Forberedelse til at søge Landet haver varet i 3 Aar. Her haver I da min Meening om Islands Bebyggelse, dog lader jeg mig gierne rette, om jeg faaer

bædre

bedre Grunde, eller om I kan finde nogensteds et vissere Aar til Edmunds Drab.

I haver ellers paa nogle Steder taget feil i de Skribenters Beregninger, som I paaberaaber; thi I siger at Erik Blodøxe haver, efter Sæmunds Regning, regieret 2 Aar, men han regner 5 for ham (see Stroph. XI); men det sætter ingen Tiid. Saaledes er da min Regning:

Harald Haarfager,	fød 850,	kom til Reg. 860,	regier. 73 Aar,	døde	933
Erik Blodøxe	— —	— —	933 —	½ — gik bort	935
Haagen Adelst. fost.	— 919	— —	934 —	26 — døde	960
Harald Graafeld	— 930 (*)	—	960 —	15 — —	975
Haagen Jarl	— 937	— —	975 —	20 — —	995
Olaf Tryggveson	— —	— —	995 —	5 — —	1000

men Olaf Tryggvesons Fødsels-Aar er mig meget mistænkt, formedelst de store Bedrifter, ham tillægges i den Alder, da han endnu ikkun var et Barn, saavelsom Gunnhild Kongemoders Alder, thi hun maae blive over 80 Aar den Tiid hun laae i med Rut; Gunnhilds Sønner sadde og ikke i Konghelle saa længe Tryggve og Gudriod levede; men Erik Blodøxe var, som der staaer eetsteds, een iblandt Haralds ældste Børn, og drog allerede ud paa Søerøverie, da har var 12 Aar gammel, og paa eet af disse Søerøver-Toge fik han Gunnhild. Jeg er dog mere for at troe, at Erik haver været een iblandt Haralds yngste Sønner; men af Thorolf Skallegrimsson kan man slutte noget om hans Alder: Han (Thorolf) havde været længe borte, siger Egils-Saga, førend han kom tilbage til Island Aar 915, som neppe skal slaae feil; men da havde han været hos Kong Erik, paa den Tiid denne fik Gunnhild, og var hans Stavngiemmer; og skedde dette, den Tiid han (Erik) var ved sin Faders Hoff, og var sat over Fiordene og Hørdaland, før-

(*) Efter Egils-Saga.

end Harald deelede Riget imellem sine Sønner; thi i den Deeling faldt Helgeland, Nordmør og Romsdalen paa hans Lod; den Deeling holde Krønikerne for at være skeet da han var 50 Aar gammel, det er i Aaret 900. Hvis dette er skeet før, da maae Gunnhild have været over 10 Aar gammel paa den Tiid. Jeg holder for, at Harald ikke haver deelt Riget imellem dem, førend han var 60 Aar, som Petri Undalini Krønike tilholder. Jens Mortensen siger, da han var 40 Aar, Flatøebogen 70, og anseer jeg Tryggve at være før dræbt end Aar 969, og Olaf fød, og Gunnhilds Sønner at have havt deres Sæde i Konghelle; alt det forkorter Gunnhilds Alder, og giør, at hendes Omgang med Rut lader sig høre. Ligeledes synes mig urimeligt, at Olaf Tryggveson haver været med Keiser Otto, den Tiid Dannevirke blev indtaget, og Hallvards Vers, som paaberaabes dertil, beviiser intet; det er saa utroligt, at skrive saadant om Olaf, medens han endnu var i hans Barndoms-Alder. Derfor saae jeg gierne, at I fandt paa nogen Raad i Hensigt til hans Alder; det haver ligesaa været Odd Munks Tanke, endskiønt han kommer ilde fra sin decision; men det er vist, at han er fød i Harald Graafelds Regierings-Aar; men aldrig indførde han den christelige Troe i Garderige, og ligesaalidet Kong Waldemar, som blev døbt Aar 998, fik Keiser Basilii Søster, og blev selv i Daaben kaldet Basilius. Saadant maae jeg slette ud; det fordærver heele Historien. Det er rimeligt, at han vilde lade Waldemar blive christen, men blive selv en Hedning. Taabelige Munke have digtet meget ham til Ære, enhver hvad han har villet. I ville see efter i de russiske Forsters Waldemari, Jarisleifi, Waldemari Haraldi Levnet, og conferere med vore, især om Waldemar, Visivald og Kalte den prude have været Jarisleifs Børn, og Haralds Datter givt med Hertug Knud den Hellige, om De vide deraf; Jarisleif haver været Første af Novogrod; men hans Brødres Navne ville ikke komme overeens med Eymunds Pátt. — Saavidt herom paa dette Sted

Jeg

Jeg modtog gierne en bedre Underretning om, hvorledes I kan see, at Slaget med Jomsvikerne haver staaet i Begyndelsen af Aaret 994, thi det haver jeg ikke hidindtil givet Agt paa; derfor giver jeg mig til at undersøge Færeyingabátt, og finder jeg da den Forskiel, at I bygger Sigmunds Alder paa den Grund, at Harald Graafeld var bleven dræbt 976, men jeg følger det ikke. Vel staaer der i Krønikerne, at Haagen haver regieret 26 Aar fra den Tiid Kong Erik rømmede Landet, men de regne ikke mere for Eriks Regiering end 2 Aar, da han dog haver regieret først, det som var tilbage af det Aar da hans Fader døde, men hvad Tiid paa Aret det var, veed jeg ikke; derpaa regierede han næsten et heelt Aar derefter, indtil Kong Haagen kom om Høsten og blev antagen til Konge, da han kom til Trundhiem; det synes at være skeet for Juul, og det regner jeg i Tallet af hans Regierings-Aar; de have altsaa begge regieret sidst i Aaret 964 og først i Aaret 965; 934 935 fra Enden af det 4de regner jeg hans Tiid, da er han dræbt 960, som I meener at Are, og Olafs-Sagas galne Forfatter holde for. Men formedelst Keiser Otto den Tredies Tiids-Alder, da Danmark blev omvendt til den christelige Troe, og de 13 Aar, som *Compendium* mælder om, tør jeg ikke flytte hans Død længere ned, ihvorvel Isleifs Indvielse til Biskop, og det Mellemruum af Uaar, som Are taler om, ere derimod. Efter disse Grunde som I sætter, at Harald er død 976 og Sigmund da været 9 Aar gammel, farer I fort, indtil Aaret 991, da I sætter Sigmund at være igien reist til Færøe, og faaet en tredie Deel af Boderne for hans Faders Drab, og siden reist til Norge, givt sig med Thurid Megin-Eckiu, og faret med hende til Færøe om Høsten. Der smælter I 2 Aar sammen til eet. Jeg sætter Sigmund at at have faret til Færøe, og faaet en tredie Deel, samt faret samme Sommer med Skatten til Norge, og havt Bryllup Aar 990, og været der indtil om Høsten Aar 991; saa at have faret til Færøe igien, og

været

været der Slutningen af Aaret, og Begyndelsen af Aaret 992, da han om Foraaret holdte Ting i Thorshavn, og da udpressede den anden tredie Deel af Thrand, og foer saa den Sommer til Norge, og om Høsten til Færøe, var der det Aar ud og Begyndelsen af Aaret 993, og gav Thrand Opsættelse med det tilbagestaaende af Betalingen, foer siden om Sommeren til Norge, og var hos Haagen Jarl, da Flatøebogen, efter sin urigtige Regning, siger, at han har været 24 Aar; da vil han være fød Aar 979. Jeg sætter han haver været 27 efter min hypothese. Nu seer jeg ikke, hvorledes I kan rime det sammen, at Slaget med Jomsvikingerne haver staaet i Begyndelsen af Aaret 994, fordi der skrives intet om hvad Sigmund tog sig for det Aar; maaskee det haver ikke været noget, og er derfor ikke antegnet. Det næste er: om ikke Thorer Klacke og Biorn Bretske skulde fortælle Olaf Tryggvesøn om det Slag, som stod Vinteren førend de talede med ham, men det var Aaret 995. Saaledes meener jeg at Hallvard Hals (jeg gider ikke slaaet alting efter) skulde have faaet om Vinteren, førend Øgmund Ditt kom til Norge, det Hug i Halsen i Slaget mod Jomsvikingerne, og at Hallfred er kommen til Norge Høsten efter. Men man behøver ikke at umage sig hermed. Flatøebogen siger, at Haagen Jarl, om Foraaret efter Slaget med Jomsvikingerne, haver holdt Ting, og da sendt Thorer Klacka og Olaf Tryggvesøns Morbroder vester over Havet; derfor meener jeg, at det er ufeilbarligt, at Slaget mod Jomsvikingerne haver staaet Vinteren førend Olaf kom til Norge. Nu er der da svaret paa den Færøiske *Chronologie*, og vilde jeg ønske, at det maatte komme under Revision, og saaledes trykkes.

For Hans Tiids-Regning over Kong Olaf den Helliges Historie takker jeg. Nu faaer jeg ikke Stunder til at see den efter; men allermindst kommer den overeens med de Engelske Skribentere, baade om

Svends,

Svends, Adelrads og Erik Jarls Død; om han skulde have dræbt Ulfkel maatte han have levet 1016. Olaf den Hellige kommer da kun sildig til Norge; men herom haver jeg nu ikke Tiid til at tale; den der kan foreene alt det, maae have bedre Hoved end jeg. Det er omtrent ligesom at foreene Saxonem med vore Skribentere Snorre og andre.

Tiids-Regningen i Harald Haarfagers Levnets-Beskrivelse er ikke saaledes, som I skriver; thi den Skribent giør ikke nogen Beregning, men sætter ikkun ligefrem, at Halfdan den sorte regierede i 22 Aar, Harald Haarfager 73, Erik Blodøxe 1, Haagen Adelsteensfostre 26, Harald Graafeld 12, Haagen Jarl efter ham 20, men havde regieret 13 tilforn, Olaf Tryggveson 5, Erik Jarl 12, Svend og Haagen 3; da bliver efter min Beregning (som maae gieres nedenfra, og fra en vis Tiids-Punkt), hvis I regner fra Aaret 1000, Aaret 863 Harald Haarfagers Riges Begyndelse. Men det I meener, at den almindelige Tids-Punkt af Haralds Fødsel i Aaret 848 eller 849 kommer deraf, at de have regnet nedenfra, kan vel forholde sig saaledes; dog meener jeg, at den reiser sig af de eet eller to Aar efter Laugmand Hrafns Død, som Are tviler om. De have synes vist at vide, at Harald blev ældre, men De have dog ikke lagt de Aar til Enden af hans Alder, men før; thi han haver ikke, efter Deres Meening, taget saa meget feil om hans Døds-, som om hans Fødsels-Aar; det er og rimeligt, at saadan en Herres Død, haver været meget meer bekiendt, end hans Fødsels-Tiid.

Gunnlaugs Ormstúngu-Sagas Tiids-Regning er i adskilligt bædre end de andres; thi der kan I nogenledes see, hvad Tiid Brians

 Sla-

Slaget stoed (*). I Brynhilldar-Liod paa Papir i min Edda findes intet meere, end i de andre. *Catalogum* Sveciæ Regum haver jeg tilsendt Eder, men uden at være sammenlignet med Langfedga-tal. Det er og vist, at min heele Tiids-Regning gaaer tilbage, siden jeg haver faaet Harald Hildetanns-Saga; og hvis der er med fulde Bogstaver, at han er bleven halvandethundrede Aar gammel, og at Harald Gormsøn haver regieret i 80 Aar, og deraf 30 tilligemed hans Fader, hvilket strider lige imod Flatøebogen; da gier saadant mig en Forskiel af 70 Aar, og maaskee jeg faaer Raad med dem. Harald Gormsøn forvirrer intet; dog er den Beregning saaledes ordnet, at jeg ikke veed at liste 3 Aar derind, med mindre den skal komme gandske i Forvirring. Mig synes bedst, at vi forene os om Tiids-Regningen; jeg anseer det og at være uden al Fare for Eder, at holde Eder til Islands Bebyggelse og Haralds Fødsel; thi det er bygget paa *Synchronismus* af den Hellige Edmunds Drab, efter Are frodes Vidnesbyrd, og baade Snorre og Langfedga-tal tilholde det samme, endskiønt de lægge 3 Aar til. Jeg meener af denne Grund, om den end ikke fandtes tilstrækkelig til at forsvare alle de særdeles Punkter, at man ikke bør kræve meere af en Historicus, og især en Antiquarius; men at det er nok, naar de almindelige Ting kunne bestaae. I vide hvad det haver kostet, at bringe Evangelisterne til Eening i det Almindelige; og de stemme dog overeens; derom discurrerer *Rudbeckius* med megen Lærdom. Her stemmer og alting over-

(*) I et Brev til Provst Torfe Jons. i Gaulværiebæ af 25 Mart. 1689 forklarer han dette end ydermeere saaledes: "Jeg haver seet Feiltagelsen om "Brians Slagets Tiid som vore sædvanlig henføre til 1005, da det der- "imod stoed 9 Kal. Maii eller 23 Apr. 1014 paa Langfredag, som i de "næste 20 Aar aldrig falder ind paa den Dag uden i det Aar; da er Mials "Indebrændelse skeet 1011, efter min Meening 21 Aug. om en Mandagaften, "fordi 8 Uger af Sommuren vare tilbage den Tiid Flose reed hiemmenfra "til dette Foretagende."

overeens baade om Atle Jarl og andet. Jeg seer af Harald den Haardraades Bedrifter i Sicilien, at det haver været under *Georgio Maniace*, som siden vilde blive Keiser, men blev slagen. Han berettes at have forrettet store Ting i Sicilien; om I vilde efterfee hans Bedrifter, saa kunde man conferere om disse Steder, som maatte være indtagne. *Georgius Cedrenus* og *Johannes Curopalates*, som levede paa den Tiid, maae have skrevet derom; *Zonoras* levede siden, og *Michael Psellus* maae og ikke have glemt det; det er ellers Under: hvis Harald skulde have udrettet saa meget, at det ikke skulde berøres der. Den *Michael Catalactus*, som vore nævne, er *Michael Paphlago*; men *Michael Calephatus* blev blindet Aar 1041, da han havde for at afsætte Dronning *Zoe*, og det ved et Opløb af Folket; hvo veed om ikke Harald, dersom han haver været Αλόγαϑ*ę* Strariotarum, eller equitum Præfectus, eller og det, jeg formeener at være høiere, ἀκόλουϑος *Barangorum*, Væringernes Anfører, haver anstiftet Oprøret, Dronningen til Tieneste, og blindet ham, men siden været der under *Constantino Monomacho*, og endelig faldet i Unaade og stiaalet sig bort. — I Orkenøernes Historie anmærker jeg, at Coursen til Capo de Ortegal. om det er *Thranes*, kan ikke bestaae saaledes som den staaer der, og hvad bliver der af *Nerbona*? Fortegnelse over Bifkopperne i alle Kongers Tiid behøver jeg; thi den Norske Krønike er saa slet, at den nævner ingen siden Olaf den Helliges Tiid. — Slægt-Registere over den norske Adel behøver jeg ligeledes. — Det undrer mig meget, om ingen af vore Konger skulde stemme overeens med *Ogygia*. Lader mig vide, i hvilke engelske Historier I haver læst om Kong Brian, og I haver skrevet mig tilforn om *Comositum* og flere; vel veed jeg, at der (i Irland) haver været Polyarchia, men at alle disse have været blotte Søerøver-Konger, troer jeg ikke; Kiarval Konge i Irland var det ikke; thi han satte Eyvind Austmann til Landværn; altsaa havde han Land. Jeg vilde gierne vide, hos hvilken engelsk Skribent

bent I haver seet, i hvilket Aar *Thorgeßus* var i Irland. — Jeg undrer paa at Biskoppen Mag. Thord (Thorlacius), vir Mathematicus, skriver i annotatis ad Cap. VI. *Landnamæ*, at der, i Undersøgningen om vort Fadernelands første Bebyggelse, ikke ligger Magt paa eet eller 3 Aars Forskiel; det vilde vel *Genethliaci* ikke høre; og hvor mange have ikke med den største Fliid undersøgt Natalem Romæ; det samme synes enhvers Fædernelànd at fortiene. Derfor berømmer jeg Eders Fliid, at I ikke løs-lig vil skrive om, naar Island er blevet bebygt; jeg haver skrevet derom i Tilgivten til Harald Haarfagers Historie, hvor jeg navngiver Colonierne for de adskillige Deele af Island, og fra hvilke Pladser i Norge enhver af dem var kommen, saavidt jeg kan see; thi det hører til det Aarhundrede, og er en Pligt baade for Islændere og Nordmænd at vide, ligesom det og forbinder Efterkommernes indbyrdes Hengivenhed til hverandre. Men Aaret naar Island er blevet bebygt, haver jeg ikke kundet beviise; thi jeg havde enda ikke seet Are frodes *Schedas*, der give den heele Oplysning derom, og viise hvilke Grunde baade han haver havt, og andre, der have tænkt anderledes, som denne Tilgivt udviiser. Jeg forbigaaer de Urimeligheder, som først ere ommældte, og vil alleene tale om Are, Snorre, Landnáma-Saga og Olaf Tryggvesøns-Saga, som ere noget bædre Skribentere: Aré haver skrevet, at Ingolf søgte Island 870, det samme Aar, som Kong Edmund blev dræbt; da sætter han Harald at have været 16 Vintere gammel. Denne er den eene *Synchronismus*, som er Grunden til Islands Bebyggelses-Aar; da vil Harald være fød 854. Nu skulde han, efter Ares Meening, have levet i 80 Aar, vil han da være død 934; og ligesom han skulde været 16 Vintere gammel i Aaret 870; saa vil og det samme Aar blive hans 6te Regierings-Aar; og om hans 10 Aar, som han skulde have anvendt paa at undertvinge Norge, skulle regnes fra hans første Regierings-Aar, vil Slaget i Hafursfiorden falde paa Aaret

874;

874; men skulde 2 Aar sættes foran, indtil Løvtet blev giort, og han var 12 Vintere gammel, saa vil Slaget have staaet 876, og Island været begyndt at bebygges 878. Nu har en anden kyndig Mand, enten det er Snorre (som dog synes at følge dette) eller en anden, fundet Edmunds sande Martyr-Aar at være 869; lad det passere, som Are skriver, at Harald haver da været 16 Vintere gammel, og det til at udlede Sandheden; thi Island er det samme Aar blevet opsøgt af Ingolf; da vil Harald være fød 853. Nu tilstaaer han Are, at Harald haver levet 80 Aar; vil da Harald være død, efter Ares Regning, 933. Dette tilstaaer han Are ligeledes. Men fordi han haver vidst, at Harald er bleven 83 Aar gammel, samt det, at Are var i Uvished, om Harald døde eet eller to Aar efterat Hrafn blev Laugmand, kunde han ikke sætte hans Døds-Aar længer ned; thi Are kunde ikke tage feil derj over 3 Aar; derfor maae de 3 Aar føies til Begyndelsen af hans Levetid, og altsaa hans Fødsels-Aar sættes saa meget høiere op i Tiden; bliver saa Harald fød 850. Nu haver han vidst, (og mig synes det at have været en erkiendt Sandhed), at Harald var 10 Aar gammel, da han tog imod Riget, anvendte 2 Aar paa at bringe Naboe-Kongerne til Roelighed, 12 Aar, den Tid han giorde Løvtet, og brugte 10 Aar til at undertvinge Norge. To Aar derefter blev Island bebygget. Dette haver Snorre og Forfatteren af Langfedga-tal fulgt, og dette følger jeg, med mindre I eller nogen anden viiser mig noget bædre; da giver jeg mig villig tabt for stærkere Grunde. Den der har skrevet Landnáma saavelsom Forfatteren af Olaf Tryggvesøns-Saga have gaaet efter Ares Beretninger: 1) At Harald var 16 Aar gammel da Ingolf giorde sit Tog for at søge Island. 2) At Harald døde (thi det kom ham bedst til pas) een Vinter efterat Hrafn var bleven Laugmand; det er, han døde 931; vil da Harald være fød 851, og kommen til Regieringen 861. Nu gaaer han gandske forbi *Synchronismum* af Islands Op-

Opsøgelse og Edmunds Drab (som dog er Grundvolden), thi det kan hverken stemme med Aaret 870 eller 869, men lader Haralds 6te Regierings=Aar falde paa Aaret 867, og sætter at Ingolf haver giort sit Tog for at bebygge Island det 7de Aar derefter, samt at dette er skeet 2 Aar efter Slaget i Hafursfiord. Da vil Haralds første og andet Aar være gaaet hen, medens han førde Krig med hans Naboer, og i Begyndelsen af det 3die Aar, (som *Compendium* med megen Grund og Understøttelse af andre siger) haver han giort Løvtet, og da strax draget over Dofrefield. Dette stemmer alt sammen, og er gandske artig ordnet, men Grunden er ikke saa fast som i det forrige. Nu kan jeg ikke giøre meere herved; jeg haver i nogle Dage brudt mit Hoved med dette, og ikke foretaget mig andet, thi det er ikke at løbe til; men det var vel, at I gav mig Anledning til at tænke derpaa, ellers havde jeg ladet det bie indtil jeg begynder, om Gud vil, at revidere hvad jeg haver skrevet; thi dette maae jeg have som Tiids=Punkten for den norske Enevolds=Regiering, som man maae endelig vide.

I paaberaaber i Eders Brev, Ares Skrift om de norske Konger. Jeg beder Eder, at lade mig vide, om det er til. Jeg vil i øvrigt føie hertil, den Grund, som den Skribent af Harald Haarfagers Levnet i Flatøebogen, maae have havt, som haver ordnet Aarene bagfra, hvilket giør hans Fødsels=Aar 853, og Regierings Begyndelse 863; han haver antaget den Hellige Edmunds sande Martyrdoms=Aar 869 som *Synchronismus* til Ingolfs første Reise, og sætter, efter Are, at det Aar haver været Haralds 16de Alders Aar, men det 6te af hans Regiering; lader saa Harald have levet, efter Ares Beretning 80 Aar; er saa Harald død 933. Videre sætter han de 3 Aar, som Harald haver været ældre, ligesom hisset, bag ved hans Alder, saa at han døer 963 (maae være en Skriverfeil for 936); men da falder for ham Slaget i Hafursfiord

fiord i det mindste paa 873 (*), og Islands Opfindelse (retter Bebyggelse) 2 Aar seenere. Disse 3 Aar tager han fra Harald Graafelds Regierings Aar, og lader dem blive 12. Hvilke Grunde de andre, Sæmund og flere, have havt (som sætte Haralds Alder saa meget høit op) kunde, skiønt det er et Slags Forfængelighed, dog være en Fornøielse at vide, thi de have vist bygget paa noget; men det Arbeide maae jeg overlade Eder. Det synes ellers ligesaa let, af det foranførte at forsvare det, at Island er bebygt 877 som 874, thi her stemmer overeens Edmunds *Synchronismus*, Ingolfs Tog, og Harald Haarfagers Alder, nemlig baade hans 16 Aar, og hans 80 Leve-Aar, ja og de 3 Aar, som nogle sætte foran, andre bag ved hans Levnet — heri sættes 2 Aar for Løvtet, 10 til Krigen, og 2 siden. Nu falder mig ind at ansætte Olaf Tryggvesons Alder efter Sæmund den frodes Regning saaledes, at han skulde være fød 963, især da Munken Oddur opregner alle hans Aar, hvor han haver været, og giør ham 32 Aar gammel, den Tiid han blev Konge; thi alt dette rimer sig bæder med hans Bedrifter, end at et Barn skulde kunne have udrettet dette; og kan det vel være, at Tryggve er bleven dræbt i det 2det Aar af Harald Graafelds Regiering. Det var og ikke urimeligt, at Haagen Adelsteensfostre havde ikke regieret saa længe; men enten maae hans Regierings-Aar afkortes, eller dette maae være skeet i Graafelds første Aaringer. Jeg kan neppe forestille mig, at I eller nogen anden vil kunne disputere min Grund, at Are siger at Ingolf er først dragen til Island i det Aar, da Kong Edmund blev dræbt, og det af det Ord: Island blev bebygget, ligesom det ikke skulde forstaaes om at han opsøgte det; thi om I vil forstaae det om den Tiid, da han reiste for at bebygge det, da er han reist for at bebygge det, førend Slaget i Hafursfiorden; men det kan ikke tilstaaes. Derfor veed jeg ikke andet rettere end dette, og rimeligst er det, at de, som i Steden for

Kong

(*) Brevebogen haver 813, som er en Skriverfeil.

Kong Edmunds Martyr-Aar 870, have holdt sig til 869, have bygget paa denne Grund.

Disse hans Undersøgninger om den norske Tiids-Regning, haver han fortsat i en Skrivelse til Arnas Magnæus af 3. Octobr. 1690, hvori han først haver ønsket Underretning om den Original, efter hvilken Jens Mortensen Slangerups Krønike maatte være oversat, saavidt den i nogle Ting afviger saa meget fra de andre, saasom om Harald Haarfagers Begravelse, hvilken den sætter i den store Høi norden for Kirken paa Augvaldsnæs, som endnu kaldes Kongshøien.

Jeg derimod meener (skriver Torfæus), at Guttorm, Erik Blodøxes Søn, eller nogen anden Konge maae ligge der (nl. i Kongshøien). Den (Slangerups Krønike) henfører Olaf den Helliges Død til 1028, Olaf Kyrres til 1089; hvor vilde jeg ikke, at det kunde forsvares, i Hensigt til min Giætning, at Magnus Barfod er kommen til Regieringen 1088; men den (Krøniken) forsvarer det ikke; thi den sætter at Olaf Kyrre haver regieret 26 Aar; men hvis de 1089 Aar staae i nogen Original, da giver det Anledning til at tvivle om hans Regierings-Aar. Den henfører videre, ligesom Peder Claussen Undalin, Svends Død til 1195, hvilket jeg endnu ei haver kundet eftersee. Men nogen, og ikke liden Sandhed er deri, at vore Aarbøger og *Buchananus*, af hvilke ingen haver seet den anden, stemme overeens paa eet Aar nær, om Thorfins, Harald Jarls Maddadsøns Søns, Blindelse, men det kan ikke foreenes med vore Historier — Det kan vel hænde, at det jeg agter at indføre om Harald Haarfagers Fødsel, og om det norske Enevolds-Riges Tids-Punkt eller Begyndelses-Aar, bliver ikke vel optaget,

get, thi det strider imod den vedtagne Meening og alle Tiids-Regneres Beregninger, og deriblandt den fornemste Snorre Sturleson, som jeg anseer for at have været den meest neieseende og ærer; men det som bevæger mig hertil, er ingenlunde nogen Lyst til at have en Meening for mig selv. Jeg haver hidtil holdt mig til den vedtagne; det skal jeg og fremdeles, hvis I eller nogen anden, ikke kan give mig stærkere Grunde; og det beder jeg Eder at eftersee med Fliid, og lade Eders Principal (Thomas Bartholin den yngere) see det; hvis ham da synes, at det kan bestaae, da bliver jeg derved, om Eder synes det samme; lader jeg da Harald være fød Aar 853, og blive 80 Aar gammel, som Are haver sagt. Mig synes underligt, at rette ham deri, og forvilde derved den hele Historie; men her stemmer alt overeens. Atle Jarl er bleven dræbt strax efterat Ingolf drog første Gang til Island, det er Aar 869, i Haralds 6te Regierings Aar, men ikke, som I skriver, i det 5te; thi I lader baade Krigen i Trundhiem, og den med Naboe-Kongerne, være i eet Aar; men siden han kom til Trundhiem regner I 3 Aar, indtil han drog til Vigen, thi Bedrifterne ere ikke anderledes adskilte; dog staaer der med fulde Ord i begge Exemplarer, at han haver været 4 Aar i Trundhiem inden han kom til Vigen. Jeg haver skrevet i Haralds Levnet, at det første Aars Bedrifter i Trundhiem ville blive 2 Aars, og regnet derefter. Men baade Flatøebogen og Egils-Saga sige, at han, da han forlod Fiordene, drog til Sogn, og derfra til Trundhiem, og var der om Vinteren. Der have vi den 4de Vinter, og da ere Thorolf Qveldulfsson og Bard den Halevske komne til ham, og haver det været 868; men da kunne ikke 2 Aar giøres af det første, han var i Trundhiem. Herefter agter jeg nu at ordne Historien; og hvis denne min Remonstration om Atle Jarls og Haagen Griotgardsøns Død staaer fast, da vil det blive en anden Haagen Jarl Griotgardsson, som Thorsteen Ogæfa og de andre flygtede for til Island; men er det den sam-

me, saa bliver det dog ikke til nogen Hinder i Ingolfs Tilds-Punkt, skiønt de begge have levet længe efter Slaget i Hafursfiord, og Harald da givet Haagen Sogn til Forlening, og ladet ham selv kræve Forleningen af Atle Jarl; thi det maae ikke regnes, om end noget hysteron proteron indløber i Historien. Jeg skulde altsaa heller være af den Meening; men eet af Deelene maae være; thi det er uryggeligt, at Ingolf er den første Bebygger af Island. — I haver taget feil paa somme Steder i Eders Skrivelse; thi i Sæmund den frodes Kongetal tillægger I Erik Blodøxe kun 2 Aar; det derimod siger 5, endskiønt jeg veed, at han aldrig haver giort den Regning. Men Fornøielse var det at vide, hvad de gode Folk have havt for sig, i at flotte Harald Haarfagers Tilds-Punkt 10 Aar høier op, thi jeg kan ikke udfinde det.

End videre farer han fort i Skrivelse til Arnas Magnussen af 13de October. 1690.

De Grunde for Tilds-Punkten af Harald Haarfagers Fødsel og Enevolds-Magt, samt Islands Bebyggelse, som jeg agter at indføre i min Historie, beder jeg at I endnu overveier vel, og viiser Eders Principal; thi han er Antiquarius Regius; men jeg vil ikke være eene om at gaae fra alle Skribenter, men have hans Censur med. De Grunde som de Gamle have holdt dem til, ere 2de, men stridige indbyrdes; Are haver fulgt begge, formedelst Begyndelsen af Hrafns Lavmands-Embede, Aar 930, og *Synchronismum* af Islands første Opfindelse ved Ingolf, med den Hellige Edmunds Drab. Alle de seeneres Beregninger, jeg taler ikke om *Theodoricus Monachus*, Sæmund frode (skiønt jeg holder for at det er kun blevet ham tillagt), *Compendium*, Odd Munk, ere byggte paa eet af disse; men nogle holde med Are, og lade Harald have regie-

regieret 70 Aar, og levet 80, hvilket synes det sandeste; andre lægge 3 Aar til, men skyde dem ikke ind paa et beqvemt Sted. Alle sætte dem for hans Fødsel, undtagen hans Levnets-Beskriver i Flatøebogen. Han sætter dem efter hans Død. Skulde det om Thorleif Jarlaskald være opdigtet, da ere ogsaa Viiserne opdigtede, og om saa skulde være, saa have vi ingen vis Historie; jeg bliver endog bange for, at Sighvats Wise da ogsaa er opdigtet, som siger, at Kong Olaf den Hellige haver regieret 15 Aar; thi Aar 1016 levede Erik Jarl endnu i England; I Aaret 1015 var han i Norge efter Niäls-Saga, da Flose kom tilbage fra Rom, ligeledes 1014, da jeg meener, at Gunnlaug Ormstunga og Hrafn have holdt deres Tvekamp. *Adamus Bremensis* siger, at han regierede i 12 Aar; hvis han haver regnet det til hans Dødsdag, da er han kommen til Regieringen i Aaret 1018; men hvis han haver regnet til hans Landsflygtighed, da kom han til Regieringen 1016. Jeg er paa Veien til at holde mig til dette, og sætte vore egne slette Tiids-Regnere til Side. Otto den Anden skal have indført Christendommen i Danmark 974, og Haagen Jarl da ogsaa været tilstede. Er dette sandt, da kan det ikke bestaae, at denne er falden fra Harald Gormsøn, haver nedbrudt Kirkerne, og paabudet Hedenskabet offentlig, og det i Harald Graafelds Tiid; det kuldkaster *Vitichindus Monachus*, som levede i Otto den Andens Tiid, og paa een Tiid med *Poppo*, som var Biskoppens Klerk, da han giorde Miraklet; og kom det ikke af Keiserens Christnebud, men af Overtalelse, at de Danske ginge over til den Meening, at den christelige Troe skulde antages; og da giorde han Miraklet i Haralds Nærværelse; Aaret nævner han ikke; men heraf følger dog, at Harald maae være bleven christen førend Otto den Tredies Tiid. *Vitichindus* kan ikke igiendrives af vore Skribentere. — Jeg haver ellers skrevet meget herom, men denne Knude fandt jeg siden, og derved falde vore Beretninger overende. — Olaf Tryggvesøn befries

 fra

fra det Arbeide ved Dannevirke, og fra at give Lectioner om Afhold fra at æde Heste-Kiød, medens han selv endnu var en Hedning.

I et Brev af 21 Octobr. 1690 til Arnas Magnæus, vedbliver han endnu de samme Materier.

Hvorefter tænker I at Are, saa lang Tiid efter, og siden Snorre, have regnet enhver af Haralds og de følgendes aarlige Bedrivter; af Viiser kunde han ikke have det, og ilde nok af Beretninger, undtagne de mærkeligste *Synchronismer*, saasom Islands Opfindelse af Ingolf, og Edmunds Drab, som ikke kunde slaae feil; men Angivelsen af hvad der er skeet hvert Aar, tviler jeg om at have nogen anden Grund, end deres egne Gisninger, og saaledes formoder jeg, at det forholder sig med Haagen Griotgardssøns Drab, og med den Beregning der er i Kong Olaf den Helliges Levnets-Beskrivelse; saa at dersom jeg torde, saa modsagde jeg gierne den Viise, der tilegnes Sighvat Skald, angaaende hvor længe Olaf regierede.

1) Jeg ønskede ellers gierne at faae de Grunde at see, som Bartholin haver, til at beviise, at Otto den Første haver omvendt Danmark 948. Jeg haver læst en heel Deel derom, og indført det i mit Skrift; men jeg seer ikke andet, end at han jo i det Aar haver stiftet Bispedømmerne i Jylland, som tilforn var blevet omvendt af hans Fader Henrich Fuglefænger 928. Men hvo vil tilregne ham det, skiønt en fremmed Skribent tillægger ham, at han baade har indført Christendommen over heele Danmark og Jylland, da de tør foregive, at Island blev omvendt i Erkebiskop Alberts Tiid, den Tiid Isleif blev Biskop, samt at Grev Magnus af Orkenøerne haver først indført Christendommen sammesteds.

2) om

2) Om hiint er derimod en meget større Stridighed: hvo af de andre Ottoner, den Anden eller den Tredie, der haver omvendt baade de danske Øer, og Danmark paa hiin Side Sundet; og det ligger til Grund i de 10 Aar eller flere, som *Theodoricus Monachus*, Sæmund, *Compendium*, og Munken Oddur, flytte Harald Haarfagers Alder høier op, at de tillægge det Otto den Anden, men holde dog endelig for, at Haagen Adelsteensfostre haver regieret 26 Aar; lade da Sæmund og *Theodoricus* Harald Graafeld blive dræbt 962 eller 963, eller, om alting paaagtes nøye, begge eens; dog bliver der, iberegnet det Aar, i hvilket han skulde døe, 13 Aar til 974, da Keiser Otto skulde have ført Krig med Harald Gormson. Alt dette kan hielpes og bringes til Overeensstemmelse med *Witichindum* og *Dithmarum*, som ikke er godt at modsige, og bliver da Olaf Tryggveson fød længe tilforn, hvilket alt er rimeligt. Det som Landnáma-Saga siger om de 80 Aar, som forløb fra den dyre Tiid, der var i det Aar, som Harald Graafeld døde, og den, der var det Aar, som Jsleif blev indviet til Biskop, kan aldrig bringes til at stemme; mig synes altsaa bædre at antage, at de have taget feil af Aarene, formedelst en urigtig Beregning over Graafelds Død. Vilde J nu sammenligne Jomsvíkinga-Saga hermed, og jævne de Modsigelser eller Stridigheder i Beretningerne, giører J vel. Herved haver jeg nu forklaret Grundene til alle disse Skribenters Tiids-Regning saaledes som jeg bedst veed. *Compendium* beregner hverken Harald Graafelds, eller Haagen Jarls Regierings-Aar; men af den Beregning, som det giør, kan det sees, og ligesaa af Odd Munks Regning.

3) Jeg haver forløbet mig i *Theodorici Monachi* Tiids-Bestemmelse; thi jeg glemte de 2 Aar, hvilke han tillægger Jarlerne Svend og Haagen, saa at han rigtig stemmer overeens med sig selv, at Harald Haarfager er kommen til Regieringen Aar 852, og saasom hans Alder ikke

heller naaer til Adelsteens Regierings-Tiid, derfor vil det jeg haver skrevet efter disse Ord: *coepit autem* ADALSTEINUS *imperare* 925, tages bort; thi de Urimeligheder, som opregnes der, grundes derpaa, at Haagen er bleven sendt til Adelsteen, da han var 4 Aar gammel, (thi yngere kunde han ikke sendes) og kom til ham 925; da er han fød 921. Hvis han nu blev hos ham indtil han var 15 Aar efter Historien, da maae han have været 11 Aar i England, og Harald, efter *Theodorici Monachi* Ansætning, som fra Aar 852, levede 73 Aar, maae være død 925. Han haver altsaa sendt Haagen 4re Aar gammel til England, Aaret før han døde. Men nu kom Haagen igien til Norge Aaret efterat Harald var død. Hvis dette var 926, da bliver Haagen 6 Aar den Tiid han sendes tilbage, efterat han havde været 11 Aar i England; jeg haver sat urigtig *octennem* (8 Aar gammel); men er Harald død 933, da bliver Haagen 14 Aar den Tiid han kommer tilbage; dette haver været min Meening, skiønt det er urigtig sat i Stiil.

4) Nu kommer jeg endelig til at viise, hvorledes de gamle Skribenter slænge adskillige Beregninger sammen. *Theodoricus Monachus* sætter, at Island er blevet fundet i Haralds 9de Aar; heri iagttager han de 3 Aar, som Harald skulde have levet længer end Are vil, og som sædvanlig sættes foran ved hans Fødsel; men i Beregningen over hans Alders Aar antager han dem ikke. Det 9de Aar vil, efter hans Regning, falde paa Aaret 861, og jeg erindrer ei rettere, end at jeg jo har seet eetsteds, at Island skulde da først være fundet. Saa meget slutter jeg da, om disse Herrer: at deres Tiids-Regning er ikke at agte, hvor andet kan bevises af andre troeværdige Skribenter. Jeg agter og ikke de Danske og Svenske Skribenter, da disse ikke ere nær saa vel underrettede, som de iblandt de Tydske og Engelske, der ere gamle. Derfor ønsker jeg at vi to maatte blive eenige, og haver

jeg

jeg endelig foresat mig at afkorte enten Haagen Adelsteensfostres eller Graafelds, eller begges Regierings Aar, paa det de kunne naae Ottonis 2di Aar 974. Jeg finder vel af *Adamo Bremensi*, at Otto den Tredie haver ogsaa fort Krig i Danmark, dog ikke, som han siger, mod Erik den Seierrige; men efter *Witichindo* kan det ikke bestaae, at han haver omvendt dette Rige til den christelige Troe.

Det samme haver han endnu eengang fortsat i hans Brev af 23de Oct. samme Aar.

I mine forrige Breve haver jeg forklaret Grundene til alle de gamle Skribenters Beregninger over Harald Haarfagers Fødsel: at nemlig de, der sætte samme høiest til 838, 40, 41 og 42 have havt den Grund, at Otto den Anden indførde den christelige Troe i Danmark; og at det skedde i det 13de Aar efter Graafelds Død vil baade *Compendium* og Munken Oddur, thi de sige det med fulde Ord. Men ingen af dem haver opregnet alle Kongernes Regierings-Aar, det kan alleene sees af Beregningen. *Theodoricus* naaer ikke længer, end til Aaret 972; thi han siger, at Haagen Jarl er affalden fra Kongen af Danmark 10 Aar efter Graafelds Død, men viiser derhos, at han er bleven dræbt 962; det 10de Aar derefter er 972; men da var Otto den Anden ikke endda kommen til Regieringen; dog sætter han at Otto Ruffus Pii Søn haver giort det, men Otto den Anden kalder Flatøebogen Otto den røde. Hans Beregning er saaledes; Harald Haarfager kom til Regieringen 852, regierede 70 Aar, døde 922. Erik regierede 3 Aar, døde 925. Haagen den gode 25, døde 950. Harald Graafeld 12, døde 962. Haagen Jarl, førend han affaldt fra Harald Gormsøn, 10, men han faldt fra 972, regierede derefter 20, døde 992. Olaf

Tryggveson 5, død 997. Erik og Svend 15, indtil Aaret 1012. Svend og Haagen 2, uddrevne 1014. Olaf den Hellige 15, slagen 1029. Sæmunds Regning, efter Jon Lopţsons Encomiast: Harald Haarfager tiltraadde Regieringen 850, regierede 73 Aar, døde 923. Erik 5, flygtede 928. Haagen 26, dræbt 954. Harald Graafeld 9, dræbt 963 NB. kan og blive 62, om vi regne paa Parter af de Aar, da de kom til Regieringen. Haagen Jarl eene 33, dræbt 996, kan og være 95. Olaf Tryggveson 5, berøvet Riget 1001. Erik Jarl 12, forlod Riget 1013. Svend og Haagen 2, overvundne 1015. Olaf den Hellige 15, slagen 1030. Dette kommer overeens med Broddhelges og Thord Gellis Alder, som døde, denne 965, hiin 975, hvilke berettes at have levet den Tiid Harald Graafeld forehavde at giøre Krigstog til Island, men deri toge de feil, at det haver været i den Tiid, da Haagen faldt fra; thi det vil falde paa den Tiid, da han foer op med Kongen af Danmark efter Graafelds Drab, om ellers Thord Gellis Døds-Aar er vist. Skal nu den færøeiske Tiids-Regning rettes herefter, da bliver Sigmund fød 950, hans Datter Thora 972, er 30 Aar da hendes Fader døer 1002, Aar 1026 føder hun sin Søn Sigmund, som opfostres hos Thrand, og maae hun have faaet ham da hun var 53 Aar gammel, og maae da Thurid Megen-Eckia have været 82 Aar gammel, da de friede til hende, hvilket vel kan være, men det andet ikke. Det kan og være, at Sigmund, som skulde lære Lov og Ret, haver været ældre end der staaer; men at Otto den Tredie haver indført den christelige Troe i Danmark, det tilstaaer hverken *Witichindus* eller *Ditmarus*, som siger, om jeg ret erindrer, at hans Farfader havde raadet til, at sætte Ild paa Dannevirke, men ikke Olaf Tryggveson. *Witichindus* fortæller og *Popponis* Mirakel, men han var død, førend vore skrive at det blev giort. Jeg kan ikke finde i *Adamo Bremensi*, at han haver været Bisskop i Aarhuus, endskiønt Arild Hvitfeld

feld beraaber sig derpaa, og *Lazius de migr. gent.* Lib. 9. p. 517 sætter Arns for Aros, som *Henr. Ernstius* i Genealogia aliqvot Regum Daniæ, erindrer. Jeg haver endnu ikke overlagt og sammenlignet, om der ikke opkomme fleere Modsigelser, om dette skal antages, hvilket jeg beder Eder nøiagtigen at agte paa, og om man ikke kan ansætte Haagen den godes Regiering til 18 Aar, og Graafelds, efter Sæmunds Regning, til 9; saa passer det sig med Otto den Anden; men de andre, Are og de, have syntes at finde en urnggelig Grund til *Synchronismen* i Kong Edmunds Drab, Islands Opdagelse ved Ingolf, og Harald Haarfagers Alder paa samme Tiid, samt hans Død, signet med Hrafns Lavmands-Embede, men indbildte sig tillige at vide, at Haagen havde regieret 25 eller 26 Aar, og Graafeld 15. Derfor have de giettet paa Otto den Tredie, skient Snorre ikke mælder hvilken Otto det er; men han er sig selv imod i Regningen, som gaaer ud paa Otto den Tredie, og sætter dog, at Thord Geller og Broddhelge have levet paa den Tiid. Det heele bliver nu lettere at giøre ved, efterat man haver udfundet, paa hvilke Grunde alle deres Tiids-Regning er bygget. Nu er kun tilbage at overlægge, hvad man uden Fare kan følge; men finder I nogle andre Grunde, saa lad mig vide det — Jeg maae bekiende, at den Forskiel af 13 Aar, som bliver i Sigmund Brestissons og hans Datter Thores Alder, der synes at have været yngere end 30 Aar, den Tiid hendes Fader døde, forvirrer den Historie meget; men skal det være usandt, at Haagen Jarl haver været Harald Gormsons Statholder og Jarl i Norge, og det i 13 Aar efter Graafelds Død, men faldet fra ham, fordi han tvang ham til Christendommen, den Tiid han selv blev christen, da ere vore Monumenter ikkun lidet at ansee i de allervigtigste Ting; thi det kan aldrig bestaae, at Otto den Tredie haver omvendt Harald Gormson til den christelige Troe; dersom det ikke kan bringes til Eening, at Otto den Anden haver udrettet dette 974, og at Harald Graafeld

 er

er bleven dræbt 973 (lader os give ham 9 Aars Regiering efter Sæmund, og Haagen den gode, 26) samt at Harald vel haver antaget den christelige Troe, Haagen Jarl derimod ikke endda, men først siden, efter 13 Aar, eller efter *Theodoricum* 10, da han faldt fra, den Tiid Otto den Tredie paaførde Danmark Krig, og Haagen blev nødt til den christelige Troe; saa giør alle Udveie hvorledes dette ellers kan bringes til Eening. Det er troeligt, at Harald Gormsøn haver villdet sende en Flode til Island, den Tiid Gunnhilds Sønner førde Krig med Haagen den gode, da levede Thord Geller og Broddhelge; det er bedst vi foreene os begge tilligemed Bartholin, og antage alle eet.

I Skrivelse til Arnas Magnussen af 13de Dec. samme Aar bliver han endnu ved, og det saaledes:

Tiids-Regningen over Harald Haarfagers Alder maae I forandre, (at forstaae i Msc. af Hans Norske Historie, som da skulde været given i Trykken) efter det, som jeg haver sendt Eder, hvis Bartholin og I bifalde det. Men det maae være urnggelige Argumenter, der skulle svække det. I det mindste veed jeg ikke rettere, end det jeg haver skrevet derom. Men at rime det andet sammen (som foruden andre Knytlinga-Saga ogsaa holder for) at Otto den Anden haver indført Christendommen i Danmark, 13 Aars Tiid efter Harald Graafelds Fald, og at Haagen Jarl haver da været med at forsvare Dannevirke, og at foreene Færøernes Historie samt Jomsvikinga-Saga dermed, dertil vil noget meere, item hvad Eyrbyggia-Saga siger om Jomsborg og Biørn Breedvikings Tiid, og Jomsvikinga-Saga om at Palnatoke bygde den først, samt *Compendium* og Knytlinga-Saga, at Harald Blaatand lod bygge den, dette kræver jeg ikke saa hastig. Det andet der-

derimod behøver jeg først, nemlig hvad der skal antages om Olaf den Helliges Historie, hans Tiid i England, Regierings-Aar i Norge, og Sighvat Skalds Viise om hans 15 Aars Regiering. Jeg er nu falden fra, og er ikke mere tilbøielig til at troe Vore bæter end de Engelske, eftersom jeg finder disse Feil hos dem, som giøre alle deres Beretninger mistænkte. Walthiof og Maurukare sige de have været Godvin Jarls Sønner, og at Maurukare er falden i Krigen mod Harald Haardraade, Walthiof at have stridet mod Wilhelm Bastard ved Helsinge-Port, sat Ild paa Skoven og dræbt 100 Mand, være narret af Wilhelm til da strax at gaae til Haande, og at være bleven dræbt; derom fremlægges Thorkels Viise, som synes at have tient ham; samt at Wilhelm Bastard haver mistænkt sin Hustrue for Harald Godvinsson, fundet paa den List at begiere hans Datter til Ægte, og slaget sin Hustrue til Døde med sine Sporer, da han drog til England. Jeg finder derimod, at hun 1068 blev kronet i England; Walthiof ikke at have været i Slag mod Harald Sigurdsson; ei at være en Søn af Godvin, men af Sigvard den store Hertug af Northumberland, om hvis Banner Bartholin skriver, hvor han taler om Ragnar Lodbroks Sønners Banner, levede længe efter Hustings Strid, blev forført til at sætte sig imod Wilhelm, da han var i Normandiet, fortrød og bekiendte det for Biskoppen, drog saa strax til Normandiet, aabenbarede det for Wilhelm selv og bad om Naade, men maatte det uagtet miste Livet. Edwin og Maurukare vare Brødre, Sønner af Algar Jarl; deres Søster havde Harald Godvinsson til Ægte; de sloges med Harald Sigurdsson, og bleve overvundne, men ingen af dem døde. Maurukare levede længe efter, forligte sig med Wilhelm Bastard, faldt fra den christelige Troe, og blev siden dræbt. Alt dette svækker vore Skribenters Troeværdighed. Nu synes mig ikke rimeligt, at vore have taget det op af sig selv, at Harald haver holdt til med Hertuginden, og for

at undgaae Eftertale, friet til hans Datter, samt at Wilhelm haver dræbt hende med sine Sporer; dette beder jeg Eder derfor at efterforske om det findes hos nogen; thi da det engang er trykt i den norske Krønike, kan jeg ikke udelukke det. Med Walthiof maae Harald have holdt Slag, thi han staaer skreven at have været af Hundetun, men de Engelske sige, at han haver været af Huntingtonia. Vore er det at holde til gode, endskiønt de have anseet ham og Maurukare for at have været Brødre, og Godvins Sønner, da *Polydorus Virgilius* ikke vil holde *Vilnothum*, og jeg meener *Gyrdur* for hans Sønner; siger at de Engelske have taget feil deri, og erkiender altsaa ikkun Toste og Harald. Ligeledes kunde vore have taget feil deri, at de meenede Maurukare at være falden; thi de vare siden ikke længe i England. Men saa galne kunde de dog ikke være, at de jo maatte vide, at de sloges med Walthiof af Hundetun, og deri troer jeg vore endog bæder end de Engelske selv, særdeles da begge stemme overeens i andet om Krigen, og at fleere druknede i Aaen, end der faldt i Slaget. De Engelske tie derom, at vore vare uden Harniske; men *Marianus Scotus* skriver det. Om det store Blodbad, som Harald Sigurdsson skulde have anrettet i York, skriver baade han og Henrich af Knygthon; men ingen anden af dem jeg haver. Derfor holder jeg det for usandt, thi han fik ikke York ind med Storm, som de Engelske sige; er det skeet, saa maae det være i Skardaborg, hvorom de Engelske intet nævne, men længe efter hans Tiid blev der giort et næsten uovervindeligt Castell, og af Stadens Beliggenhed er godt at see, at Harald virkelig haver indtaget den, som vore sige.

Videre hvad Skalm er? Om Kol, Bisskop i Vigen, var en Islænder? Erik Oddsons, Einer Oddsons og Abbed Carls Aarbøger, som *Loccenius* paaberaaber p. 62 ed. in 4to, hvor han taler om Edmund af Skore? Hvad Brynstack er, som nævnes i det Fragment

af

af Liosvetninga-Saga, som I sendte mig, og hvo den Brand er, som tilbød Kong Harald, at laane ham sin Brynstack (Kap. 30 i Begyndelsen), samt hvo den Jærnskegge var, som der tales om, der skulde have staaet i saa stor Anseelse hos Kong Harald? Brand den ørve maae have været henimod 70 Aar gammel, da han skar Ærmet af Kiortelen og gav Kong Harald; thi han ferde allerede Skib fra Island i Kong Olaf Tryggvesons første Aaringer; havde han da været 18 Aar, da lægger 46 til, da Harald kom til Regieringen. ARNGRIM *Crymog.* Lib. II. Genealog. 13 kalder ham *Branderum*, mon det da er en anden Mand, end den Membranæ have, Brand den ørve? Hvor er den Jarl Henrich af Glocester, som omtales i Hemings-þætti? Hvor Sigurd Jarl af Glocester, der var Anfører for de 350 Skibe som droge ud fra England til *Emanuel Commenum* formedelst Wilhelm Bastards Haardhed, da Kong Svend i Danmark ikke vilde hielpe dem? Hvor er da det Land 6 Dages Seilads i Nordost fra Constantinopel, som han overlod dem til Beboelse, som de kaldede England, og hvor de opnævnede Stæder ligesom disse kaldtes i England? I kan læse *Ordericum Vitalem*, at Aaret 1067 p. m. 504 stemmer ikke. I *Compendium* af den norske Krønike, som jeg kalder Fagurskinna, fattes i Harald Haarfagers Levnet, de middelste Kapitler. Om dette kunde udfyldes af det Exemplar, som er paa Bibliotheket, blev den fuldstændig. Det Kapitel i Olaf Kyrres-Saga som handler om Klædedragten, ønskede jeg forklaret.

I et Brev til Arnas Magnæus, af 28 Martii 1691, er dette endnu ydermeere udført, som følger:

Den Fortrydelse som I haver udladt Eder med for Are frodes Skyld, haver jeg ved min Erklæring i *P. S.* af 3 fidst fordrevet. Mit Argument

ment er saaledes: Enten forstaaes den Islands Bebyggelse som Are henfører til Kong Harald Haarfagers 16de Alders-Aar, om Ingolfs første Reise, samt hans Vinterleie og Anlæg til Bygning (thi han haver vel ikke ført de Vaaningshuse for Vinteren tilbage med sig igien), eller om den sidste, da han med alle flyttede hans heele Huusholding derhen. Forstaaes det om den sidste, som I forklarer det, da maae I ogsaa tilstaae, at Aaret 870, til hvilket Are henfører dette, skal være det andet Aar efter Slaget i Hafursfiord; thi den Characterismus er saa mærkværdig, at de Islandske Skribentere nødvendigen maatte vide, hvor langt det var fra den Tiid, indtil Ingolf flyttede med alle til Island, og maae det være kommet fra ham selv og andre Landnamsmænd (Landets første Indtagere) til Efterkommerne. Vil da Slaget i Hafursfiord have staaet 868, om jeg skal antage at Edmund har lidt sin Martyr-Død 870, som jeg dog ikke giør, omendskiønt I siger, at alle ere eenige deri, uden at agte paa, at jeg tilskrev Eder i Fiorsommer den 4de August, at *Bromton* siger, at nogle henføre det til 866, andre til 870, ligesom *Polydorus Virgilius* til 871, saa at det er en omtvistet Tiids-Punkt. Hvorfor maae jeg da ikke rette den efter *Simone Dunelmensi*, der sætter den samme Dag i Maaneden, som *Bromton*, neml. 12 Cal. Decembr. annum indict. 2. og lægger endog til diem dominicam; en mærkværdig Ting, som forstørrer Gruesomheden af dette Drab, omendskiønt han farer vild i Aaret. Den diem dominicam haver han ikke taget af sig selv. Kunne I finde, at nogen anden haver sat en anden Dag i Ugen, er vel; endskiønt jeg skulde heller troe, om I leeder grant, at I vil finde nogen, som stemmer overeens med ham i Dagen. Saaledes vil da Slaget i Hafursfiord falde paa Aaret 867. Ville I ikke antage dette, da maae I tilstaae, at Are taler om Ingolfs første Reise, og at den er skeet i Kong Haralds 16de Alders- eller 6te Regierings-Aar, og at Edmund da er bleven dræbt. Syv Aar derefter siger Landnáma, at Ingolf er dragen hen

for

før at bebygge Island; det samme siger jeg; thi han var der om Vinteren, og reiste ud 870; men 877 giorde han sit Tog for at bebygge Island; det er 7 Aar efterat han drog derfra. Men ihvorvel disse mine 7 Aar stemme med Landnáma og Flatøebogen, saa vil I dog ikke tilstaae mig de 2 af dem; thi I antager ikke *Compendii* 2 Aar, i hvilke Harald undertvang Oplandene; men I maae dog, enten I vil eller ikke, tilstaae, at Island er bebygt 875, 869 eller 870 efter Are; hvilken vi begge agte meest, med mindre I vil kuldkaste det, at det er blevet bebygt 2 Aar efter Slaget i Hafursfiord, hvilket ikke er mit, men et gammelt Sagn.

Nu skal vi dog betragte Eders Forklaring nærmere. Are siger ikke (siger I), at den 16de Vinter i Haralds Alders-Aar haver været Aar Christi 870, men han siger: at Ingolf er den første Gang dragen til Island, da Harald var 16 Aar gammel, det er efter hans Regning 867 eller 868, samt at han nogle faa Vintere derefter er dragen derhen igien, nemlig Aar 870, da han siger, at Landet er begyndt at bebygges. Hvad bliver heraf? Sætter, at han er dragen derhen 868, og at det er det Aar, da Edmund blev dræbt, da kan han ikke komme derhen igien det samme Aar, da det skulde bebygges. Men om vi lader det blive 870, da drog han hen for at bebygge det Aaret efter. Lader ham være først dragen did 867, da han var der om Vinteren og drog tilbage til Norge 868; to Aar derefter kunne ikke regnes for faa Aar, tre maae de i det mindste være. Nu om de 2 Aar, som jeg siger, efter *Compendio*, ere forløbne fra Haralds Regierings Tiltrædelse indtil hans Løvte. I sætter Snorres Vidnesburd derimod, men paaberaaber ikke Stedet, og siger, at det er vist, at han haver anseet Harald Haarfager for 20 Aar gammel, den Tiid hans Haar blev skaaret, og at han henfører Slaget i Hafursfiord til Aaret 870. Jeg fatter det ikke: men det siger han

han, at hans Haar, den Tiid det blev skaaret, havde været uskaaret i 10 Aar; det nægter ingen. De 10 Aar derimod regner han fra Løvtet, men sætter mange Bedrifter forud, dog uden at fastsætte Tiiden, hvor længe de varede; derfor seer jeg ikke, at noget vist Aar kan sluttes eller uddrages af ham, hverken om Slaget i Hafursfiord, eller om Haralds Alder; men han giver meget meere Anledning til at troe *Compendiis*; thi de Bedrifter han opregner, passe sig ikke ilde til de Tiider, men staae i godt Forhold dermed; Harald kunde og have siddet stille noget førend han friede til Gyde. I sætter, at Snorre siger: at Harald, da han blev Konge, førde Krig med alle Kongerne i Oplandene, friede til Gyde, og foer til Trundhiem, og det alt i eet Aar, nemlig 860. Jeg seer det ikke, veed ikke heller at udleede af ham nogen vis Tiids-Regning. Han siger hvor længe Harald Haarfager, Erik Blodøxe, Haagen Adelsteensfostre og Harald Graafeld have regieret, men ikke i hvilket Aar af den christelige Tiids-Regning de have begyndt eller endt deres Regiering, og sætter intet fast Punkt, fra hvilket man kan regne. Men om Haagen Jarl tier han, hvor længe han haver regieret, og derhos er den Regning forvirret, saa at man ikke engang kan see af ham, i hvilket Aar Island blev omvendt til den christelige Troe. Derfor maae jeg slette Snorre reent ud af den liden Afhandling, som jeg sendte Eder, om denne Sag, saavidt jeg haver sat deri, at han og Långfedga-tal henføre Harald Haarfagers Fødsel til 860. Efter dette synes mig Eders Meening langt mindre rimelig end *Compendiorum*, at Harald, fra om Foraaret Isen gik op, og indtil Midvinter, skulde have udrettet alt dette baade hiemme og i Trundhiem, hvorimod det er rimeligere, at ingen Krig haver været om Vinteren, som sædvanligt er, og skal dette alt snart være giort i et halvt Aar eller saa omtrent. I siger: at Krige, som nu føres med Overlæg, bleve i de Tiider førte med Hidsighed. Tiid skulde der dog altid til at ruste sig; Tiid til

at passe paa Leilighederne; altid have der været Folk til; altid Forstand i saadanne Ting, som Naturen selv giver; Tiid maatte Speidere have, og ligesaa Forrædere, saasom Griotgard Sigurd Jarls Broder, til at passe det rette Øieblik, naar man skulde uforvarendes komme over Folk; Tiid maatte de have, der forbandt sig sammen. Eder synes det elevere sidem, at der tales om den 8de Dag i Julen, og siger, at Julen er ikke bleven holdt uden een Dag, eller den saa kaldte Høku-Nótt; 3 Nætter siger Snorre i Haagen Adelsteens-Levnet. Men efter Kong Olaf den Helliges Saga synes Julen at have staaet een Uge, hvor den taler om, at: "Der (til Upsal) skulde holdes en Hoved-"Offring i Maaneden Goe, for at offre til Fred og Seier for sin Kon-"ge; da skulde og være et almindeligt Ting; der var og Marked, med "et stort Sammenløb af Handlende, og stoed een Uge." Her synes Julen at beskrives, og kunde derfor den 8de Dag fra Juledagen vel bringes i Beregning; saa store Tilberedelser til Jule- og Samlings-Øl, som skeet er i de Dage, vare og ikke blevne giorde for een eller to Nætters Skyld. *Buckananus* Libr. V. siger: at Julen i *Arthus* Tiid, er hos de Rige bleven forlænget til det dobbelte og tredobbelte. Forberedelsen til Kong Olaf den Helliges Levnets-Beskrivelse i Flatøebogen stadfester og understøtter *Compendia*, i det den siger, at Harald, efterat have faaet heele Riget, syd til Gaut-Elven (Snorre siger Raum-Elven), friede til Gyde af Hørdeland, men hun forelagde ham det Vilkaar, at han skulde undertvinge heele Norge (jeg veed, det 2det Kap. i Olaf Tryggvesons-Saga siger, at han havde allerede erobret heele Norge, den Tiid han tog hende, hvilket ikke er rimeligt, thi han vedblev ikke i sin Kierligheds Brynde i 10 Aar). Den samme Forberedelse siger, at Harald var meer end 20 Aar gammel da han blev Enevolds-Konge. Eder synes det og utroligt i *Compendiis*, at Harald skulde have givet Hertug Guttorm saa store Gaver, hvilket dog Egils-Saga samtyk-

 ker,

ker, og navngiver Ringerige, Agder og Vestfold, samt det heele Rige, som hans Fader, Halfdan den sorte, havde eiet. Og hvorfor skulde det være mindre rimeligt, end det store Rige, som Kong Sverrer gav sin Broder Erik, eller Philip Jarl Byrgisson, sin Søster-Søn, om han og nogen Tiid var det? Men omendskiønt noget i *Compendiis* kan være fabelagtigt, samt stridende imod de andre, saa kan dog det, der er rimeligt, ikke derfor misbilliges, eller saadant et heelt Verk forkastes, meer end Snorre Sturlesøns, fordi han sætter Fabelen om Sælland næsten i Begyndelsen af sit Verk.

Saaledes er der da nu fuldkommelig svaret paa Tiids-Punkten af Islands første Bebyggelse. Thi al den Dynge af Beretninger, som I indfører i Eders Skrivelse, agter jeg ikke imod den *Synchronismo*, som Are fører, og i Tillid dertil beder jeg Eder nu at forandre Tiids-Regningen i min Orkenøers Histories 3 Kap. saaledes, at der bliver sat: at Harald Haarfager haver holdt Slaget i Hafursfiord 875 i Stedet for 872, og hvor jeg haver sat Regnvald Møre-Jarl receptum in militiam 863, der sætter I 866, men hvor jeg sætter: at han haver brændt Vemund Kamban inde 865, vilde I sætte 867 aut forte 68, thi man veed ikke paa hvilken Tiid om Vinteren det skedde, og i det 5te Kap. "Certe *Audur* infra annum Christi 840 nasci non potuit, si filius "ejus *Thorstenus* circa annum 877 in perdomanda Scotia occupatus fuis"set, pro 877 repone 880," thi ved den Tiid haver Sigurd Jarl faaet Orkenøerne. Vil I ikke bifalde denne Tiids-Regning, da vil jeg indføre Eders Meening og Grunde i mit Skrift. Det samme kan I giøre imod mig, og da kan Læseren troe det, som ham synes rimeligst. Eet Aars Arbeide var Nordmør og Romsdalen, og for et andet Søndmør og Fiordene. Dette er ikke større Arbeide for 2 Aar, end at undertvinge Ringerige og Hedemarken, Guldbrandsdalen og Hadeland,

Thotn,

Thotn, Romerige og den heele nordere Vingelmark, som alt var opvorsk. Men det som Eder synes rimeligst, at de 3 Aar bør sættes bag ved Haralds Alder, saa at han skulde døe 935, synes mig allermindst rimeligt; thi Are kunde ikke tage saa meget feil i Mellemtiiden imellem Hrafns Lavmands-Embede og Haralds Død.

I spørger mig: hvilke Urimeligheder der flyde af, om I sætter, efter Are, at Harald er fød 852? Svar: det, at man da forfeiler at kunne ansætte et vist Aar, som dog angaaer Ting af yderste Vigtighed, nemlig det Norske Monarchies og Islands Bebyggelses Begyndelse, hvilke vi kunne have visse; men at bygge paa Are frodes Grund, om Forholdet imellem Hrafns Lavmands-Embede imod Haralds Død, og kuldkaste det i samme Materie, seer jeg ikke at kunne bestaae. Han siger at Hrafn blev Lavmand 930, eet eller to Aar derefter døde Harald; skal han nu være død 935, da kuldkastes den Forudsætning. Atter siger han: at Harald blev 80 Aar gammel; trækker dem fra 935, da er han fød 855. Ville I bygge paa hans Grunde i det eene, maae I og i det andet, naar man ikke kan foreene det eene med det andet, saaledes at Sandheden kan blive oplyst. For Ex.: hvoraf veed I, at Are sætter Harald at være fød 852? I svarer: af Hrafns Lavmands-Embede; thi han døde 2 Aar derefter 932. Naar man tæller tilbage, da bliver det saaledes, og ikke anderledes; men I tilstaaer ham ogsaa, at Harald haver ikkun levet 80 Aar. Nu vil I ikke det, men laaner 3 Aar af de andre, og sætter dem bag ved hans Regiering; altsaa kan I ikke sige, at I følger Are i noget af dette. — Om disse Grunde er nu skrevet nok.

Nu skal svares paa det I siger: at I ikke finder i Landnama det jeg skriver, at Harald er død 931, eller hvor længe han haver

regieret, ikke heller nogen Aarbøger uden de, der staae bag i den trykte norske Krønike, som lade Harald være fød 849. Til begge Deele svares i Almindelighed, at jeg haver sluttet det af hypothesibus, og ikke af Bogstaverne eller Ordene. Landndma siger at Island er bebygt 874, 7 Aar efterat Ingolf først reiste for at opsøge det; men det var i Haralds 6te Regierings-Aar; det bliver Aar 867. Altsaa er Harald kommen til Regieringen som Mag. Thord (Thorlacius) rigtig anmærker 861. Her erkiender jeg Ares hypothese, at dette er regnet fra 931, som han skulde døe, og ere ingen 3 Aar lagte her til; thi dette er hans 16de Alders-Aar; og bliver han da fød 851, og bliver saaledes ikke ældre end 80 Aar. Nu stoed i den flatøiske Aarbog, som I dog haver rettet, Haralds Fødsel ansat til Aaret 849. Den trykte Norske Krønike og *Svaningius* have fulgt det; men dertil er ingen anden Grund, end at de have sat foran ved hans Alder de 3 Aar, med hvilke andre forøge den, samt fulgt Ares seenere Regning, at Harald er død 932. Men omendskiønt disse ikke ere værde at besvares, saa dog, siden de ere i alles Hænder, maae jeg dog lægge den Grund for Dagen, paa hvilken jeg meener de staae. Men Snorre lader jeg gaae reent ud; thi af ham selv finder jeg ingen Grunde, med mindre man tager visse Forudsætninger af andre, saasom af Christnebudet i Island, og dog andres Regning over Haagen Jarls Tiid. Nu haver jeg foresat mig, aldrig meere at skrive om dette Æmne; thi jeg bliver fast ved min Meening, med mindre jeg faaer fra Eder andre vigtigere Beviiser end disse adskillige Skribenteres Overeensstemmelse, af hvilke den eene haver udskrevet den anden; det er ikke til andet end at spilde Tiid og Papiir. Eet eeneste vigtigt Beviis er bædre, end mange Sider af deres Vidnesbyrd. De Gamles Grunde kunne ikke være andre, end at de have meent, at Otto den Anden haver omvendt Danmark til den christelige Troe, og regnet derfra, som I seer i Begyndelsen af mit Brev, af 23de Octobr.

Nu

Nu til Færøe. — Hvor kunde jeg vide andet, end at I kastede Aaret 991 i eet med de følgende, da jeg ikkun haver Flatøebogen aleene at gaae efter, som sætter Vinter for Sommer. Jeg takker Eder for den Underretning, og er eenig med Eder deri; og naar I vil at Sigmund skal være fød og Harald Graafeld dræbt, hvad enten I vil ansage Aaret 975 eller 76, lader jeg Eder nu raade; thi jeg bifalder Eder deri, at Olaf Tryggveson haver aldrig været med at indføre den christne Troe i Danmark, ikke heller Otto den Tredie ført den ind, ikke Haagen Jarl stridet imod ham, men mod Otto den Anden; tviler ligeledes paa, om det er for Christnebudets Skyld, at han haver ført Krig mod Danmark. Alting bliver mig lettere, naar jeg i disse og mange andre Ting, gaaer fra vore Skribentere. Den Tiid jeg meest brød mit Hoved med disse Ting, stolede jeg paa dem, som paa et nyt Garn, (som man siger i Ordsproget), thi jeg havde endda ikke undersøgt dem saaledes som nu; nu kiender jeg dem noget bæder, og skal derfor herefter allene troe det, som mig synes troeligt. Jeg skal berette deres Meening hvor den fortiener det, men selv skrive Historien efter det jeg finder sandest, og paaberaabe Skribenterne, sparer Gud mig dertil. Det eene er det værste, at Olaf Tryggvesons Saga, med alle dens Fabler, er udkommen ved Trykken, hvilket aldrig skulde været; thi det er kun at sætte Antiqvitæterne i Miskredit.

Nu tager I Eder for at beviise: at Slaget mod Jomsvikingerne haver staaet 994. Deri er Olaf Tryggvesons Saga i Flatøebogen Eder lige imod, som siger, at Haagen haver om Foraaret efter Slaget mod Jomsvikingerne, (som stod om Vinteren efter Julen), sendt Thorer Klacka vester over Havet, og Harald Grænske samme Aar giort Reisen til Sverrige og bleven brændt inde; Thorer Klacka faaet disse Tidender at vide før han reiste vester, og da han kom der, faaet Olaf snart

snart i Tale (ikke som I meener om eet Aar), i hvilken Insinuation I vilde nok holde med den Skik, som da var i Krigen, at det skedde med Hidsighed, og ikke med Overlæg som nu; men glemmer den Skik, at Insinuation og Opvartning var i den Tiid ikke i Brug, som nu, men alle havde Adgang; og saasnart Olaf var færdig, seilede han fra Irland, og kom til Trundhiem sildig paa Aaret, thi der var allerede Isdrev i Nidelven, hvor Haagen Jarl styrtede sin Hest ud. Dette synes at være skeet i eet Aar. Der staaer og: at Olaf den Hellige var fød den samme Sommer; dette er nu Aaret 995, men han døde 1030, 35 Aar gammel, og dette stadfæster det Sted af Snorre, som I selv paaberaaber. Den samme Sommer, som Slaget mod Jomsvikingerne havde staaet Vinteren forud, blev Harald Grænske brændt, 995. Nu kommer frem Eders Sted af *Wormii* Olafs-Saga: men een Vinter efterat Harald Grænske var falden, toge Trønderne Haagen Jarl af Dage, men Olaf Tryggvesøn blev antagen til Konge. Dette forstaaer jeg: Vinteren efter; thi det er skeet efter første Vinter-Nat; saaledes lyder og Stedet i min Olaf den Helliges Saga paa Pergament, hvor den taler om Sigrid den Storraade: at hun vilde afskrække Smaakonger af andre Lande fra at beile til hende: men den anden Vinter holdt Haagen Jarl Slaget mod Jomsvikingerne paa Hiørungevaag. Skal det forstaaes saaledes, som om Haagen Jarl havde holdt Slaget med Jomsvikingerne 2 Aar førend Harald blev brændt, da strider det imod alle andre, og derfor kan man ikke antage det, og ligesaa lidet det andet: dog skulde jeg meene, at dette er en blot Skriverfeil, og at der bør staae: men Vinteren tilforn holdt Haagen Jarl, &c. Men at I forundrer Eder over, at jeg slutter, at Augmund Ditt er kommen til Norge i Aaret 996, fatter jeg ikke. I selv er eenig med mig, at Olaf Tryggvesøn kom til Regieringen 995. Men det var ikke førend sildig om Høsten, eller Begyndelsen af

Vinteren, da der allerede var Isdrev i Nidelven. Saa til Aars seilede ingen Skibe imellem Island og Norge frem og tilbage; og Gunnar Helmingur sagde, at Hallvardur hedde nu Hallvard Hals af det Saar, som han havde faaet paa Halsen den forrige Vinter; altsaa er dette skeet efter Vinterens Begyndelse; men at ingen Fart er gaaet fra Island om Vinteren efterat Haagen Jarl var dræbt, indtil om Sommeren 996, da han kom fra Island; om Høsten kom Hallfred. Men hvad Aarbøgerne, der ere uddragne af Jomsvikinga-Saga, sige, agter jeg ikkun lidet.

Nu er at svare paa Olaf den Helliges Alder. Eder synes, at han er dragen til Norge 1014, ligesom vore Skribentere sætte, og at han da var kommen igien fra Frankerige med Kong Adalrad, samt at han havde fattet saa meget meere Mod deraf, at Erik Jarl synes da at være død, efterdi *Emmæ Encomiast* sætter ham under dette Aar iblandt Knuds andre Anførere, men ikke, som jeg skriver, 1016. Svar: *Emmæ Encomiast* nævner ham paa to Steder, først efter Slaget ved Scorasten; (men det henføre *Dunelmensis* og *Bromton* til Aaret 1016); og siden, efterat Knud var bleven Konge, og havde ladet Erik slaae Hovedet af Edric Striona. *Dunelmensis* siger, at det er skeet Christi Fødselsdag 1017 i Udgangen af Aaret, eller maaskee i Begyndelsen af det følgende, thi mange regnede Aaret derfra. Men det samme Aar 1017 beretter han hvilken Provinds der blev given Erik Jarl i England. *Bromton* stemmer overeens hermed i Edrics Døds Aar. Hvis nu Olaf den Hellige ikke er dragen til Norge, førend efter Eriks Død, som vore Skribentere ogsaa samtykke, vil det ikke blive førend Aar 1018, og da haver *Adamus Bremensis* regnet hans 12 Regierings-Aar indtil hans Døds-Dag. Men hvor bliver da af Sighvats Viise? Dette beder jeg Eder at eftersee endnu bæder.

Det

Det I skriver om Danmarks Omvendelse til den christelige Troe, er alt udførlig indført i mit Skrift, men vil vel eftersees, hvortil jeg nu ikke faaer Tiid.

Saaledes er nu Eders heele Brev besvaret, saavidt angaaer Skribenternes Sammenligning; men der ere endnu mange Poster i mine Breve, hvorpaa jeg endnu ikke haver faaet Svar. — Det kan aldrig bestaae: at Haagen Jarl haver været Harald Gormsøns Statholder i 13 Aar, om man end sætter, at han haver været med at forsvare Dannevirke, da Otto den Anden indtog det, men det er dog sat hos alle vore Skribentere med saadan Overeensstemmelse. Men de Engelske og Skotske som have sagt, at Olaf den Hellige haver fulgt Svend, vilde jeg gierne vide, og faae de Steder optegnede. Hvad *Wilhelmus Gemeticensis* haver Lib. V. Cap. 8 veed jeg; men det er, at han tienede Knud; men det de Engelske, som jeg haver læst, tale om *Anlaff*, det er Olaf Tryggvesøn, som først haver fulgt Svend, hvilket vel er indført i mit Skrift. Men hvad *Buchananus* skriver Lib. VI i *Melcolumbo* 2, veed jeg ikke om jeg bør henføre til Olaf den Hellige; thi det synes, som den Olaf blev dræbt i den Krig, og at dette skedde først i *Melcolumbi* Regiering, som tog sin Begyndelse i Aaret 1003, men da var Olaf den Hellige ikkun 8 Aar gammel. Det kunde ligesaasnart have været een iblandt Næsse-Kongerne af samme Navn.

Hvad I meener om, hvilken Troe Hrolfs Kraka- og Ragnar Lodbroks-Saga fortiene, og at de skulde være blotte Fabler, kan jeg ikke bifalde, paa det nær, at Tingene deri ere forestilte større, end de virkelig ere. Rolf Krage staaer jo i de Danske Kongers Slægte-Register Långfedga-tal; han paaberaabes og i den Norske Krønike, som tillige beretter, at han har giftet sig med sin egen Datter. Den bekiendte

kiendte Fabel i Edda er dragen af ham, og det efter en bestemt Anledning, derfor er han ingenlunde at udslette af den Danske Kongers Liste; i Saxonis Tiid haver man og overalt havt Kundskab om ham. Ligesaalidet kan jeg finde mig i, at Sigurd Fafnisbane og Brynhild Budledatter ikke skulde have været til. Kong Harald Haardraade vidste jo af ham at sige, og befalede Thiodolf at forestille den Comoedie. Den Historie derimod, som vi have om ham, er ufeilbarlig skreven i de seeneste Tiider, og uddragen af Sæmunds Edda; derfor er ikke at undre, at hverken Viiserne eller Stilen deri ere efter de Gamles Smag. Indholdet derimod kan i Grunden være rigtigt, uden saavidt jeg seer, at den overalt er blandet og forvirret med de Konger, som for Ganger-Rolfs Tiid førde Krig i Frankerige, og altsaa ikke levede forend længe derefter. Det samme er at sige om Rolf Krages Saga. Den er enten oversat af Latin eller Engelsk, efter det som Mester *Gvalter* haver sammenskrevet, og derfor er den ægte gamle Stiil eller Verse Art ikke at vente deri; dog kan jeg derfor ikke forkaste alt saadant.—

I Sigurd Jorsalafars Levnets-Beskrivelse nævnes 6 Skippund Guld. Jeg meener de have saaledes oversat *Talenter*. — *Margret Tfircussare* staaer der ogsaa, hvilket er udeladt i den Danske Oversættelse; Jeg meener det Ord kommer af *Cours*, og betyder *Archipirata*, hvortil *Crantzius* Metrop. Lib. VII. Cap. 17. og *Bromton.* in Rich. Angliæ Rege pag. 1269 giver mig Anledning. Men at den Røver haver havt Kong Wilhelms Datter af Sicilien til Egte, finder jeg ingensteds, beder Eder derfor at efterslaae alt dette hos rerum Sicularum Scriptoribus. Vore Skribentere, deri, ligesom i andet, urigtige, sige: at Kong Rodgeir af Sicilien ikke havde nogen Søn, da alle dog erkiende, at han havde *Wilhelmum Malum*, nogle ogsaa *Rogerium III.* Ducem Apuliæ. *Rogerii I.* Siciliæ, Calabriæ, Apuliæ Regis Levnet haver beskrevet i 4

Bøger

Bøger *Alexander* Celsini Coenobii Monachus & Abbas som levede paa samme Tiid, findes i Tomo III. Scriptorum, qvi Hispaniam illustrarunt.

Det øvrige af dette Brev angaaer andre Ting.

En Deel af foranførte Stykker af den gamle Norske Tiids-Regning, udfører Torfæus end videre i adskillige adspredte Breve til Arnas Magnæus og andre, og da især:

I. Om Harald Graafelds Alder.

a) I et Brev af 10de Junii 1699 til Arnas Magnæus.

Det er at undre, om der ikke i nogen af de gamle Engelske skulde findes noget om Harald Graafeld (Erik Blodøxe troer jeg ikke er den *Ircus*, som de føre til Aar 948) og intet om Haagen Adelsteen. Men i Egil Skallagrimssøns Saga finder I noget om Harald Graafelds Alder; thi han var fød da Harald Haarfager satte Erik til at regiere.

---

b) I et Brev af 21de Junii samme Aar, hvorved han sendte ham noget om Harald Graafelds Tiids-Alder.

Om *Monfrere* bifalder det, kan det sættes i Tillæggene (til den Norske Historie); men jeg kan ikke rettere forstaae, end at han er bleven dræbt 962 eller saa omtrent, hvorefter Kong Haagen Adelsteensfostres hele Tiid da maae forlænges.

---

c) I et Bref af 15de Decembr. samme Aar, skriver han end videre.

Tiids-Regningen, som jeg haver skrevet om, beder jeg maae haves i Agt (i den Norske Historie). Harald Graafeld antager jeg ufeilbarlig at

at være dræbt 962, thi derved bringes næsten alt til Eening, undtaget allene, at Færøernes Historie forvirres derved; thi da bliver Thurid Megen-Eckia over 80 Aar gammel den Tiid Sigurd Thorlaksson vilde frie til hende; men det kan dog til Nød lade sig høre, thi der siges, at endog gamle Kierlinger gifte sig paa Færøe.

II. Om Haagen Adelsteensfostres Alder.

a) I et Brev af 15de Januarii 1700 til Arnas Magnæus, beder Torfæus ham at efterse, om der findes noget Tiids-Mærke til Haagen Adelsteensfostres Alder, og om der ikke er indløben nogen Feil i hans Aarstal.

Vil Han (siger Torfæus) regne Aarene i Niáls-Saga fra den Tiid Gunner af Hlidarende kom til Norge (da der just skedde Omverling i Regieringen, i det Harald Graafeld var død), og saa fremdeles hvert Aar fra 962 eller 976, da skal Han finde, at Thrain er bleven dræbt enten 988 eller 1002; Hoskuld Hvitanesgode var da ikkun et Barn; men han var dog allerede bleven Gode eller Herredshøvding forend den christelige Religion blev antagen i Island. Saaledes vil alting udfalde i de fleste Poster, hvis vi lade Haagen Adelsteensfostre regiere saa længe.

---

b) I et andet Brev til A. Magnæus af 24de Apr. samme Aar.

Næst at anmode om Stedet hos *Malmesburiensis*, og Aaret med, da Kong Harald af Norge sendte et Skib til Adelsteen, lægger han til: Dersom det Tiidsmærke (*Synchronismus*) ikke var, skulde jeg holde det heel mistænkt, at Harald Haarfager havde levet saa længe, men meget hel-

ler troe, at Haagen var før kommen til Regieringen. Thi vore Skribentere sige: at Frode og Thorgils vare de første der byggede Dublin; men 815 eller 18 kom Thorgesius først derhen; og er det ikke urimeligt, at han haver været Haralds Søn. Jeg seer at Haagen haver regieret længe, dog ikke over 18 Aar; men da blive 9 Aar tilbage for Graafeld.

Af Skibets Sendelse slutter han ellers i et Brev til Arne af 21 Junii 1699, at Harald haver endnu levet i Adelsteens Tiid efter Aaret 924.

---

c) I andre sine Breve udlader han sig videre herom.

Underlig kommer mig Thorgesius for, som kom til Irland 835. Olaf derimod, som uden Tvil er *Anlaf*, kommer overeens med vore Skribentere. Er det saa, at Frode og Thorgils vare iblandt de Mænd, der indtoge Dublin, saa er Harald Haarfagers Tiid sat for høit op. Siden er han kommen Sagen nærmere, i det han skriver: "Mig synes ellers meget tvilsomt, om Thorgils (Thorgesius) haver været Kong Harald Haarfagers Søn, saa at jeg heller vilde nægte det, end vige saa meget fra vore Skribenteres Beregninger i Begyndelsen af Haralds Regiering, da den paa den Maade skulde have begyndt 100 Aar førend vore sige. Mig synes og, at al Sandhed i den gamle Norske Historie falder derved overende." Endelig haver han, da han havde faaet det begierte Sted af *Malmesburiensi*, i hans Brev til A. Magnussen af 30 Nov. 1700, erkiendt det for "klart, at Harald Haarfager ikke kunde være Fader til den Thorgesius, som kom til Irland 835. Men det haver dog, (siger han) bragt vore Skribentere i Forvirring." Schønning viiser ligeledes (Norske Hist. 1 D. S. 521. lignet med 2 D. S. 196.) hvorledes denne ældre Thorgesius er bleven forbyttet med Kong Haralds Søn Thorgils, der

ogsaa

ogsaa bekrigede Irland, samt at de Engelskes *Anlaf* paa dette Sted, vil blive den bekiendte Olaf Hvite.

III. Om Tiids-Punkten af Islands Bebyggelse i Sammenhæng med Kong Harald Haarfagers Regierings- og Leve-Aar.

Herom skriver Torfesen til Biskop Theod. Thorlacius 25 Martii 1689, da denne havde tilsendt ham den af ham udgivne Landnáma-Saga.

Tiids-Punkten for Islands Bebyggelse haver Du taget efter Arngrim, og han igien efter andre; en Sætning hvorom meget kan tvistes. Biskop Patrek levede ikke i Harald Haarfagers Tiid. Orvaroddur levede i Angantyrs Tiid, men Harald Haarfager var den 16de fra ham, og dog hedder det, at Island blev bebygt strax i Orvarodds Tiid. Mange Ting ville kunne drages herhen, og især sees adskilligt af det Slags af Bárdar-Saga Snæfells-áss, naar den holdes imod Landnáma-Saga.

Dette Slags Tvilsmaale findes han end videre at have udført i et Brev til Provst Torfe Johnsen i Geilværiebaj af 25de Martii 1689, saaledes:

Hvad angaaer Islands Bebyggelse, som Rudbeck paaberaaber Mag. Brynjulf at have været eenig i at kunne flyttes op til Aar 414, da, omendskiønt Mag. Brynjulf aldrig haver sagt saadant, ere der dog mange Grunde, der hælde til den Meening. Aar 433 levede Biskop Patrek i Irland, som skulde have været Orlygs Foster-Fa-

der (*). Thrand Miøgsiglande (Farmand), som levede paa een Tiid med Harald Haarfager, anføres som den 4de Mand fra Ingiald Starkadarfostre (Landn. p. 106), og Harald som den 18de fra hans Fader Frode den Frækne. Denne Thrand maae saaledes være en anden, end den, der levede i Haralds Tiid, eller og der maae have været en anden Harald Haarfager. Geirmund Heliarskinn er den anden fra Kong Half. Sølve, Halfs Moderbroder, dræbte Oesteen, Kong Adils Søn; Harald Haarfager er den 10de fra Oesteen; Sølve overlevede Kong Half, og hævnede hans Død; Oesteens Fader var Kong Adils til Upsal; han levede i Kong Rolf Krages Tiid; Rolf Krage i Kong Elles Tiid i England efter Gautreks-Sagas Vidnesbyrd; men Elle levede, efter de Engelske Skribentere 488. Bard Sneefellsaas var en Søn af Kong Dumb, af hvilken Dumbshav berettes at have sit Navn; Ketil Hæng, Ørvarodds Farfader, levede efterat Dumbshav havde faaet det Navn; thi Skiæliung fra Dumbshav berettes at have været tilstæde paa Jætte-Tinget. Ketil Hængs Sønnesøn, Ørvarodd, levede paa een Tiid med Angantyr, hvilken han slog paa Samsøe; Harald Haarfager er den 16de fra Angantyr; men Raudfeld, Ørvarodds Broder, regnes iblandt Islands første Beboere, ligesom og Ketil Brimill, den tredie fra Grim Lodenkinn. Alle Bard Sneefellsaas og hans Mænds Boesættelser i Island tillægges andre i Landnáma-Saga, og mueligen dem, som byggede sidst paa de Steder. Bard og hans Følgemænd vare af Troldkiæmpernes Art; men det findes ingensteds, uden i hans Historie, at Trold-

(*) I et andet Brev opkaster han dog det Tvilsmaal: om ikke den Patrek, som saa mange Steder i Island have faaet Navn af, kan have levet paa Syderøerne i Harald Haarfagers Tiid; han maae og nødvendig have været en anden Person, end hiin Irlandske Helgen. (See F. Johannæi Hist. Ecclesiast. Isl. Tom. I. pag. 35 & 36. not.)

Troldkiæmper skulde være komne til Island. Jeg haver endnu mange flere Ting, som kunde bruges til derefter at paastaae, at Island er blevet bebygt mange Aarhundrede førend i Harald Haarfagers Tiid.

Men dette sidste kan umuelig have været Torfæi fulde Alvor, thi han vidste alt for vel, deels at de Beretninger, af hvilke disse Indvendinger ere tagne (for Ex. Bárdar-Saga Snæfellsáß), ere blotte Fabler, deels at de Slægte-Registere, paa hvilke de grunde sig, ere alt for ufuldstændige til at kunne svække den i det foregaaende beviiste rette Tiids-Punkt af Islands Bebyggelse.

Torfesen haver og i Skrivelse til Mag. Arngrim Widalin af 30te August 1703, endnu igientaget de rette Grunde til at fastsætte Islands sande Bebyggelses Tiid i Sammenhæng med Kong Harald Haarfagers Regierings- og Leve-Aar, som følger:

Islands Bebyggelse kan jeg ikke bestemme saa gandske nøie, thi der ere først ulige Meeninger om Kong Harald Haarfagers Fødsels-Aar. I hans 16de Alders-Aar siger Are at Ingolf er først dragen til Island; men to Aar efter Slaget i Hafursfiord drog han hen for at bebygge Landet; men Harald brugte 10 Aar til at undertvinge Norge, hvilket han endelig fuldførde ved bemældte Slag. Nu er min Meening, at han haver anvendt to Aar efter hans Faders Død paa at bringe dem til Lydighed igien, der vare faldne fra, førend han friede til Gyde og giorde Løftet om at undertvinge Riget. *Compendium* siger, at han da var 12 Aar gammel; altsaa haver han været 22 da han fuldførde Rigets Erobring. Are siger, at Island blev bebygt den Tiid Ivar lod dræbe Edmund, hvilket han henfører til 870; da var Harald 16 Aar gammel; og da vil han være fød 854; dertil lægger jeg 10 Aar indtil

hans Fader døde, det giør 864; 2 Aar var han om at bringe de Frafaldne til Lydighed, det giør 866; 10 Aar om Norges Erobring, der endes med Slaget i Hafursfiord, giør 876. Alle holde den Hellige Edmund for at være dræbt 870; saaledes beretter *Simon Dunelmensis*, men sætter tillige, at det er skeet paa en Søndag; men Søndagen falder ikke saaledes i det Aar, ei heller, som han sætter, indict. 2, men i Aaret 869; da var Harald 16 Aar gammel, og da er han fød 853. Naar man undersøger Aaret 869, da er det det 10de i Solens Alder, og haver *B* til Søndags Bogstav, som rigtig stemmer med den 20de Nov. da er og annus indict. 2. Altsaa vil Slaget i Hafursfiord falde paa Aaret 875, og Island begynde at blive bebygt 877. Men siden alle *Chronologi* henføre Edmunds Drab til 870, lader jeg Harald være fød 853 eller 854, og derefter rettes da de andre Ansætninger.

I eet af hans andre Breve haver han ladet indflyde disse Ord herom: "At jeg haver antegnet at Harald Haarfager er fød i K. Gorms 8de Aar, er kun en Ansætning efter Aarbøgerne, som sætte Gorm at være kommen til Regieringen 840, hvorefter Harald da bliver fød 848."

Ellers, ligesom træt af disse chronologiske Undersøgninger, udlader Torfesen sig etsteds i hans Breve til A. Magn. med disse Ord:

At decidere noget i den Tiids-Regning, som *Monfrere* ansætter for de første Konger i Norge, er jeg aldeles uskikket til og ubereedt. Jeg haver aldrig giort det til min Sag at tænke derpaa; men *Monfrere* haver deri paa det nøieste overveiet alle Omstændigheder, og tviler jeg derfor ikke paa, at det Han herom sætter er upaatvivlelig det retteste.

IV. Om Kong Olaf den Helliges Tiids-Regning

Om denne, i Sammenhæng med Kong Svend Tiugeskiægs Bedrifter og Døds-Aar, skriver Torfæus til Thom. Bartholin den 25 Octobr. 1686, af følgende Indhold:.

Svend Tiugeskiægs Ankomst til England, henfører *Simon Dunelmensis* til Aaret 994 i September Maaned. Men hvor kunde han da drikke Arve-Øl med de Jomsvikinger i Danmark ved Calixti Tiider i Octobr. Kan Han finde hos nogen at han er før kommen, og haver bekriget England, havde jeg det gierne. Det synes endog af Thorleif Jarlaskalds Viise; som han giorde til Svend før den Tiid, at han haver før kriget i England — hvem skal man heri rette sig efter, de Engelske Skribenters, lærde Mænds, i deres egne Sager, eller efter vores, og deres Vidnesbyrd, som levede paa samme Tiider, som dette skedde? For Ex.: Det er en ufeilbar hypothese at Olaf den Hellige blev slagen 1030, ihvorvel *Theodoricus Monachus* sætter 1029, for det Slag faldt ind paa en Onsdag den 29 Julii; men det kunde ikke ellers skee i de andre Aaringer. Sighvat Skald, som var hans kiere Favorit, sætter i sin Viise, som endnu er til i de gamle Exemplarer, at han regierede Norge 15 Aar; da blev han Konge, efterat han havde slaget Svend Jarl, 1015 (da berettes Erik Jarl at have været død 2 Aar tilforn, og dog sætte de Engelske, at han levede endnu 1017). Han (Olaf den Hellige) kom til England den samme Høst, som Kong Svend Tiugeskiæg døde, tienede Kong Edelred 3 Aar, tog London fra de Danske med ham (dog finder jeg ikke hos nogen Engelsk, at de Danske havde London inde), var siden to Sommere og een Vinter i Frankerige, og drog saa med Kong Edelreds Sønner til England, og samme Høst til Norge Anno 1014. Nu sætte de Engelske, at Kong Svend døde det Aar, andre 1012. Arild Hvitfeld holder derudi med

dem, dog siger han at Kong Knud regierede Danmark 27 Aar, og han døde 1036. Vil da ikke Kong Svend være død 1009, hvori alle vore Antiqviteter stemme overeens, naar de ret oversees? Efter *Melcolumbum Secundum* sætter *Buchananus Donaldum*, men Arnor Jarlaskald Islænder, som var hos Thorfind Jarl i Orkenøerne, siger, at Karl Hundson kom umiddelbar efter *Melcolumbum II*, og at Krigen var Aarsag dertil; ipse actus og eventus er der beskreven. Den orkenøiske Jarla-Saga kommer dog i andre Poster overeens med *Buchanano*; hvem skal jeg nu troe?

Til Arnas Magnæus skriver han den 21 Junii 1699.

Hvor længe gik Aste Gudbrandsdatter med Olaf den Hellige? Thomasskinna, en Pergamentsbog (i det store Kongelige Bibliothek) hvori tillige findes Erkebiskop Thomas's Levnet, siger: at Sigrid den Storraade lod dræbe Harald Grænske, men at Haagen Jarl den Vinter anden, eller den anden Vinter holdt Slaget med Jomsvikingerne. Dette maae altsaa være skeet Aaret før Slaget 993. Lad det blive 994. Olaf skulde fødes om Høsten 995 (thi hvorfra de have faaet det ind i den trykte Christendoms-Saga, at Olaf Tryggvesøn skulde først være ankommen til Norge i Maaneden Góe (*), veed jeg ikke); men da maae Aste have gaaet med ham meget længe. Jeg meener at Harald er bleven dræbt 995 om Sommeren.

Jeg

(*) See Kristni-Saga 4 Cap. Isl. Ord. p. 7. Kiøbenh. p. 34. Torfæus anker med rette herpaa; thi derved sættes Olaf Tryggvesøns Ankomst til Norge urettelig ned til Aaret 596. Men uden Tvil haver denne Feil sin Oprindelse fra Munken Odd.

I et andet Brev til samme føier han hertil:

Harald Grænske (Olafs Fader) blev indebrændt om Sommeren. Den næste Vinter holdt Haagen Jarl Slag med Jomsvikingerne paa Hiørungevaag, efter en god Pergamentsbog hos mig; det er ligesom ellers er bekiendt i Aaret 994 strax efter Julen. Dette forstaaer jeg saaledes: Slaget med Jomsvikingerne stoed om Vinteren 994. Næste Sommer derefter (994) blev Harald Grænske brændt. Een Vinter efterat Harald Grænske faldt i Sverrige, toge Bønderne Haagen Jarl af Dage, men antoge Olaf Tryggvesøn til Regieringen siger den samme Olafs=Saga. Er saaledes Harald, som før er sagt, brændt 994; thi Haagen Jarl døde 995, som overalt er bekiendt; altsaa er Olaf den Hellige fød 995. Dette stemmer overeens med det der staaer i Olaf Tryggvesøns=Saga, nemlig at han drog om Høsten øster til Vigen, og om Vinteren 998 = 99 op paa Ringerige, og at han da lod døbe Olaf Haraldsøn som var 3 Aar gammel. Flatøebogen derimod siger, i Begyndelsen af Kong Olaf den Helliges Levnets=Beskrivelse, at Olaf er fød i Kong Olaf Tryggvesøns første Aar, deri er den urigtig, som paa fleere Steder (og sandelig, den er i mange Stykker den galneste Membrana). Dette er ellers grundet derpaa, at Olaf er fød 995, uden Tvil førend Olaf Tryggvesøns Ankomst til Norge, og at samme Aar siden blev det første af dennes Regierings=Aar.

I endnu eet Brev til samme af 30 Nov. 1700, skriver han:

Jeg er ilde faren i Olaf den Helliges Historie. Mig synes at alting stemmer med de Engelske Skribenter om Kong Svends Død 1012, undtagen Gunnlaug Ormstunges=Saga, og at Olaf er bleven Konge 1018, og haver, som *Adamus Bremensis* siger, regieret i 12 Aar, men

dem, dog siger han at Kong Knud regierede Danmark 27 Aar, og han døde 1036. Vil da ikke Kong Svend være død 1009, hvori alle vore Antiqvitæter stemme overeens, naar de ret oversees? Efter *Melcolumbum Secundum* sætter *Buchananus Donaldum*, men Arnor Jarlaskald Islænder, som var hos Thorfind Jarl i Orkenøerne, siger, at Karl Hundson kom umiddelbar efter *Melcolumbum II*, og at Krigen var Aarsag dertil; ipse actus og eventus er der beskreven. Den ørkenøiske Jarla-Saga kommer dog i andre Poster overeens med *Buchanano*; hvem skal jeg nu troe?

Til Arnas Magnæus skriver han den 21 Junii 1699.

Hvor længe gik Aste Gudbrandsdatter med Olaf den Hellige? Thomasskinna, en Pergamentsbog (i det store Kongelige Bibliothek) hvori tillige findes Erkebiskop Thomas's Levnet, siger: at Sigrid den Storraade lod dræbe Harald Grænske, men at Haagen Jarl den Vinter anden, eller den anden Vinter holdt Slaget med Jomsvikingerne. Dette maae altsaa være skeet Aaret før Slaget 993. Lad det blive 994. Olaf skulde fødes om Høsten 995 (thi hvorfra de have smøiet det ind i den trykte Christendóms-Saga, at Olaf Tryggveson skulde først være ankommen til Norge i Maaneden Góe (*), veed jeg ikke); men da maae Aste have gaaet med ham meget længe. Jeg meener at Harald er bleven dræbt 995 om Sommeren.

I et

(*) See Kristni-Saga 6 Cap. Isl. Opl. p. 7. Kiøbenh p. 34. Torfæus anker med rette herpaa; thi derved flyttes Olaf Tryggvesøns Ankomst til Norge urettelig ned til Aaret 996. Men uden Tvil haver denne Feil sin Oprindelse fra Munken Odd.

I et andet Brev til samme føier han hertil:

Harald Grænske (Olafs Fader) blev indebrændt om Sommeren. Den næste Vinter holdt Haagen Jarl Slag med Jomsvikingerne paa Hiørungevaag, efter en god Pergamentsbog hos mig; det er ligesom ellers er bekiendt i Aaret 994 strax efter Julen. Dette forstaaer jeg saaledes: Slaget med Jomsvikingerne stoed om Vinteren 994. Næste Sommer derefter (994) blev Harald Grænske brændt. Een Vinter efterat Harald Grænske faldt i Sverrige, toge Bønderne Haagen Jarl af Dage, men antoge Olaf Tryggvesøn til Regieringen siger den samme Olafs-Saga. Er saaledes Harald, som før er sagt, brændt 994; thi Haagen Jarl døde 995, som overalt er bekiendt; altsaa er Olaf den Hellige fød 995. Dette stemmer overeens med det der staaer i Olaf Tryggvesøns-Saga, nemlig at han drog om Høsten øster til Vigen, og om Vinteren 998-99 op paa Ringerige, og at han da lod døbe Olaf Haraldsøn som var 3 Aar gammel. Flatøebogen derimod siger, i Begyndelsen af Kong Olaf den Helliges Levnets-Beskrivelse, at Olaf er fød i Kong Olaf Tryggvesøns første Aar, deri er den urigtig, som paa fleere Steder (og sandelig, den er i mange Stykker den galneste Membrana). Dette er ellers grundet derpaa, at Olaf er fød 995, uden Tvil førend Olaf Tryggvesøns Ankomst til Norge, og at samme Aar siden blev det første af dennes Regierings-Aar.

I endnu eet Brev til samme af 30 Nov. 1700, skriver han:

Jeg er ilde faren i Olaf den Helliges Historie. Mig synes at alting stemmer med de Engelske Skribenter om Kong Svends Død 1012, undtagen Gunnlaug Ormstunges-Saga, og at Olaf er bleven Konge 1018, og haver, som *Adamus Bremensis* siger, regieret i 12 Aar, men

at alle hans Regierings-Aar ere forvirrede, og derefter skulde jeg rette den heele Historie, hvis Sighvats uhældige Viise om de 15 Aar ikke var, som jeg ikke tør forkaste. Men hvo haver skrevet Grettis-Saga? Jeg kan aldrig forestille mig saadan en Uskiønsomhed hos Sturle Thordersen. Den er ogsaa grundet paa Kong Svend Tiugeskiægs Død, og deri ere mange Tiids-Mærker (Characterismi), saasom Erik Jarls endelige Udreise fra Norge det samme Aar, som Gretter kom der. Begyndelsen af Kong Olaf den Helliges Regiering, og Grettis anden Udenlands Reise, samt Aaret efter, hans Landsflygtighed, og, i dens 20de Aar, Snorre-Godes og Lavmand Skaptes Død det foregaaende Aar. Lavmand Steens Tiltrædelse til Embedet, og hans Affigt i Grettis Sag den samme Sommer, som Gretter døde om Hesten; og endelig *Michael Calaphati* Tiltrædelse til Regieringen. Alt dette seer jeg mig ikke i Stand til at kunne rime sammen.

De Udslag, som Torfæus endelig haver holdt sig til i hans Historie, saavidt angaaer de første norske Eenevolds Regenteres Regierings- og Leve-Aar, tilføies her til Slutning paa det Forskiellen paa hans Beregning fra de Gamles kan med eet oversees:

Harald Haarfager	fød 853 eller 54,	kom. til Reg. 863 eller 64	og død 933 (a)
Erik Blodøxe,	—	i hans Faders levende Live 930 (b)	— —
— —	—	efter hans Død 933	forlod Riget 935
Haagen Adelsteensf.	— 914 eller 15,	kom. til Reg. 935	død 950 (c)
Harald Graafeld	— —	— — 950	— 962 (d)
Haagen Jarl	— —	— — 962	— 995 (e)

Og

(a) Hist. Norv. T. II. p. 6. 66. 77. (b) Ibid. p. 65 it. 169. (c) Ibid. p. 63. 78. (d) Ibid. p. 78-79. it. 263-65. (e) Ibid. p. 79. 80.

Og i Særdeleshed:

a) Over hans Fæderne-Rige det Trundhiemske 13 Aar
b) Det øvrige som Statholder for de Danske indtil 988
c) Siden, egenmægtig ogsaa over dette sidste indtil 994
d) Endelig over det heele Rige 1 Aar . 995 (a)

Erik Jarl	.	kom til Regieringen	1000	drog af Riget	1012	(b)
Svend Jarl	.	— —	1012	— —	1015	
Olaf den Hellige		— —	1015	slagen	1030	(c)

Schønning derimod, som erfares at have fulgt de gamle Skribentere selv, regner i hans Norske Historie

Harald Haarfager at være kommen til Regieringen	863	død	936	(d)
Erik Blodøxe . — —	936	flygtet	938	(e)
Haagen Adelsteensfostre — —	937	død	963	(f)
Harald Graafeld . — —	963	—	977	(g)
Haagen Jarl fra Graafelds Død i alt 19 Aar, og deraf som Enevolds Regent fulde 9 Aar og lidet over	—	—	995	(h)

Men hvor stor Lærdom og Fliid denne ypperlige Skribent endog haver anvendt paa at udarbeide foranførte Tiids-Regning for Harald Haarfager, og saa videre ned ad, saavidt han haver bragt den Norske Historie, fornemmelig i den 3die Deel af samme, saa vil dog hans Regning, saavidt jeg kan skiønne, ligesaalidet som Torfæi, kunne holdes sikker for alle Tvilsmaale. Hvor kan det og andet være, allerhelst saa længe os endnu mangle gode kritiske Udgaver af saa mange iblandt de Original-

 Styk-

(a) Hist. Norv. T. II. p. 355. 326. (b) Ibid. T. III. p. 19. (c) Ibid. p. 59. (d) Afhandling om Tiidsr. p. 23 - 26. N. Hist. 2 D. p. 15. 223. (e) Ib. p. 280 og 282. (f) Ibid. p. 387; thi 863 som der staaer paa tre Steder, ere blotte Trykfeil. (g) Ibid. 3 D. p. 91 - 99. 239 - 40. (h) Ib. 3 D. p. 359 - 60.

Stykker, der høre til vor gamle nordiske Historie og Tiids-Regning, og det endog i den Grad, at vi ikke engang eie nogen fuldstændig og tilforladelig literarisk Efterretning om, hvor mange gamle *Compendia* og *Fragmenter* der haves af den gamle norske Historie, samt hvilket Værd ethvert af dem bør agtes for at have i Historien og Tiids-Regningen. Det kan og ikke udfindes, uden paa det nøieste at sammenligne dette Slags Skrifters Stiil og heele Indhold, saavel med Snorre Sturlesen, som med hverandre indbyrdes, og, efterat have derved udfundet baade deres Tiids-Regning og alle andre Kiendemærker, saavel paa deres Alder, som indvortes Beskaffenhed, at uddrage deraf de fornødne Slutninger til at kunne udbringe forbemældte Kundskab om hver af dem især. Dette kan ellers ikke billigen kræves af dem, der skrive Historien i det Store, da det udfordrer en saa viidtløftig og møisommelig Undersøgning og Sammenligning af de gamle Haandskrifter, og deriblandt ofte mange forskiellige, og paa fleere end een Maade interpolerede, af eet og det samme Skrift, at de vilde alt for meget opholdes og adspredes derved fra deres Hoved-Sag. Men Skade er det, at det med al Føie kan endnu agtes at være ugiort. Thi omendskiønt Torfæus virkelig haver i sin Tiid foretaget med saa mange af dette Slags Skrifter, som han haver brugt, den Deel af denne Sammenligning, der angaaer deres historiske og chronologiske Indhold, saa haver han derimod ikke synderlig brudt sig om noget af det øvrige, der hører hertil, ligesom og hans Navngivelser paa nogle af disse Skrifter ere deels alt for almindelige og lidet bestemte, (f. E. af de blotte Bind) deels ikke gandske nøiagtige og sikkre at følge, da han endog undertiden kalder eet og det samme Skrift med forskiellige Navne; ikke at nævne meere. Dette haver ikke været uden al Indflydelse paa de seenere Skribentere, endog de bedste, og giør det altid, paa adskillige Steder, i en høi Grad vanskeligt, at kunne med Visshed udfinde, kiende igien

og

og eftergaae deres Originaler, endog hvor disse paaberaabes ved Navn. Ja endog de Opskrifter eller Titler, som saadanne Stykker have i de gamle Pergaments-Haandskrifter selv, ere ikke engang at lide paa, inden man ved Undersøgning kan vinde fuld Overbeviisning om deres Sandhed, da de saa ofte ere befundne at være gandske urigtige, hvorpaa den i Fortalen anførte Titel, som Flatøebogen giver Jon Loptsons Encomiast, giver et haandgribeligt Beviis. Iblandt andet herhen hørende, synes det ellers at fortiene Eftertanke, at Torfæus, i disse hans Breve, haver taget sig for at beviise, at man i den gamle norske Tiids-Regning aldrig kan vente at komme til Maalet, ved blot at lægge vore gamle Norsk-Islandske Tiids-Regneres egne Ansætninger til Grund, da han endog per inductionem, som man siger, synes at have lagt for Dagen, at alle disse Ansætninger beroe paa blot Beregning, efter visse af dem antagne Forudsætninger; men at man i dets Sted maae holde sig til *Synchronismerne*, eller de Hoved-Tildragelser i den gamle Historie, hvilke de have antaget, som faste Tiidsmærker, og saa i øvrigt alleene bruge deres Ansætninger eller Beregninger til Sammenligning, eller mere bestemt sagt, til Tiidsmærkernes yderligere Oplysning. En mærkværdig Jagttagelse, som jeg ikke veed endnu at være saa tydelig udført i noget af vore trykte historiske Skrifter, som den er i disse Breve.

Rettelser og Tillæg.

I Fortalen, 2den Side, hvor der tales om Jon Loptsøns Encomiasts Alder, efter de Ord: ved at gayne mange; lægges til: dog forstaaer det sig selv, at Versets Alder ikke kan flyttes høiere op, end til Kong Magnus Erlingsøns Fald 1185. Derimod synes de Ord i den 72de Strophe: Nú er Þat synt etc. ɔ: Nu viiser det sig, haver det viist sig, seer man, at Sverrer raader ꝛc. ikke utydelig at pege, om ikke just paa det selvsamme Aar, dog paa en Tiid strax efter.

Side 39 Lin. 18 - 19 i Stedet for hvad der staaer anført under Aarene 992 og 993 læses: 991 drager han til Færøe, og igien til Norge. 992 gifter han sig og drager til Færøe. 993 drager han med Skatten af Færøe til Norge og igien til Færøe.

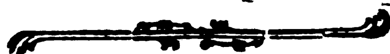
— 48 — 6 tillægges: 992 faaer Sigmund den anden Trediedeel af forbemeldte Bøder, drager derpaa til Norge, og igien til Færøe.

— 76 — 24 12 læs 10.

— 79 — 14 964 og 965 staaer vel saaledes i Copiebogen, men Tiids-Regningen over alle Kongerne, fra Harald Haarfager til Olaf Tryggvesøn, S. 77 foran, viiser, at dette er en Skriverfeil, i Stedet for 934 og 935, hvilket ogsaa bekræftes ved at lægge 26 til 934, da der rigtig udkomme 960.

— 96 — 12 Harald Graafeld: staaer og saaledes i Copiebogen, men er en Skriverfeil for: Harald Gormsøn (see Knytlinga-Saga 3 Kap. p. 5.

Andre Feil af dette Slags, som kunne være overseete, haabes at kunne let rettes ved Efterregning; ligesom og adskillige i disse Breve fremsatte Tvilsmaale i Tiids-Regningen lade sig nogenledes jævne; men jeg haver med Flid maattet holde mig derfra, deels for ikke at giøre dette Skrift alt for vidtløftigt, ved at anmærke saadant, deels da min Hensigt for denne Gang ikkun haver været at udgive denne Brev-Vexling selv.

Re-

Register

over

de mærkværdigste Ting, fornemmelig saavidt Tiids-Regningen vedkommer.

(Tallene betyde Siderne, A. Anmærkningerne.)

N G.

Sig-

T.

V. W.

